

Gemeente **Heerde**

Groenbeleidsplan Heerde 2013 - 2018

→ www.heerde.nl

Versie: definitief
Datum: 20 augustus 2013
project: groenbeleidsplan Heerde

<i>Opgesteld door:</i>	BTL Advies, Apeldoorn	<i>voor:</i>	Gemeente Heerde
p:	postbus 177 7300 AD Apeldoorn	p:	postbus 175 8180 AD Heerde
t:	055 599 94 36	t:	0578 699494
f:	-	f:	0578 695288
e:	advies@btl.nl	e:	gemeente@heerde.nl
w:	www.btladvies.nl	w:	www.heerde.nl

Groenbeleid in Heerde. Een nota die niet iets revolutionairs als doelstelling heeft. Groen is van alle eeuwen en tijden. De opdracht is dat we met ons groen zorgvuldig omgaan. Die zorgvuldigheid wordt vertaald in een beleidsnota. Daarin leggen we de kaders vast met als doelstelling een groen Heerde voor het nageslacht in stand te houden. Al te makkelijk zou dan kort door de bocht een conclusie kunnen zijn dat we alles bij het oude laten. De natuur zelf laat dat al niet toe, maar ook de menselijke samenleving vraagt om variatie en differentiatie in de belevingsmogelijkheden van het groen in zowel de kernen als in de buitengebieden. Ook groen kan, bij een verkeerde realisatie, als uiterst eentonig worden beleefd. De nu voorliggende nota wil een aantal zaken combineren. Met oog voor de historie het groen, de groene aankleding, in een functioneel geheel, een verbinding laten zijn tussen de kernen en het zeer diverse groenrijke buitengebied.

We presenteren de nota niet als een in beton gegoten document. Het is de kunst om, vanuit de dynamiek die in de natuur om ons heen zo divers aanwezig is, vanuit de nota op die dynamiek te anticiperen. Veranderingen in de samenleving als woon- en werkgemeenschap moeten vertaald kunnen worden in veranderingen in de nota. Dat vraagt dus niet alleen actief beheer buiten, maar ook alertheid binnen om te zorgen dat beide aspecten, te weten beleid en uitvoering, op elkaar afgestemd blijven.

Deze nota is geen eindpunt, maar een hernieuwde start van werken aan een groen Heerde.

H.G. van der Stege

De gemeente Heerde ligt met haar vijf groene dorpen in een rijk geschakeerd landschap tussen de Veluwe en het beekdal van de IJssel. Het groenbeleidsplan geeft richting aan de wijze waarop bestuur, dienst en burger met het groen in de kernen omgaan. Daartoe is het beleid in een handzame tweedeling (met verwijzing naar relevante details in de bijlagen) uitgewerkt:

Strategische groenvisie en groenstructuurplan per kern

Om het hoogwaardige groen in de kernen en de samenhang met het landschap duurzaam in stand te houden en te beheren, wordt de betekenis en ontstaansgeschiedenis van het groen toegelicht en zijn in de termijnstrategie zes kernpunten benoemd, waaraan elke actie in voorbereiding of uitvoering wordt getoetst:

- Groene leefomgeving in de stijl van Cittaslow;
- Respecteren Landschappelijke Groene Mal;
- Versterken van eigen identiteit van de kernen;
- Een functionele en groene woon- en werkomgeving: van en voor iedereen;
- Ruimte geven aan dorpsnatuur;
- De kernen verbinden met het buitengebied.

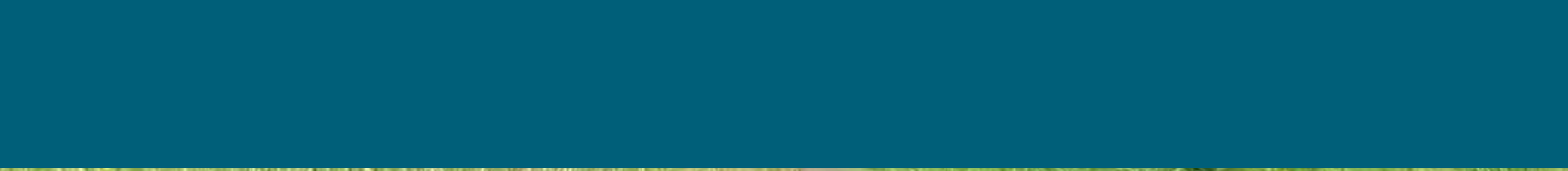
Het groenbeleidsplan is geen financieel instrument maar een inspiratiebron en handleiding om resultaatgericht, efficiënt en samenhangend het economisch belangrijke groen in te richten en te beheren.

De huidige maatschappelijke en economische veranderingen dwingen ons om zorgvuldig om te gaan met de beschikbare financiële overheidsmiddelen op het gebied van groen, die op basis van de huidige omstandigheden hoofdzakelijk kunnen worden ingezet voor beheer en onderhoud en niet voor herinrichting. De voorgestelde herinrichtingsmaatregelen worden dan ook uitgevoerd op hoofdzakelijk natuurlijke momenten.

Voor elke kern wordt de huidige en gewenste groenstructuur vastgelegd. Aan de hand van kaartbladen met toelichtende teksten wordt een visie in beeld gebracht, waaruit op elk werkniveau binnen de gemeentelijke organisatie kaders en oplossingen zijn te vinden die gericht zijn op algehele of situationele kwaliteitsbewaking, ontwikkeling, prioritering en oplossingen bij (her)inrichtings- en beheervraagstukken. Ook in de communicatie naar de burger kunnen de beelden en toelichtingen worden ingezet om het draagvlak voor het groenbeleid te verhogen en de ambities te verhelderen.

Groenbeleid

In dit onderdeel wordt voor de periode van 5 jaar (2013 - 2018) weergegeven hoe de gemeente, binnen wet- en regelgeving, met maatschappelijke thema's omgaat in de uitvoering van haar beleid en werkprocessen. Elk thema heeft raakvlakken met het scheppen van duidelijkheid, het afwegen van kwaliteit versus beschikbare middelen en het doelbewust doorontwikkelen en beheren van het groen in de kernen op het gebied van ontwerp en inrichting, beheer en onderhoud, bomenbeleid, uitgifte overhoeken, braakliggende terreinen, groen en spelen, natuur en wetgeving en het financieel en organisatorisch kader.

4.5	Uitgifte overhoeken	57
4.6	Tijdelijk gebruik braakliggende terreinen	58
4.7	Groen en spelen	60
4.8	Financieel en organisatorisch kader	61
4.8.1	Omvorming	61
Literatuurlijst		62
Bijlagen		
Bijlage 1.	Tabel kaders en wetgeving	65
Bijlage 2.	Onderzoek 'waarde van groen'	71
Bijlage 3a.	Straatprofielen bomen	72
Bijlage 3b.	Criteria ontwerp bomen	74
Bijlage 4.	Lijst/ tabel streekeigen beplanting	77
Bijlage 5a.	Straatprofielen overige groen	79
Bijlage 5b.	Criteria ontwerp overig groen	81
Bijlage 6.	Ecologische voorbeeldprojecten	83
Bijlage 7.	Tabel onkruidbestrijdingsmogelijkheden	85
Bijlage 8	Klachtentabel bomen	86
Bijlage 9.	Groenstructuurkaarten en schema's	87

1. INLEIDING

De gemeente Heerde ligt met haar vijf dorpen in een rijk geschakeerd landschap tussen de Veluwe en het beekdal van de IJssel.

In en door deze weldadige groene omgeving hebben de bewoners gedurende vele decennia met veel respect en zorg hun groen zowel in het landschap als in de directe woonomgeving ontwikkeld en beheerd. Dit gevoelde rentmeesterschap is terug te vinden in de vele mooie parken, monumentale lanen, landgoederen, tuinen en openbare groenvoorzieningen en bekrachtigd in het in 2012 verkregen certificaat Cittaslow:

"Deze gemeente heeft alles wat je van een Cittaslow-gemeente kunt verwachten: rust en ruimte, mooie natuur, rijke cultuurhistorie, streekproducten, en een gastvrije bevolking".

Foto 1.1 Historische boerderij in het buitengebied.

Foto 1.2 Groen uitloopegebied.

Natuurlijk is het een groot goed dat de gemeente zo rijk bedeeld is met onderscheidend groen dat daarmee niet alleen voor haar huidige bewoners een prettige woonomgeving biedt, maar ook economisch gezien wervend is voor toerisme en het aantrekken van nieuwe bewoners en bedrijvigheid.

Tegelijkertijd is het vele groen ook een zorg voor het gemeentebestuur. Maatschappelijke en economische veranderingen nopen tot het bewuster omgaan met financiële overheidsmiddelen. De tijd dat de overheid alles kon en wilde oplossen is grotendeels voorbij. We staan de komende jaren voor grote veranderingen waarbij het afstoten van overheidstaken, kostenreductie en stimuleren van burgerparticipatie belangrijke speerpunten zullen zijn. Met de betrokkenheid en gemeenschapszin van onze bewoners worden deze veranderingen met vertrouwen tegemoet gezien. Daarom ook is dit eerste groenbeleidsplan van harte opgesteld. Met deze stap bevestigt het gemeentebestuur haar aandacht voor de groene omgeving en ambitie om kansen te benutten om deze voorzieningen waar mogelijk te behouden, te beschermen en evenwicht te creëren tussen buitengebied en de kernen.

Om noodzakelijke afwegingen en keuzes zorgvuldig te kunnen maken, is inzicht nodig in de latente en actuele kwaliteiten van het groen binnen de kernen:

- Welke onderdelen bepalen de wezenlijke groene kwaliteit van onze kernen en moeten maximaal beschermd blijven?
- Welke onderdelen kunnen anders ingericht of onderhouden worden zonder daarmee ons groene imago geweld aan te doen?
- Op welke wijze kunnen bewoners, maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven duurzaam participeren bij de inrichting, het beheer en onderhoud van groen?
- Waar liggen raakvlakken met aansluitingen op het landschappelijk groen buiten de kernen?

Met het voorliggende groenbeleidsplan Heerde 2013 – 2018 is een beleidsinstrument beschikbaar dat fungeert als informatiebron voor belangrijkheid en historiciteit van groen, ter inspiratie bij (her)inrichtings- en beheerplannen en politieke afwegingen. Ook wordt aangegeven hoe op maatschappelijke ontwikkelingen kan worden ingespeeld en worden duurzaamheidskaders benoemd voor inrichting en beheer van groen.

Het beleidsplan spreekt zich bewust niet uit over financiële consequenties, maar geeft vooral kansen tot kwaliteitsimpulsen, accenten en belangen aan. Wij hebben er daarom bewust voor gekozen om het groenbeleidsplan niet van een uitvoeringsparagraaf (met tijdspad) te voorzien. Daarmee raakt het plan minder snel gedateerd en kan het “als onze groene koers” worden ingezet voor politieke en ambtelijke processen. De voorgestelde herinrichtingsmaatregelen worden uitgevoerd op hoofdzakelijk natuurlijke momenten. Bijvoorbeeld bij een intergrale herinrichting van een straat of als groen vanuit beheeroogpunt moet worden omgevormd.

Samengevat is het voorliggende plan vanuit groene motieven met brede ondersteuning opgezet en als leidraad in te zetten voor inrichting en beheer van het openbaar groen binnen de kernen.

1.1 De charme van Heerde

De charme van de gemeente Heerde is niet alleen de groene rijkdom van de gemeente, maar vooral het karakter van de bevolking en de wijze waarop zij uiteindelijk de groene leefomgeving samen maken: rust en ruimte, mooie natuur, rijke cultuurhistorie, streekproducten, en een gastvrije bevolking.

Niet voor niets zijn de bewoners er trots op om ‘te wonen waar anderen op vakantie gaan’.

Ligging in de regio

De gemeente met haar vijf dorpen ligt in het gebied tussen de Veluwe en het IJssellandschap. Het grondgebied wordt gekenmerkt door haar grote diversiteit aan landschappen. In het westen ligt de Veluwe met zijn uitgestrekte bossen en heidelandschappen en via de Veluweflank met zijn kleinschalige cultuurlandschap en landgoederen loopt het gebied over in het uitgestrekte uiterwaardenlandschap langs de IJssel. De gemeente kent een schat aan authentieke kwaliteiten die in grote delen van Nederland vrijwel zijn verdwenen.

De vijf dorpen en hun groen

Heerde, Wapenveld, Hoorn, Veessen en Vorchten hebben ieder hun eigen identiteit en uitstraling, hetgeen in belangrijke mate door de eigen groenstructuur wordt bepaald.

Heerde heeft veel cultuurhistorische monumenten zoals de IJsselhoeven, de molens en de watermolens. Ook de statige villa's en landgoederen (zoals landgoed Vosbergen) met hun weldadige groene parken en tuinen zijn dominant aanwezig. Deze plekken, tezamen met vele bomen langs wegen maken de relatie tussen dorpskernen en het landschap zichtbaar.

Ook in de wijken is de groenstructuur terug te vinden in vaak karakteristieke structuren die passen bij de wijkopbouw.

In de kern Heerde is het hoge aantal waardevolle bomen opvallend, terwijl in de kern Veessen de oeverwal en de lager gelegen boomgaarden kenmerkend zijn.

1.2 Het belang van groen

In toenemende mate blijkt uit onderzoek dat een groene omgeving niet alleen essentieel is voor een gezond woon- en werkklimaat, maar ook grote economische belangen (meerwaarde vastgoed, helende werking, werkprestaties, recreatie en toerisme) vertegenwoordigt en bijvoorbeeld belangrijk is in de fysieke en mentale ontwikkeling van kinderen bij sport en spel. Ook aantoonbaar is dat vandalisme en criminaliteit afnemen in een wijk of buurt met goed ingerichte groene openbare ruimtes.

Foto 1.3 Historisch karakter Heerde.

Foto 1.4 Waardevolle beuken langs de Eperweg.

Het gemeentebestuur hecht grote waarde aan een aantrekkelijke en leefbare woon- en werkomgeving. Deze ambitie heeft zij verzilverd met de certificering als Cittaslow- gemeente. Dit keurmerk duidt het belang vanuit de gemeente om te streven naar een hoogwaardige leefomgeving en een goed leven. Goed leven: kunnen genieten van de faciliteiten, diensten en voorzieningen die het leven voor de inwoners gemakkelijk en plezierig maken. Een benadering voor Heerde waar met name de kwaliteit van groen een prominent onderdeel in vormt.

1.3 Doel en gebruik groenbeleidsplan

Het primaire doel van het groenbeleidspan is gericht op het inzicht geven en vastleggen van aanwezige kwaliteiten en het versterken en verbinden van groenstructuren (Toekomstvisie Heerde 2025) in de bebouwde kernen. Tevens dient het plan ter inspiratie en belangenafweging bij integrale plannen voor de openbare ruimte.

Functies als woningbouw en parkeren vragen om steeds meer ruimte, vaak ten koste van het aanwezige groen. Om hierbij meer bewuste afwegingen in te maken, kent dit groenbeleidsplan een tweedeling:

Deel 1. Groenstructuurplan.

In dit gedeelte wordt inzicht gegeven in de achtergronden en belangen van de huidige groenstructuur (ontstaansgeschiedenis, functie en hoofd- of nevenbelang) en de gewenste groenstructuur en het daaruit te herleiden programma voor ontwerp en (her)inrichting.

Deel 2. Groenbeleid.

In dit gedeelte wordt het gemeentelijk groenbeleid thematisch voor 5 jaar vastgelegd, waarin de wijze van beleidsuitvoering wordt vastgelegd voor aanleg, renovatie, beheer en onderhoud en bijvoorbeeld het informeren van burgers.

Nadere toelichting gebruik onderdeel groenstructuur:

Het deel groenstructuur beschrijft in tekst en kaartbeelden de ontstaansgeschiedenis van het groen in de kernen: vanuit historisch perspectief (van natuurlijk ontstaan tot aanleg van wijkgroen) en de huidige verschijningsvorm van het groen. De beschreven groenstructuur geeft tevens inzicht in de functie, het gebruik, de hoofd- en nevenstructuren, de samenhang en de identiteit van het gemeentelijk groen in de bebouwde kernen. Uit dit inzicht kan eenvoudig en gevoelsmatig worden ontleend wat de waarde en het belang van de verschillende groenstructuren zijn en waar en waarom deze versterkt of verder ontwikkeld moeten worden.

Door op natuurlijke momenten uitvoering aan de versterking, ontwikkeling of omschreven ambities te geven, ontstaat een gedegen en duurzame en vooral samenhangende groenstructuur, die in positieve zin bijdraagt aan het algemeen woongenot en de kwaliteit van de dagelijkse woon- en werkomgeving.

In feite kan dit gedeelte meerdere decennia informerend en richtinggevend zijn.

Nadere toelichting gebruik onderdeel groenbeleid:

Vanuit de speerpunten in de strategische groenvisie wordt de gemeentelijke zienswijze voor inrichting en beheer van het openbaar groen vastgelegd. Dit gebeurt op basis van een modulaire, thematische opbouw.

Elk groenbeleidsthema (o.a. zonering onderhoudsniveaus, bomen en overig groen, onkruidbeheersing, braakliggende terreinen, flora en fauna en spelen) wordt als afzonderlijk beleidsdocument uitgewerkt, maar wel met duidelijke relaties met de gewenste groenstructuur en de andere groene beleidsthema's.

Groen moet de tijd krijgen om zich te ontwikkelen tot het gewenste eindbeeld. Groene streefbeelden ontstaan pas na verloop van jaren. Ingrepen in het groen hebben soms pas op lange termijn het beoogde effect.

De onderdelen strategische groenvisie en het gedeelte groenstructuur geven voor de lange termijn de gewenste koers aan voor het openbare groen in de gemeente Heerde.

Om op actuele en maatschappelijke ontwikkelingen te kunnen inspelen is het tijdspad van het deel groenbeleid vastgesteld op een doorlooptijd van 5 jaar (2013-2018).

Na afloop van deze periode wordt het groenbeleid geëvalueerd en wordt beoordeeld of een actualisatie voor een volgende 5 jaren gewenst is.

1.4 Aanpak

Bij het voorliggende plan zijn in een vroeg stadium gemeentelijke afdelingen en belanghebbende burgers betrokken bij het formuleren van uitgangspunten voor het nieuwe groenbeleid.

1.5 Kaders beleid en wet- en regelgeving

In de uitwerking van dit groenbeleidsplan zijn de actuele wetgeving van hogere overheden en het relevante gemeentelijke beleid richtinggevend geweest. De belangrijkste gemeentelijke beleidsdocumenten zijn: de Toekomstvisie gemeente Heerde 2025, de Structuurvisie gemeente Heerde 2025 en het Landschapsonwikkelingsplan. De relevante wetgeving en de gemeentelijke beleidsdocumenten zijn samengevat in bijlage 1 opgenomen.

Het groenbeleidsplan is een uitwerking van de "groene" onderwerpen uit de geldende gemeentelijke beleidsdocumenten. De hiervoor benoemde beleidsdocumenten bevatten duidelijke uitgangspunten op het gebied van groen, die in dit groenbeleidsplan ten grondslag zijn gelegd aan de strategische groenvisie, de gewenste groenstructuur en de beleidsuitgangspunten. Op deze wijze wordt de reeds ingezette beleidskoers aangehouden en verrijkt.

1.6 Leeswijzer

Het groenbeleidsplan bestaat uit 5 hoofdonderdelen:

1. In de inleiding zijn de beleidsuitgangspunten voor de planvorming vervat;
2. In de analyse en strategische groenvisie wordt op basis van gemeentelijke kernwaarden in zes speerpunten de groenbeleidskoers weergegeven. Aan deze koers worden alle ontwikkelingen en beleidsrichtingen voor het groen afgemeten;
3. In het deel groenstructuur zijn voor de lange termijn de fysieke kwaliteiten en verbeterpunten van het openbaar groen (met hun landschappelijke samenhang) per kern uitgewerkt. Dit deel is per kern opgezet en wordt ingezet ter inspiratie, prioritering en ambitie bij de verdere ontwikkeling van een toekomstbestendige en beheerbare groenvoorziening;
4. In het groenbeleidsdeel zijn voor de periode van 2013 – 2018 beleidsthema's uitgewerkt, waarbinnen de gemeente haar regie wil voeren als het om groene vraagstukken gaat;
5. In de bijlage wordt veel achtergrondinformatie opgenomen ter onderbouwing van het gekozen beleid in de hoofdrapportage.

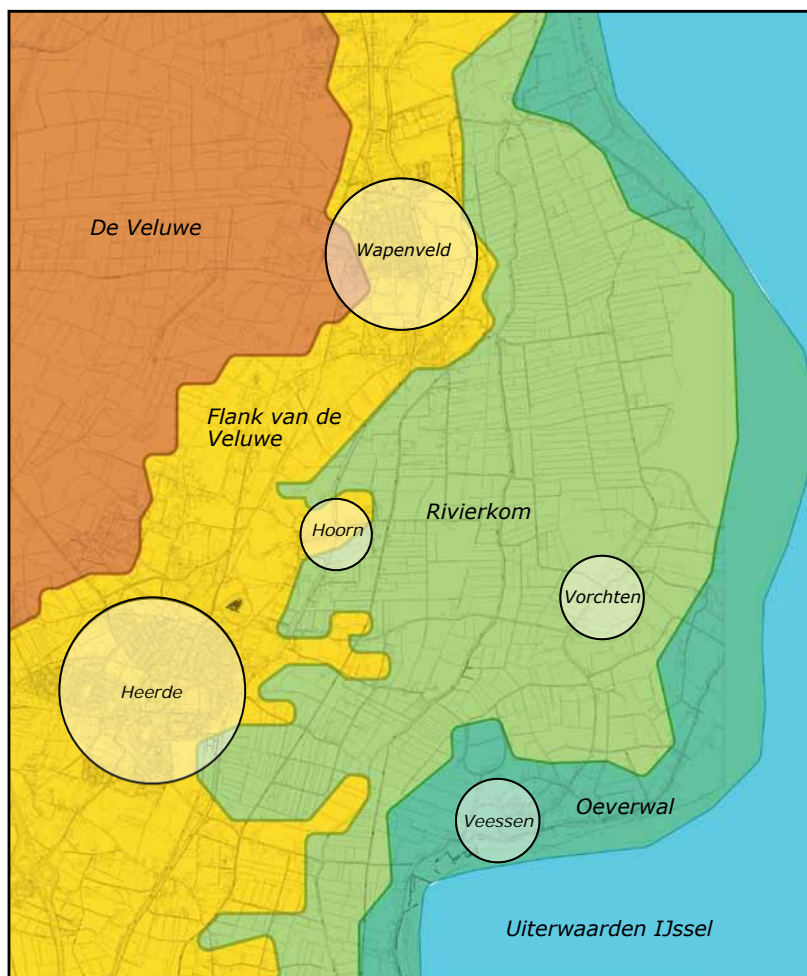
2. ANALYSE EN STRATEGISCHE GROENVISIE

2.1 Inleiding

Het aanwezige groen is het uitgangspunt voor toekomstig beleid en beheer. De basis voor de huidige groenstructuur is het (oorspronkelijke) landschap en de hieraan gerelateerde ontwikkelingen van de infrastructuur en de stedenbouw. Deels is dus historisch groen ontstaan vanuit de vorming van het landschap, deels is het later aangebracht als groene aankleding van woonwijken en bedrijventerreinen. Voor beslissers en andere betrokkenen is het van belang inzicht te krijgen in deze ontstaansgeschiedenis, toegekende functies en onderlinge samenhang van het groen, opdat zij zorgvuldig en met eigen inzicht kunnen oordelen.

In dit hoofdstuk worden de ontstaansgeschiedenis van het landschap, de vier aanwezige landschapstypen binnen de gemeente Heerde en de relatie met de dorpen kort beschreven. Hierdoor wordt een beeld geschetst hoe de huidige groenstructuur in de loop der tijd is ontstaan. Vervolgens wordt op basis van deze inzichten een compacte strategische groenvisie opgesteld. Deze visie is richtinggevend voor uitwerking van het onderdeel groenstructuur op het niveau van de kernen en het onderdeel groenbeleid voor het openbaar groen binnen alle de kernen.

2.2 Gebiedsanalyse: van Veluwe tot IJssel

Figuur 2.1 Landschapstypen.

In hoofdlijnen is het landschap van Veluwe tot IJssel door drie natuurlijke landschapsvormende processen ontstaan.

Belangrijk voor de vorming van het landschap was de voorlaatste ijstijd (200.000 – 130.000 v.Chr.) toen landijs zich verplaatste door het IJsseldal en materiaal naar de zijkanten opstuwde. Zo ontstond onder andere de stuwwal van de Veluwe, die plaatselijk bijna 100 meter hoog is.

Tijdens de laatste ijstijd (90.000-10.200 v.Chr.) hadden erosieprocessen door wind en water grote invloed op het landschap, waardoor bijvoorbeeld dekzandruggen, zandopduikingen en beekdalen werden gevormd. Een derde kracht die veel invloed heeft gehad op de vorming van ons landschap is de rivier de IJssel. Tot enkele eeuwen geleden had de rivier nog vrij spel en waren er regelmatig overstromingen. In dit proces zijn de komgebieden en de

oeverwal ontstaan. Pas na de bedijking (vanaf de 14de eeuw) is de natuurlijke vorming van het rivierenlandschap min of meer tot stilstand gekomen. Alleen de uiterwaarden kennen nog een natuurlijke invloed. De gemeente Heerde ligt op de overgang van de Veluwe naar het IJsseldal. Deze overgangszone is, geomorfologisch gezien, onder te verdelen in vier landschapstypen. De opbouw en de karakteristieken van de dorpen hangen sterk samen met deze landschapstypen:

Landschapstype 1: De Veluwe

In de voorlaatste ijstijd (200.000-130.000 v.Chr.) verplaatste het landijs zich door het IJsseldal en stuwde daarmee materiaal naar de zijkant waardoor de stuwwal werd gevormd. Op de hoge delen van de stuwwal is de Veluwe ontstaan. De ondergrond is hier altijd droog en nutriëntenarm zand geweest. Eeuwenlange begrazing en afgraving van de bovenste strooisellaag heeft in het verleden geleid tot het ontstaan van uitgestrekte heidevelden en stuifzandcomplexen. Deze zijn in de vorige eeuw grotendeels bebost. Grote delen van de Veluwe bestaan nog steeds uit bossen en andere natuurtypen. Aan de randen van de Veluwe zijn in de bossen woningen gebouwd.

Landschapstype 2: Flank van de Veluwe

Op de oostflanken van de stuwwal loopt het gebied af naar het IJsseldal. In de laatste ijstijd (90.000-10.200 v.Chr.) zijn hier onder invloed van wind en water dekzandruggen en beekdalen gevormd. Deze gronden waren vruchtbaarder dan op de Veluwe en natter door de aanwezigheid van kwelwater vanaf de stuwwal. In de loop der eeuwen is deze flank gebruikt voor landbouw, waardoor een kleinschalig agrarisch landschap is ontstaan. Kenmerkend is de aanwezigheid van dorpen, infrastructuur, oude bouwlanden, landgoederen, dekzandruggen, beekdalen en sprengen. De dorpen Heerde, Wapenveld en Hoorn liggen op deze Veluweflank.

Landschapstype 3: Rivierkommen en oeverwallen

Ten oosten van de Veluweflank ligt het IJsseldal. Tot enkele eeuwen terug had de rivier nog vrij spel en waren er regelmatig overstromingen. In dit proces zijn de komgebieden en de oeverwal ontstaan. De rivierkomgebieden zijn lager gelegen en hebben een natte zware bodem. Hierdoor is dit gebied onbewoond gebleven tot halverwege de vorige eeuw. Vanaf de jaren '50 zijn de natte broekgebieden geschikt gemaakt voor grasland. Het gebied kenmerkt zich door uitgestrekte weiden met sloten. Kenmerkend zijn ook de gegraven weteringen en de rechtlijnige ontginningslinten waarlangs de afgelopen 50 jaar grootschalige landbouwbedrijven zich hebben gevestigd.

Dicht langs de IJssel heeft de rivier in de loop der eeuwen grotere bodemdeeltjes afgezet, waardoor de hoger gelegen oeverwallen zijn ontstaan. Deze gronden zijn zeer vruchtbaar en hebben een gunstige hogere ligging ten opzichte van de rivier en de rivierkommen. Mede hierdoor is de oeverwal een vroeg bewoond gebied. Na de middeleeuwen ontstond op de bedijkte oeverwal langs de IJssel een keten van IJsselhoeven die nog steeds beeldbepalend zijn voor het landschap.

Foto 2.1 Heide en bos op de Veluwe.

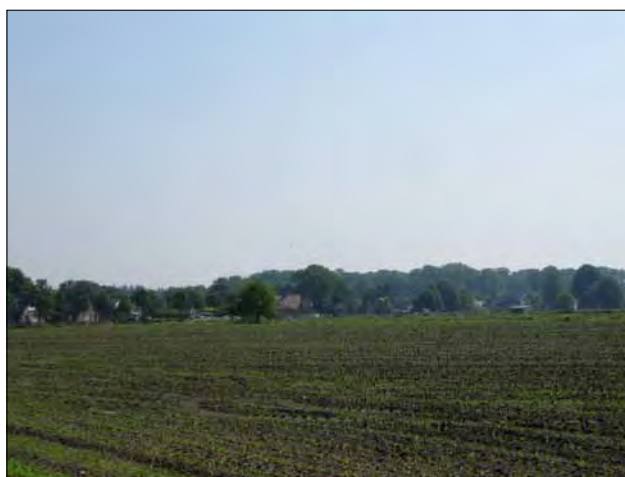

Foto 2.2 Landbouw en bebouwing aan de rand van de Veluwe.

Op de oeverwal zijn de kleine dorpjes Vorchten en Veessen gelegen. Kenmerkend is de lintbebouwing met smalle straten zonder of met smalle bermen. Er zijn veel groene doorkijkjes naar de achterliggende rivierkommen en boomgaarden. Door de aanwezigheid van de dijk is de oeverwal gelegen op de grens van binnen- en buitendijks gebied.

Een toekomstige ingreep (2013-2016) die veel impact heeft op het landschapstype rondom Veessen en Vorchten is de geplande hoogwatergeul. De hoogwatergeul is een 8 kilometer lange geul tussen Veessen en Wapenveld - omgeven door dijken - die tijdens hoogwater gecontroleerd vol kan lopen.

Ten zuidoosten van Heerde zijn enkele landschappelijke en ecologisch waardevolle boscomplexen gesitueerd. Omdat het hier gaat om een kwelgebied gaat het om een elzenbroekbos dat is omgeven door jongere aanplant van loofhout in een voormalig rietland.

Landschapstype 4: Uiterwaardengebied

De uiterwaarden liggen tussen de winterdijken van de IJssel. Hier kan de rivier nog steeds overstromen. Het gevolg hiervan is de aanwezigheid van microreliëf en het nagenoeg ontbreken van bebouwing.

Foto 2.3 Weiden in het rivierkommengebied.

Foto 2.4 De uiterwaarden nabij Veessen.

2.3 Strategische groenvisie gemeente Heerde

Binnen zes speerpunten is hieronder de strategische groenvisie voor de gemeente Heerde als overkoepelend groenbeleid beschreven:

- Speerpunt 1. Groene leefomgeving in de stijl van Cittaslow;
- Speerpunt 2. Respecteren Landschappelijke Groene Mal;
- Speerpunt 3. Versterken van eigen identiteit van de kernen;
- Speerpunt 4. Een functionele en groene woon- en werkomgeving voor iedereen;
- Speerpunt 5. Ruimte geven aan dorpsnatuur;
- Speerpunt 6. De kernen verbinden met het buitengebied.

De uitwerking van de planonderdelen groenstructuur en groenbeleid is aan deze speerpunten gerelateerd.

2.3.1 Speerpunt 1 Groene leefomgeving in de stijl van Cittaslow:

Cittaslow is een belangrijk uitgangspunt voor het gemeentelijk groenbeleid. Onderwerpen als leefomgeving, landschap, cultuurhistorie en behoud van identiteit zijn binnen het Cittaslow - keurmerk van grote waarde. De vereiste criteria duurzaamheid, behoud van karakteristieke elementen en het ontwikkelen van een toekomstgerichte groenstructuur krijgen met het groenbeleidsplan de nodige aandacht. Ook het stimuleren van wandelverbindingen tussen wijk en platteland, waar natuur de kern in wordt gebracht, past in het keurmerk van Cittaslow. Dit groenbeleidsplan onderstreept het belang van weldadig groen in onze woon- en werkomgeving.

2.3.2 Speerpunt 2 Respecteren Landschappelijke Groene Mal:

Alle dorpskernen van de gemeente Heerde zijn omgeven door een aantrekkelijk landelijk gebied met veel gebiedseigen kenmerken en groenelementen. Voorbeelden zijn de bossen op de stuwwal bij Wapenveld, de landgoederen langs het Apeldoorns Kanaal bij Heerde en de hoogstamboomgaarden op de oeverwal bij Veessen. Deze elementen zijn landschapsbepalend en hebben een nadrukkelijke relatie met de geomorfologie (bodem en reliëf), de vier landschapstypen en de functionele driedeling die voortkomt uit de Toekomstvisie Heerde 2025:

- Stuwwal: natuurlijk;
- Middengebied: nieuwe zakelijkheid en gezondheid;
- IJsselvallei: cultuur, natuur en voedselproductie.

De karakteristieke landschappelijke elementen dienen daarin behouden te worden. Deze elementen staan hierbij niet op zichzelf. De onderlinge relaties tussen de karakteristieke elementen, de bebouwde kom en het landschappelijk groen dienen logisch en herkenbaar te zijn. Dit gebeurt mede door achterkanten van dorpskernen naar het landschap te voorkomen, verbindende groenelementen te realiseren of juist de kenmerkende openheid te handhaven.

De uitloopgebieden verbinden het buitengebied met de kernen. De uitloopgebieden vormen tezamen met de dorpsranden de eerste indruk van de kern. Doel hiervan is het behoud van de landschappelijke karakteristiek in combinatie met het benutten van de gebruiksmogelijkheden in de directe woonomgeving. Uitzichtpunten, wandelroutes (ommetjes) en speelplekken maken het landschap zichtbaar en bruikbaar voor jong en oud.

2.3.3 Speerpunt 3 Versterken van eigen identiteit van de kernen:

Door de landschappelijke onderlegger en de ontwikkeling van de kernen door de jaren heen, heeft iedere kern zijn eigen karakter. De groenstructuur levert een belangrijke bijdrage aan deze identiteit. Dit vraagt voor iedere kern om een bewuste ontwikkeling van de groenstructuur met eigen accenten.

Groenelementen zijn bij uitstek geschikt om (oude) ontsluitingsstructuren te benadrukken. De oude spoorlijn, het Apeldoorns Kanaal en de invalswegen vanuit het centrum vormen

belangrijke (historische) elementen in de ontsluitingsstructuur van de kernen. Door hier specifieke groenelementen toe te passen, ontstaat langs deze (historische) elementen een eenduidig en herkenbaar beeld. Dit betreft zowel laanstructuren als losse structuren zoals solitaire bomen, leibomen, beplanting en hagen.

Naast de ontsluitingsstructuren dragen ook individuele groenelementen en waterstructuren bij aan de identiteit van iedere kern. Zo zijn in de kernen veel waardevolle en monumentale bomen aanwezig. Bescherming van deze bomen is een speerpunt in het beleid, in het bijzonder de combinatie van bomen op of nabij cultuurhistorische plekken of gebouwen. Dit geldt eveneens voor de waterstructuren (onder andere sprengen vanaf de stuwwal), die mede de ontstaansgeschiedenis zichtbaar maken en de bebouwde kom een levendig karakter geven.

Ruimtelijke ontwikkelingen leiden regelmatig tot aanpassing van de (groen)structuren in de kernen. Door karakteristieke groenelementen en waterstructuren te beschermen en de nieuwe inrichting hierop af te stemmen, blijft een aantrekkelijke woon- en werkomgeving intact die past in de identiteit van de betreffende kern.

2.3.4 Speerpunt 4 Een functionele en groene woon- en werkomgeving van, voor en door iedereen:

De gemeente beschikt over een grote hoeveelheid groen binnen de bebouwde kom. Daarnaast zijn de grote bosgebieden, landgoederen en parkzones in en nabij woonkernen belangrijk voor een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving. Het gemeentebestuur onderstreept met het voorliggende groenbeleidsplan ook onderstaande functies en waarden* van groen voor haar bewoners:

- Economische waarde;
- Gezondheidswaarde "Vitamine G";
- Sociale veiligheid en verbondenheid;
- Identiteit en oriëntatie;
- Natuurwaarde;
- Milieuwaarde.

* zie o.a. bijlage 2 Onderzoek 'Waarde van Groen' augustus 2010 - VHG

Met het groenbeleidsplan wordt de gemeentelijke taak en ambitie bevestigd tot het toekomstgericht en efficiënt inrichten én beheren van haar openbaar groen. Een adequate en transparante communicatie met de burgers over de taakuitvoering van dit gemeentelijk beleid bij inrichting, beheer en onderhoud van het groen kan bijdragen aan meer begrip en gedragenheid. Het groenbeleidsplan is daarbij een bron van informatie bij gemaakte en nog te maken afwegingen en keuzes en ter ondersteuning bij voorlichting en verzoeken tot burgerparticipatie. Tevens dient het groenbeleidsplan als inspiratie en uitnodiging naar burgers en bedrijven om te komen tot creatieve initiatieven op het gebied van inrichting en beheer van het openbaar groen.

De gemeente Heerde beheert bijna 5,3 miljoen m² (525 ha), 1,3 miljoen m² verharding (127 ha) en ruim 1,2 miljoen m² openbaar groen (123 ha, exclusief sportvelden). In deze openbare ruimte staan de bijbehorende objecten, zoals bomen, bewegwijzering, bankjes en speeltoestellen. Het betekent dat voor elke inwoner de gemeente Heerde zo'n 288 m² bos, 67 m² openbaar groen en ongeveer 70 m² verharding onderhoudt. In de Nota Ruimte wordt de norm gehanteerd van 75 m² groen per inwoner (inclusief bos en natuur), Heerde voldoet ruimschoots aan deze norm. In de gemeente Heerde is, net als in de meeste gemeenten, de hoeveelheid openbaar groen en verharding ongeveer gelijk. De gemeente Heerde heeft relatief wat meer groen. Een aanzienlijk deel van dit areaal ligt overigens in het buitengebied. In de bebouwde kom ligt 32 m² verharding per inwoner, vooral elementverharding. Het openbaar groen is iets minder dan 30 m² per inwoner. Dit is minder dan gemiddeld in Nederlandse gemeenten, die ongeveer 40 m² per inwoner binnen de bebouwde kom beheren. Daar staat natuurlijk de grote hoeveelheid bos in de omgeving tegenover.

(bron: Kwaliteitsvisie openbare ruimte Gemeente Heerde, 2009)

2.3.5 Speerpunt 5 Ruimte geven aan dorpsnatuur:

De kwaliteit en waarde van groen in de directe woon- en werkomgeving wordt ook ingegeven door de verscheidenheid waarin natuur zich kan handhaven en ontwikkelen.

De gemeente Heerde streeft naar meer biodiversiteit in groen (verhogen soortrijkheid planten en dieren) van de directe woon- en werkomgeving, maar stelt hier wel grenzen aan. Het waarborgen van de sociale- en verkeersveiligheid is een belangrijke afweging evenals het voorkomen van een rommelig beeld of overlast. Derhalve wordt vooral ingezet op vergroting van de biodiversiteit in de grotere groengebieden, in de randen van de kernen en langs uitvalswegen op de overgang van bebouwde kom naar het buitengebied. In deze gebieden kunnen ecologische verbindingen met het buitengebied ontstaan en is extensiever en op natuurontwikkeling gericht beheer acceptabel.

Met het bewust ontwikkelen van dorpsnatuur ontstaat ook de gelegenheid om de bewustwording van onze bewoners, en met name kinderen in hun directe schoolomgeving, met natuureducatie te vergroten.

2.3.6 Speerpunt 6 De kernen verbinden met het buitengebied:

De dorpen zijn gesitueerd in een rijk geschakeerd landschap. Toch is nog niet op alle plaatsen dit landschap recreatief, ecologisch en ruimtelijk goed verbonden met de directe woon- en werkomgeving. Het groenbeleidsplan zet zich in om deze verbindingen te verbeteren. In de uitloopgebieden wordt vooral ingezet op het maken van recreatieve verbindingen (wandelen, fietsen) als ommetje of in aansluiting op uitgebreidere recreatieve netwerken. Daarnaast worden ook de groene (ecologische) verbindingen tussen kern en buitengebied (en vice versa) versterkt. Deze ontwikkeling kan ingezet worden in de aanwezige uitloopgebieden, langs wegen en bestaande groenstructuren tussen kern en buitengebied.

3. GROENSTRUCTUURPLAN KERNEN

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt voor iedere kern de dorpskarakteristiek, de huidige en gewenste groenstructuur en daaruit voortvloeiende verbetervoorstellen toegelicht. Deze toelichting wordt per kern consequent volgens stedenbouwkundige functies (b.v. hoofdwegen, Apeldoorns Kanaal, begraafplaatsen) behandeld, opdat inzicht in de daarmee samenhangende groene functies over de gehele gemeente zichtbaar is.

Het weldadige groenbeeld binnen de gemeentelijke kernen wordt bepaald door het openbaar groen in combinatie met het particulier groen van parken, landgoederen en tuinen en de relaties met het buitengebied. Deze omgevingsfactoren zijn in de kwalitatieve beschouwing wel meegenomen; in de uitwerking van het groenstructuurplan per kern wordt vooral het openbaar groen uitgewerkt en wel in 3 kwaliteitsniveaus:

- Groen in de hoofdstructuur: van groot belang voor het gehele groene kwaliteitsbeeld van het dorp;
- Groen in de nevenstructuren: van belang voor een onderdeel van het dorp zoals een wijk of buurt;
- Overig groen: dit betreft groenvoorzieningen in b.v. wijk- en buurtstraten en die vooral van belang zijn voor de bewoners in die straat of buurt.

Deze driedeling geeft ook aanknopingspunten in prioritering en besluitvorming bij bijvoorbeeld:

- Verkoop van overhoeken, groen in de hoofd- en nevenstructuur komt in principe niet voor verkoop in aanmerking;
- Idem bij keuzes omtrent kapaanvragen, overname onderhoud door burgers.

In bijlage 9 zijn de groenstructuurkaarten en schema's toegevoegd. De kaartbeelden ondersteunen de teksten en kunnen desgewenst ook autonoom als poster buiten de rapportage worden ingezet.

De kaarten zijn ook voorzien van overzichtelijke schema's waarop het belangrijkste groen (hoofd- en nevenstructuur) staat aangegeven en op welke wijze dit groen versterkt kan worden. Uit vergelijking tussen de huidige en gewenste groenstructuur worden de belangrijkste verbetervoorstellen toegelicht en voorzien van een concreet voorbeeld.

De gewenste verbetervoorstellen worden niet in prioriteiten aangegeven, maar kunnen hoofdzakelijk op natuurlijke momenten worden uitgevoerd. Voorbeelden van een natuurlijk moment zijn: bij een integrale herinrichting van een straat, park of buurt of als het groen vanuit beheeroogpunt (b.v. versleten, te onderhoudsintensief) wordt omgevormd.

De groenstructuren worden per kern gelinkt aan de functies en landschapstypen opdat de gewenste karakteristieken en samenhang uit de strategische groenvisie ook op elke locatie kan worden afgelezen en bewaakt.

3.2 Groenstructuurplan Heerde

Dorpskarakteristiek Heerde

Heerde is op de zandgronden ontstaan als esdorp met een bebouwingkern met daaromheen de zogenaamde dorpsessen (hier 'engen'). Deze engen waren de vruchtbaarste gronden rondom het esdorp en waren voornamelijk voor akkerbouw in gebruik. Deze gebieden worden gekenmerkt door de openheid. Omdat ze gezamenlijk ontgonnen werden, waren houtwallen en hagen ter afscherming van de percelen hier meestal niet nodig. De gronden die hier iets verder vandaan lagen, werden pas later ontgonnen en zijn vaak in de vorm van kampen ontgonnen. Hier was vooral sprake van solitaire en perceelsgewijze ontginningen. Deze percelen werden wel beschermd door een beplantingsrand, zoals een houtwal of elzensingels in natte gebieden. Langs de zuidrand van Heerde liggen enkele nog herkenbare open engen. In de wijk Zuppeld is, ter hoogte van de straat Machteldskamp, nog een restant van een houtwal uit een kamp aanwezig. Vanuit de dorpskern van Heerde waaierden de veldwegen alle richtingen uit. Langs een aantal van deze wegen (later als hoofdwegen verhard) is het historische karakter van de weg nog zichtbaar door de waardevolle bomen(rijen) en villa's met grote statige tuinen. Bij Heerde liggen voorts nog twee landgoederen: landgoed Vosbergen en landgoed Bonenburg. Deze zijn gesitueerd op de overgang van hoog en droog naar laag en nat. Het Apeldoorns Kanaal is in de 19e eeuw gegraven. Later werd een spoorweg aangelegd, waardoor de gemeente Heerde goed ontsloten werd met de rest van Nederland.

In "het Veen" (het gebied ten noorden van de Zuppeldseweg) is kwel aanwezig en waarschijnlijk heeft hier veenvorming plaatsgevonden. De naam "het Veen" herinnert hieraan. De smalle percelen en elzensingels zijn karakteristiek voor dit nattere gebied.

Huidige & gewenste groenstructuur Heerde

Ter ondersteuning en visualisatie van onderstaande teksten wordt verwezen naar de kaartbladen in bijlage 9.

Hoofdwegen

De hoofdwegen in de gemeente Heerde zijn voornamelijk historische verbindingswegen. Veel van de huidige hoofdwegen hebben een gefragmenteerde en gevarieerde uitstraling. Langs de Eperweg is deels nog oude beplanting in de vorm van 'waardevolle beuken' aanwezig, maar deze boombeplanting is op veel plaatsen onderbroken. Ook staan hier villa's met statige tuinen en waardevolle bomen, die het historische karakter van de weg versterken. Langs de Kamperweg staat een rij volwassen eiken. Langs andere hoofdwegen is dit historische karakter minder aanwezig. Hier ontbreekt een volwassen bomenrij of zijn minder goed passende soorten toegepast. Een voorbeeld daarvan zijn de platanen aan de Bonenburgerlaan. Deze bomen versterken onvoldoende het historische karakter van de weg. Bij een eventuele reconstructie in de verdere toekomst is versterking van dit karakter een ontwerp-opgave. Het stenige straatbeeld van de Zwolseweg (breed verhard profiel: rijweg, parkeren en fietspad) draagt minimaal bij aan het historisch dorps karakter. Enerzijds zal de nieuw aangeplante bomenrij op de langere termijn wel het gewenste groenbeeld opleveren, anderzijds kan een herprofilering van het wegprofiel met meer groen (eenduidige ondergroei) zorgen voor een betere aansluiting op de omgeving en wegfunctie.

Uit historisch en duurzaam oogpunt heeft het toepassen van streekeigen boomsoorten voor de gemeente Heerde de voorkeur. In de optimale situatie wordt een boom van de 1e grootte met voldoende boven- en ondergrondse groei-ruimte toegepast. Het dorpskarakteristiek en de continuïteit kunnen nog worden versterkt door de hoofdwegen van (streekeigen) haagblokken te voorzien. Waar niet voldoende ruimte is voor een tweezijdige bomenrij kan ook volstaan worden met een bomenrij aan een zijde of een aaneenschakeling van plekje's waar een solitaire grote boom of boomgroep staat.

In het centrum is de ruimte voor bomen beperkt. Het historische karakter wordt dan ook niet bepaald door monumentaal groen, maar door de historische en karakteristieke bebouwing. De aanwezige leibomen hebben overigens wel een toegevoegde waarde doordat zij de minder historische bebouwing meer aan het zicht onttrekken.

Foto 3.1 Ontbrekende bomenrij langs de Zwolseweg.

Foto 3.2 Bomenrij in aanplant langs de Zwolseweg.

Het Apeldoorns Kanaal

Het Apeldoorns Kanaal is gegraven in de 19de eeuw en had als doel om de oostelijke Veluwe economisch beter te ontsluiten via de IJssel. Het kanaal ligt op de overgang van de Veluwe naar de dekzandgebieden en volgt vrij nauwkeurig de rand van de Veluwe. Het deel van Hattem naar Apeldoorn werd in 1829 voltooid.

Het Apeldoorns Kanaal had en heeft een belangrijke afwaterende functie voor de Veluwe. Waar voorheen veel beken afwaterden in de Grift, doen zij dat nu in het Apeldoorns Kanaal. Samen met de natuurlijke oevers heeft het kanaal een belangrijke ecologische functie. De strakke waterlijn met één- of tweezijdige bomenrijen en bruggen heeft een hoge cultuurhistorische waarde en vormt bovendien een goed herkenbaar element in het landschap. Het speelt een belangrijke rol bij de beleving van de overgang tussen het Veluwemassief en de IJsselvallei.

Het Apeldoorns Kanaal passeert Heerde aan de rand van het dorp. Desondanks speelt het kanaal een kleine rol in het huidige dorpsbeeld. De ambitie om het kanaal een nieuwe rol van betekenis te geven is vanzelfsprekend. Deze ambitie is in ontwikkeling en voorziet in een recreatief aantrekkelijk kanaal (o.a. bevaarbaar maken van het Apeldoorns Kanaal en aanleggen wandelpaden) en het stevig inbedden van het kanaal in zijn omgeving.

In Heerde kan aan de ambitie o.a. uitvoering worden gegeven door de relatie met het centrum van Heerde te versterken. Op het gebied van groen kan dit door de inzet van krachtige, groene profielen tussen kanaal en centrum. Een groen dorpsfront (kanaalpark) direct grenzend aan het kanaal is tevens een welkome ontwikkeling. Hier liggen tevens ecologische kansen. Om de relatie tussen het kanaal en het dorp te versterken dient gekozen te worden voor ecologische en watergerelateerde beplanting.

Foto 3.3 Het Apeldoorns Kanaal, beleefbaar vanuit de woonwijk.

Foto 3.4 Het Apeldoorns Kanaal, verscholen achter beplanting.

Daar waar het kanaal de kern Heerde verlaat en overgaat in het buitengebied snijdt het door verschillende landschappen die op korte afstand van elkaar zijn te vinden. Op de plaatsen waar het kanaal de hogere dekzandruggen van de Veluwezoom doorsnijdt is het landschap besloten en kleinschalig. Om de beleving hiervan te versterken kunnen de oevers, waar dat nu nog niet het geval is, worden beplant met bomen. Daar waar het kanaal ligt in een lager gelegen gebied is beplanten niet wenselijk. In deze lagere delen staan openheid en doorzichten centraal.

Sprengen en beken

Op de Veluweflank zijn tussen de 14e en 19e eeuw een groot aantal sprengen gegraven om watermolens aan te drijven. Een spreng is een gegraven waterloop waarin door kades en een bodem van leem het water op een hoger peil gehouden werd. Meestal is een stuk van de spreng opgeleid (naar hoger punt geleid met leem besmeerde taluds), vaak ook werden delen van bestaande beken (natuurlijk ontstane waterloop) gebruikt om het water door te laten lopen.

Ten noorden van Heerde is een stelsel van meerdere sprengen aanwezig bij de watermolen (De Hoop). Daarnaast is de waterloop direct ten zuiden van Heerde ook een spreng. Deze is echter niet opgeleid. In het LOP (landschapsontwikkelingsplan) wordt voorgesteld het volledige systeem van sprengen en beken met bijbehorend erfgoed in stand te houden en te herstellen. De gewenste groenstructuur ondersteunt dit voorstel. Het beter kunnen beleven en toegankelijk maken van de sprengen is een kans voor het gebied.

Voor dit groenbeleidsplan is het vooral van belang de aansluiting van de sprengen in de bebouwde kom te vinden. In het noorden van Heerde vormt een opgeleide spreng ('de Eekwal') een grondlichaam met bomen. De huidige (massieve en dichte) onderbeplanting past hier niet bij het historische en natuurlijke karakter omdat deze te massaal is. Daarnaast heeft de Eekwal nog nauwelijks een relatie met de wijk. Er zijn alleen informele (illegale) toegangen tot de spreng. Vervolgens verdwijnt de spreng in een onopvallende groenzone om hierna ondergronds onder het bedrijventerrein te verdwijnen.

Door paden langs de spreng aan te leggen en het massieve groen anders te beheren (minder massaal, meer doorkijkjes en deels afzetten, deels open houden), kan hier invulling aan gegeven worden. De opgeleide delen tezamen met de begeleidende beplantingen versterken daarmee deze landschapsstructuur en bieden tevens recreatieve verbindingen waar de combinatie van cultuur en natuur attractief is voor bezoekers. Het plaatsen van informatiebordjes en/of verwijzingen versterkt de recreatieve beleving.

Ingrepen die relatie hebben met de sprengen dienen met de eigenaar (waterschap) en andere betrokken partijen te worden afgestemd.

Foto 3.5 De Eekwal in het buitengebied.

Foto 3.6 De Eekwal langs de dorpsrand.

De oude spoorlijn

Deze spoorlijn vormde de treinverbinding tussen Apeldoorn en Zwolle. Deze in 1887 aangelegde lijn was in gebruik tot 1950. Daarna is deze nog een tijd in delen in gebruik geweest, maar is nu voor een groot deel ingericht als fietspad. In Heerde is de doorgaande lijn op meerdere plaatsen onderbroken door woningen of bedrijven. Wel zijn nog enkele groenstroken en parkjes te vinden die de ligging van het spoor laten zien.

De spoorlijn is voor het grootste gedeelte ingericht als fietspad met een informeel parkachtig karakter met o.a. bloemrijke bermen. Deze inrichting is conform de doelstelling van de oude spoorlijn zoals omschreven in het LOP. Daar waar het fietspad niet doorloopt, zijn andere mogelijkheden om de doorgaande lijn te markeren of puntsgewijs een onderdeel van de spoorlijn zichtbaar te maken. Men kan hierbij denken aan het toepassen van kunst, eind- en beginpunt van de spoorlijn markeren met een opvallende solitaire boom en het markeren van de oude spoorlijn in de bestrating.

Foto 3.7 Uitloopgebied: beek door de woonwijk met brede groenstrook.

Foto 3.8 Uitloopgebied bij de watermolen.

Uitloopgebieden

De uitloopgebieden zijn grote landschappelijke zones grenzend aan het dorp. Deze gebieden hebben relatief hoge landschapswaarden en zijn goed toegankelijk vanuit het dorp. Zij dringen bovendien diep in de bebouwde kern door en maken hierdoor de verbinding tussen de wijken en het buitengebied. Het betreft hier de sprengen, de Eekwal, landgoed Vosbergen en landgoed Bonenburg. Ook het Veen, de Hortshoeker en Heerder Enk behoren tot de groep uitloopgebieden.

Het is gewenst om het landschapstype in deze gebieden te versterken. Deze versterking wordt bereikt door het oorspronkelijke landschapspatroon deels terug te brengen en deels nieuwe elementen toe te voegen. De belangrijkste landschappelijke structuren zoals sprengen en de oude spoorlijn krijgen daarmee een stevige kwaliteitsimpuls in gebruik en beleving. Langs deze structuren kunnen ecologische zones worden ontwikkeld, die deze gebieden ecologisch beter aan laten sluiten op de kern, maar ook op natuurgebieden zoals de Veluwe en/of de uiterwaarden. Het herstellen van de oude oorspronkelijke landschapselementen is ook één van de kansen. Voorbeelden hiervoor zijn de elzensingels in "het Veen" (ten noorden van de Zuppeldseweg) en de houtwallen langs de randen van de Enk. Deze gebieden kunnen bovendien beter toegankelijk worden gemaakt voor wandelaars door het ontwikkelen van paden langs o.a. de sprengen of akkerranden.

De beide landgoederen Vosbergen en Bonenburg zijn bosrijk en toegankelijk voor bezoekers. Hier ligt een uitgebreid padennetwerk en het bos zorgt voor een groene dorpsrand. De Eekwal is een robuust groenelement dat ook als groene dorpsrand fungeert.

Parken en pleinen

Bij deze omschrijving is er sprake van parken en pleinen uit de hoofdstructuur. Deze elementen hebben een functie voor het gehele dorp. De sfeer van het centrumplein in Heerde wordt voor een groot deel bepaald door het gebruik van bijzondere/fraaie bestrating en de uitstraling van de gebouwen aan de randen.

In Heerde vormen het Van Meurspark en De Meursweide tezamen het dorpspark. Het is een historisch groenmonument en is onlangs gerenoveerd. De nieuwe inrichting past bij de historische opzet van het park en kan nog verder worden verbeterd door het zicht vanaf de Marktstraat te verbeteren.

Begraafplaatsen

De begraafplaatsen zijn belangrijke en binnen de dorpskernen relatief grote groenelementen voor de gemeente. De begraafplaatsen in Heerde hebben allemaal een erg groen karakter. Ze worden door veel mensen bezocht en bevatten vele volwassen en soms waardevolle bomen en zorgen voor een parkachtige en lommerrijke sfeer.

Het structurerend groen (bomen, hagen) kan door het permanente karakter van begraafplaatsen voor de lange termijn worden ingericht en beheerd. Ook het jongere bomenbestand kan hierdoor als toekomstig waardevolle bomen worden beschermd en behandeld.

Naast deze bomenstructuur mogen de (groene)randen aandacht krijgen. Mogelijke oplossingen liggen in het aanbrengen van een hekwerk of een haag. Deze omheiningen zijn essentieel om de rustige privésfeer te waarborgen. Functionele hekwerken (behalve bij sierhekwerken) dienen zoveel mogelijk aan het oog te worden onttrokken door ze aan te kleden met beplanting. Voor de hagen en afschermdende beplanting dienen streekeigen soorten toegepast te worden.

Sportparken

De sportparken zijn grote groengebieden aan de rand van het dorp en worden door veel mensen actief bezocht en gebruikt. Het sportpark De Molenbeek is omgeven door een brede groenstrook met veel bomen. Dit is erg waardevol omdat het zorgt voor beschutting op de velden en tevens een natuurlijke visuele afscherming vormt voor de hekwerken, lichtmasten en reclame-uitingen op het sportveld. Op deze manier blijft de overgang naar het omliggende landschap zacht. De huidige groenstroken dienen behouden te blijven. Om de beschutting en afscherming te waarborgen is het van belang de onderbegroeiing dicht te houden. Daarin tegen is het voor het belang van de sportvelden (sportbelang) om minimale onderbegroeiing toe te passen.

Foto 3.9 Het Van Meurspark en de Van Meursweide.

Foto 3.10 Groene randen langs de sportvelden.

Hierin dient een wel overwogen afwisseling van open en gesloten groenstroken gekozen te worden. Er liggen hier ecologische kansen, bijvoorbeeld door de bloeiende en vogel- en insectenaantrekkende planten de ruimte te geven. Deze natuurimpuls kan zowel door omvorming als door het aanpassen van het beheersregime.

Dorpentrees

De in Heerde duidelijk herkenbare dorpsentrees liggen aan de belangrijkste hoofdwegen. Op sommige plaatsen zijn deze gemarkeerd door rotondes. Zo is de rotonde aan de Eperweg in Heerde een mooie entree van het dorp door het gepaste kunstwerk en gekozen sierbeplanting. Op andere plaatsen zijn deze entrees niet altijd duidelijk en bijzonder. Het onderhoud van de rotondes is momenteel intensief, dit wordt als prettig ervaren door de burgers.

Het is wenselijk om de entrees te markeren. Ten eerste om aan te tonen dat men het dorp binnenkomt. Ten tweede omdat de entrees de uitgesproken locaties zijn waar de gemeente zich kan presenteren aan bezoekers. De entrees kunnen gemarkeerd worden met groene of verwijzende elementen. Voor wat betreft de groene elementen gaat de voorkeur uit naar streekeigen beplanting. Met een verwijzend element moet men denken aan een kenmerkend icoon (en/of kunstwerk) voor het dorp en/of omgeving.

Niet op alle plaatsen is een duidelijke markering van de entree noodzakelijk. Zo vragen de entrees langs rustige invalswegen om een meer subtielere vormgeving. Bijvoorbeeld door gebruik te maken van eenvoudige of streekeigen beplanting. Over het algemeen kan gesteld worden dat de uitstraling van de entrees moet passen bij de mate van gebruikintensiteit van de entree.

Wijkontsluitingswegen

De wijkontsluitingswegen zijn de belangrijkste straten in de woonwijken. Deze verbinden de wijk met de hoofdwegen en zijn belangrijk voor oriëntatie. Sommige wegen hebben een duidelijk te onderscheiden groen karakter. De Rhijnsburglaan, voorzien van stevige bomenrijen, is hier een goed voorbeeld van.

De wijkontsluitingswegen zijn momenteel wat betreft de groenstructuur niet allemaal te onderscheiden van de buurtstraten. Een aantal wegen heeft helemaal geen doorgaande boomstructuur. Dit zijn o.a. de Wilhelminalaan, de Postweg en de Vosbergerweg in Heerde.

In de meeste gevallen is het aanbrengen van een bomenstructuur uit oogpunt van ruimtegebrek niet haalbaar. Langs deze wegen kan bijvoorbeeld door het aanbrengen van hagen, repeterende groenvakken of incidenteel bijzondere bomen bij een kruising toch effect worden bereikt.

Foto 3.11 Groene wijkontsluitingsweg: de Vicarielaan.

Foto 3.12 Kale wijkontsluitingsweg: de Kanaalstraat.

Foto 3.13 Een wijkparkje in Heerde.

Foto 3.14 Omheinde speeltuin: Kindervreugde.

Wijkparken en speellocaties

De wijkparken hebben een belangrijke functie bij de geleiding/compartimentering van de wijk. Voorts bieden zij natuurlijk gelegenheid voor sport en spel voor de wijkbewoners. Voor de meeste wijkparkjes geldt dat ze midden in de bebouwing liggen. Ze zijn vaak waardevol omdat ze een groene ruimte compenseren op plekken of straten waar die ruimte niet beschikbaar is. De meeste wijkparkjes hebben een vrij sobere uitstraling met een grasveld en enkele bomen. Een aantal parkjes bevat sierbeplanting.

Het is gewenst dat de wijkparkjes qua karakter zich onderling van elkaar onderscheiden en daarmee beter aansluiten bij de opbouw van de wijk.

Een grasveld met statige waardevolle bomen past bij het oude statige karakter van de bebouwing aan de Emmalaan of de Eperweg te Heerde.

De hofjes langs de Wikke te Heerde met enkele sierbomen passen goed bij het jaren-60-karakter van de wijk.

In Heerde bevinden zich naast openbare speelplekken een aantal speeltuinverenigingen. Deze verenigingen beheren locaties met speelvoorzieningen die beperkt toegankelijk zijn. De inrichting van deze speeltuinen bestaat uit verharding, hekwerken, zitgelegenheden en speeltoestellen. De aanwezigheid van groen is minimaal.

Om de kinderen meer bewust te maken van de natuur is contact met de natuur belangrijk. Het is een uitdaging om deze speeltuinen van meer groen en natuur te voorzien, waardoor kinderen meer in en met het groen en natuur kunnen spelen.

Met kleine ingrepen zoals het planten van een grote boom of door de schuttingen aan te kleden met een haag kan al een meerwaarde bereikt worden.

De wijkparkjes aan de dorpsranden lenen zich ook prima om kinderen in hun spel te leren over natuur, zeker omdat deze parkjes een vanzelfsprekende relatie met het buitengebied hebben. Een voorbeeld hiervan is het parkje langs de Korte Heegde en 't Krijt. De dorpsranden zijn tevens geschikt voor een ecologische inrichting. Dit kan bereikt worden door de randen ecologisch te beheren.

Waardevolle open gebieden

Op de groenstructuurkaarten staan een aantal waardevolle open gebieden weergegeven. Dit zijn gebieden die van oudsher open zijn, zoals de enken, en later ontstane gebieden waar de openheid een hoge kwaliteit geeft aan het dorp. De waardevolle uitzichten aan de dorpsranden van Heerde zijn hier een goed voorbeeld van. Het is van belang om deze openheid te waarborgen.

Open gebieden worden omgeven door groene of bebouwde randen. Deze randen bepalen mede de kwaliteit van de open gebieden. Het is wenselijk om de randen daar waar mogelijk te versterken door bijvoorbeeld groene elementen (bomenrij, houtwallen, bossages, etc.) aan te planten. Het stimuleren van landschappelijke erfbeplanting is ook een adequaat middel om de kwaliteit van de randen te verbeteren.

Beeldbepalende en historische gebouwen

In de gemeente zijn veel historische en markante bouwwerken aanwezig die doorgaans beeldbepalend voor dorp of directe omgeving zijn. Per locatie kunnen deze gebouwen op maat worden ondersteund met passend groen zoals leilinden, solitaire (streekeigen) bomen, hagen.

3.3 Groenstructuurplan Wapenveld

Dorpskarakteristiek Wapenveld

Wapenveld was rond 1900 een klein dorpje met het centrum aan het Apeldoorns Kanaal. Bij dit centrum bevonden zich verspreide boerderijen met daaromheen de eng. De opbouw van Wapenveld is later sterk bepaald door de insluiting tussen de Zwolseweg, het spoor en het Apeldoorns Kanaal. Tussen deze lijnen is een vrij rechtlijnig stratenpatroon ontstaan. Aan weerszijden van het kanaal bevindt zich het oude centrum bestaande uit enkele oudere gebouwen en een kerk. Ten westen hiervan is aan de Klapperdijk een nieuw winkelcentrum gebouwd dat momenteel het dorpscentrum vormt. Ten noorden hiervan ligt het bedrijventerrein van Wapenveld. Dit wordt in het noorden begrensd door een landschappelijk gebied rond de molen De Vlijt. Ten oosten en zuidoosten van Wapenveld en het Apeldoorns Kanaal liggen twee afzonderlijke woongebieden die ook tot de bebouwde kom van Wapenveld horen.

De bosrand vormt in Wapenveld een scherpe grens tussen het dorp en de Veluwe. Tussen de Zwolseweg en de spoorlijn liggen geen woonwijken, maar gebieden met een groen en parkachtig karakter. In dit gebied liggen o.a. de begraafplaats, zorgcentrum met een parkachtige opzet en een openbaar dorpspark.

Huidige & gewenste groenstructuur Wapenveld

Ter ondersteuning en visualisatie van onderstaande teksten wordt verwezen naar de kaartbladen in bijlage 9.

Hoofdwegen

In Wapenveld is de belangrijkste hoofdweg voorzien van een rij honingbomen. De soortkeuze sluit niet aan bij het historische beeld of bij het omliggende landschap. Het is gewenst om de hoofdwegen duidelijker te accentueren met grotere bomen en daarmee het doorlopende karakter te benadrukken. De plaats en soort boom moet de dorpse sfeer versterken. Tevens wordt door het aanplanten van een stevigere bomenstructuur de oriëntatie en wegbegeleiding voor het verkeer verbeterd.

Het Apeldoorns Kanaal

In Wapenveld grenst de industrie ten noorden van het dorp met de achterkant aan het Apeldoorns kanaal. De groene zone aan De Kade wordt minimaal gebruikt. Ook voor Wapenveld geldt dat het kanaal een te kleine rol heeft in het huidige dorpsbeeld. De ambitie om het kanaal recreatief aantrekkelijk te maken en het stevig in te bedden in zijn omgeving biedt ook voor Wapenveld kansen.

De Klapperdijk is de belangrijkste verbinding tussen de Veluwe, het centrum en het kanaal bij Wapenveld. Deze verbinding kan versterkt worden door in te zetten op een krachtig en groen profiel. Ecologische en watergerelateerde beplantingen zijn ook hier het uitgangspunt. De groene zone aan De Kade biedt tevens ecologische kansen op het gebied van inrichting en beheer.

Foto 3.15 Honingsbomen langs de Klapperdijk.

Foto 3.16 Het Apeldoorns kanaal, prominent aanwezig.

Daar waar het kanaal de kern Wapenveld verlaat is het wenselijk om de hogere delen te beplanten met bomen. Daar waar het kanaal ligt in een lager gelegen gebied is beplanten niet wenselijk. In deze lagere delen staan openheid en doorzichten centraal.

Uitloopgebieden

Het gebied ten noorden van Wapenveld, rondom de molen De Vlijt en een stukje open landschap met een weterring ten oosten van het Apeldoorns Kanaal, wordt als uitloopgebied ervaren. De molen vormt hierbij een belangrijk punt in het gebied.

Van belang is het gebied hieromheen open te houden en de randen van het bedrijventerrein beter met groen in te passen.

Parken en pleinen

Het Stationspark heeft voor de schaal van Wapenveld een riante maat en vormt een groene buffer tussen het centrum en de provinciale weg. Het park doet jaarlijks tevens dienst als evenemententerrein voor kermis en circus.

Door de wandelpaden van het park op het bosgebied aan te laten sluiten krijgt het park ook een functie als start- of eindpunt voor toeristische routes.

Het is wenselijk om de dorpsfeer op het plein te versterken. Waar bebouwing geen aantrekkelijke rand vormt voor het plein liggen er mogelijkheden om passende leibomen of gevelbeplanting toe te passen. Een andere mogelijkheid is om een grote solitaire boom aan te planten die voor een groenere uitstraling van het plein kan zorgen. Hierbij dient de soortkeuze en ondergrondse groeiruimte goed afgestemd te worden op het te verwachten eindbeeld.

Foto 3.17 De Vlijt, molen in een groene omgeving.

Foto 3.18 Het Stationspark.

Begraafplaats

De begraafplaats van Wapenveld is een belangrijke en binnen de dorpskern een relatief groot groenelement. De begraafplaats heeft een erg groen karakter.

Het structurerend groen (bomen, hagen) kan door het permanente karakter van de begraafplaats voor de lange termijn worden ingericht en beheerd. Het jongere bomenbestand kan hierdoor als toekomstig waardevol worden beschouwd en als dusdanig worden behandeld. Door ruimtegebrek kan de situatie zich voortdoen dat groen moet wijken voor nieuwe begraafplekken. Binnen het reeds opgestelde plan voor de begraafplaats is getracht zo min mogelijk verandering aan het structurerend groen aan te brengen.

Naast deze bomenstructuur mogen de (groene)randen aandacht krijgen. Mogelijke oplossingen liggen in het aanbrengen van een hekwerk of een haag. Deze omheiningen zijn essentieel om de rustige privésfeer te waarborgen. Functionele hekwerken (behalve bij sierhekwerken) dienen zoveel mogelijk aan het oog te worden onttrokken door ze aan te kleden met beplanting.

Foto 3.19 De begraafplaats, een groot groenelement.

Foto 3.20 Groene randen langs de sportvelden.

Sportpark

Het sportpark Monnikenbos is omgeven door een brede groenstrook met veel bomen. Dit is erg waardevol omdat het zorgt voor beschutting op de velden en tevens een natuurlijke visuele afscherming vormt voor de hekwerken, lichtmasten en reclame-uitingen op het sportveld. Op deze manier blijft de overgang naar het omliggende landschap zacht.

De huidige groenstroken dienen behouden te blijven. Om de beschutting en afscherming te waarborgen is het van belang de onderbegroeiing dicht te houden. Daarin tegen is het voor het belang van de sportvelden (sportbelang) om minimale onderbegroeiing toe te passen. Hierin dient een wel overwogen afwisseling van open en gesloten groenstroken gekozen te worden. Er liggen hier ecologische kansen, bijvoorbeeld door de bloeiende en vogel- en insectenaantrekkende planten de ruimte te geven. Deze natuurimpuls kan zowel door omvorming als door het aanpassen van het beheersregime.

Dorpsentrees

In Wapenveld zijn geen duidelijk herkenbare dorpsentrees.

Het is wenselijk om de dorpsentrees te markeren. Ten eerste om aan te tonen dat men het dorp binnenkomt. Ten tweede omdat de entrees de uitgesproken locaties zijn waar de gemeente zich kan presenteren aan bezoekers. De entrees kunnen gemarkeerd worden met groene of verwijzende elementen. Voor wat betreft de groene elementen gaat de voorkeur uit naar streekeigen beplanting. Met een verwijzend element moet men denken aan een kenmerkend icoon (en/of kunstwerk) voor het dorp en/of omgeving.

Niet op alle plaatsen is een duidelijke markering van de entree noodzakelijk.

Wijkontsluitingswegen

In Wapenveld zorgt de rechte lijnige wegenstructuur voor een eenvormig beeld. De wijkontsluitingswegen zijn hier niet te onderscheiden van de overige straten. Daarnaast zijn er een aantal wegen die een te gevarieerde beplanting hebben. De Putterweg in Wapenveld is hier een goed voorbeeld van. Een te gevarieerde beplanting doet afbreuk aan de continuïteit, waardoor een straat moeilijk te onderscheiden is van andere straten.

Door een duidelijk onderscheid te maken in de wijkontsluitingswegen en de overige straten wordt de oriëntatie in het dorp verbeterd. Dit kan bereikt worden door de wijkontsluitingswegen waar mogelijk te voorzien van bomenrijen met bomen van de 1ste of 2de grootte. Waar niet voldoende ruimte is voor een tweezijdige bomenrij kan ook volstaan worden met een eenzijdige bomenrij of een aaneenschakeling van korte bomenrijen of boomgroepen. Daarnaast is een continue onderbeplanting gewenst. Dit kan ook voor een continue beeld zorgen, daar waar de bomenrij onderbroken wordt. Deze maatregelen kunnen op natuurlijke momenten worden meegenomen, bijvoorbeeld bij de integrale herinrichting van een weg.

Waardevolle open gebieden

Op de groenstructuurkaarten staan een aantal waardevolle open gebieden weergegeven. Dit zijn gebieden die van oudsher open zijn, zoals de enken, en/of het zijn gebieden waar de openheid een hoge beeldkwaliteit geeft aan het dorp. De waardevolle uitzichten aan de dorpsranden zijn hier een goed voorbeeld van. Het is van belang om de waardevolle open gebieden zoveel mogelijk open te houden.

Open gebieden worden begrensd door groene of bebouwde randen. De kwaliteit van deze randen benadrukken mede de schoonheid en landschappelijkheid van de open gebieden.

Het is wenselijk om de randen daar waar mogelijk te versterken. Bijvoorbeeld door groene elementen (bomenrij, houtwallen, bossages, etc.) aan te planten. Het stimuleren van landschappelijke erfbeplanting is tevens een middel om de randen te verbeteren.

Een recente ontwikkeling, die voor de toekomst zal leiden tot een waardevol (open) gebied, is het terrein van de Berghuizer Papierfabriek. Dit terrein ten noorden van Wapenveld, ligt tussen twee waardevolle natuurgebieden. Door het maken van nieuwe natuur op deze plek worden de gebieden weer beter met elkaar verbonden. Tevens kan het terrein gaan functioneren als uitloopgebied voor Wapenveld. Het creëren van wandel- en fietsroutes vanuit de kern van Wapenveld richting het terrein biedt een kans voor toerisme en recreatie.

Beeldbepalende gebouwen

In het dorp zijn enkele waardevolle molens aanwezig die een bijbehorende molenbiotoop hebben. Dit betekent dat in een vastgestelde straal rondom de molen geen hoge beplanting mag staan. Hoge bomen verhinderen immers de windaanvoer voor de molens.

Het is gewenst om de windaanvoer intact te laten, het zicht op de molens te behouden en te creëren daar waar dat ontbreekt.

Foto 3.21 De Kwartelweg, wijkontsluitingsweg begeleid door bomen.

Foto 3.22 De Partijweg, kale wijkontsluitingsweg.

3.4 Groenstructuurplan Hoorn

Dorpskarakteristiek Hoorn

Hoorn is een klein oud buurtschap met een lintvormige bebouwingsstructuur aan een hoofdstraat, waarvan het centrum gelegen is aan het Apeldoorns Kanaal. Hoorn ligt haaks op het kanaal. Bij het centrum aan het kanaal bevindt zich een markant pand.

Huidige & gewenste groenstructuur Hoorn

Ter ondersteuning en visualisatie van onderstaande teksten wordt verwezen naar de kaartbladen in bijlage 9.

Hoofdwegen

De lintvormige structuur wordt versterkt door een oude bomenrij langs de Beatrixweg. Een centrale plek bij het kanaal fungeert tevens als entree van Hoorn en wordt gemarkeerd door een bijzondere solitaire boom.

De huidige inrichting is smaakvol en het beleid is gericht op het continueren van dit groenbeeld.

Het Apeldoorns Kanaal

De landschappelijke inpassing van het kanaal is hier afwijkend van bijvoorbeeld Heerde en Wapenveld. Omdat hier het kanaal tussen Heerde en Hoorn door een lager gelegen gebied gaat worden hier geen boombeplantingen aangebracht (vide LOP). Wel is het mogelijk om hier lage (doorgaande) struweelachtige beplanting/kruidenvegetaties te realiseren.

Foto 3.23 De kantelbrug over het Apeldoorns Kanaal.

Foto 3.24 De hoofdweg van Hoorn: de Beatrixweg.

3.5 Groenstructuurplan Veessen

Dorpskarakteristiek

Veessen is als dijkdorp langs de IJssel ontstaan. Karakteristiek zijn de (hoogstam-) fruitboomgaarden, de solitaire rode beuken bij de IJsselboerderijen en toeristische voorzieningen in de kern, zoals een camping en een jachthaven. In het dorp wonen opvallend veel kunstenaars die zich laten inspireren door de unieke ligging en uitstraling van de omgeving.

In de toekomst zal ten westen van Veessen een hoogwatergeul worden aangebracht. Hiervoor zal een hoge dijk langs de kern worden aangelegd die bepalend is voor de karakteristiek van het dorp. Deze ontwikkeling kan een aanleiding zijn om de groenstructuren en recreatieve routes uit te breiden.

Huidige & gewenste groenstructuur Veessen

Ter ondersteuning en visualisatie van onderstaande teksten wordt verwezen naar de kaartbladen in bijlage 9.

Hoofdwegen

De kern wordt gekenmerkt door een hoofdweg die geen noemenswaardig groen bevat. Het open karakter van Veessen is juist typerend voor het dorp. Deze huidige karakteristiek voldoet daardoor prima.

Uitloopgebieden

In Veessen vormen de landschappelijke dorpsrand tussen het dorp en de nieuwe dijk (die voor de hoogwatergeul wordt aangelegd) en enkele open ruimten tussen de lintbebouwingen de uitloopgebieden.

De komst van de hoogwatergeul heeft grote impact op het gebied rondom Veessen. De komst van de geul biedt echter ook mogelijkheden om de kern van Veessen een nieuwe impuls te geven. Vanuit de ontwikkeling van de hoogwatergeul worden projecten uitgevoerd die gericht zijn op het vergroten van de leefbaarheid in het dorp.

Foto 3.25 Het open landschap rondom Veessen.

Foto 3.26 Het open karakter van Veessen, gezien vanaf de IJsseldijk.

De uitloopgebieden van Veessen kunnen tevens toegankelijker worden gemaakt. Dit kan worden bereikt door het herstel van oude kerke- en klompenpaden en de aanleg van nieuwe wandelpaden en ommetjes.

Daarnaast is het wenselijk om de achterkanten van de woningen landschappelijk beter in te passen door toepassing van o.a. streekeigen erfbeplantingen en boomgaardjes.

Verder is het gewenst om het contrast tussen het open landschap van de hoogwatergeul en de beslotenheid van de oeverwal te versterken. De oeverwal bestaat voornamelijk uit particulier

terrein. De mogelijkheden zullen daarom vooral moeten worden gezocht in het inzetten van stimuleringsmaatregelen zoals de aanleg van kleine landschapselementen en streekeigen erfbeplantingen (o.a. boomgaarden, hagen) in de achtertuinen van woningen en boerderijerven.

Dorpsentree

De dorpsentree wordt ervaren door de bebouwing en behoeft geen verdere accentuering.

Waardevolle open gebieden

In Veessen komen enkele waardevolle hoogstamboomgaarden voor met fruitbomen. Deze elementen bepalen in hoge mate de identiteit van het dorpsbeeld.

Naast het behoud van deze boomgaarden is het zicht daarop van belang door met name geen hoge bomen toe te passen. Waar mogelijk zullen nieuwe hoogstamboomgaarden dit beeld continueren. Het creëren van een minder harde overgang van open landschap naar gesloten dorp wordt in de dorpsvisie Veessen onderstreept.

Beeldbepalende gebouwen

In het dorp is een molen aanwezig. Dit betekent dat in een vastgestelde straal rondom de molen geen hoge beplanting mag staan. Hoge bomen verhinderen immers de windaanvoer voor de molens.

Het is gewenst om de windaanvoer intact te laten, het zicht op de molens te behouden en te creëren daar waar deze ontbreekt.

Foto 3.27 De omgeving van Vorchten, met op de achtergrond de kerk.

Foto 3.28 Het groen in Vorchten: oude bomen en grasland.

3.6 Groenstructuurplan Vorchten

Dorpskarakteristiek Vorchten

Vorchten ligt op enige afstand van de IJssel op de oeverwal van de oude IJsselloop. Het kleine monumentendorp bestaat uit een lintbebouwing en heeft ook een eng (hier 'enk' genaamd). Enkele langwerpige bospercelen zijn relictten uit het landschap van de oude IJsselloop. Vorchten heeft één van de oudste kerkgebouwen van Nederland.

N.B. In de toekomst zal ten westen van Vorchten de hoogwatergeul komen te liggen. Hiervoor zal een hoge dijk langs Vorchten worden aangelegd die bepalend is voor de karakteristiek van het dorp. Deze ontwikkeling kan een aanleiding vormen om de groenstructuren en recreatieve routes uit te breiden.

Huidige & gewenste groenstructuur Vorchten

Ter ondersteuning en visualisatie van onderstaande teksten wordt verwezen naar de kaartbladen in bijlage 9.

Hoofdwegen

De kern wordt gekenmerkt door een hoofdweg zonder een beduidende groenvoorziening. Deze karakteristiek past prima binnen het omliggende landschap en sluit hier goed op aan.

Uitloopgebieden

In Vorchten worden de landschappelijke dorpsrand tussen het dorp en de nieuwe dijk (die voor de hoogwatergeul wordt aangelegd) en enkele open ruimten tussen de lintbebouwingen als uitloopgebieden getypeerd.

De komst van de hoogwatergeul heeft grote impact op het gebied rondom Vorchten. De komst van de geul biedt echter ook mogelijkheden om de kern van Vorchten een nieuwe impuls te geven. Vanuit de ontwikkeling van de hoogwatergeul worden projecten uitgevoerd die gericht zijn op het vergroten van de leefbaarheid in het dorp.

Ook in Vorchten kunnen de uitloopgebieden toegankelijker worden gemaakt door herstel van oude kerke- en klompenpaden en de aanleg van nieuwe wandelpaden en ommetjes. Tevens is het wenselijk om de achterkanten van de woningen landschappelijk beter in te passen door toepassing van o.a. streekeigen erfbeplantingen en boomgaardjes. Er liggen kansen om het contrast tussen het open landschap van de hoogwatergeul en de beslotenheid van de oeverwal te versterken. De oeverwal bestaat voornamelijk uit particulier terrein. De mogelijkheden zullen daarom vooral moeten worden gezocht in het inzetten van stimuleringsmaatregelen zoals de aanleg van kleine landschapselementen en streekeigen erfbeplantingen (o.a. boomgaarden, hagen) in de achtertuinen van woningen en boerderijerven.

Dorpsentree

De dorpsentree 's worden ervaren door de bebouwing, de zuidelijke entree wordt gemarkeerd door een bijzondere plataan en behoeft geen verdere accentuering.

Beeldbepalende historische gebouwen

De uit historisch en toeristisch perspectief interessante (zadeldak)kerk staat zichtbaar vanuit het landschap en hoofdweg op een open plek, omringd door enkele bomen. Vanuit de ontwikkelingen van de hoogwatergeul liggen er ambities om de ruimte rondom de kerk te herinrichten. Hierbij dient de kerk zichtbaar te blijven vanuit de omgeving.

4. GROENBELEID 2013-2018

4.1 Inleiding

Het gemeentebestuur vindt het groen belangrijk. Dit belang is verwoord in de strategische groenvisie voor Heerde, de lange termijnvisie en uitwerkingen per kern van de gewenste groenstructuur.

In dit hoofdstuk wordt het gemeentelijk groenbeleid aan de hand van beleidsthema's verwoord. Deze thema's gaan in op de specifieke wijze waarop de gemeentelijke organisatie de ontwikkeling, het gebruik en beheer van het groen richting en karakter geeft. De volgende beleidsthema's komen in dit hoofdstuk aan de orde.

- Ontwerp en inrichting;
- Beheer en onderhoud;
- Bomenbeleid;
- Uitgifte overhoeken;
- Braakliggende terreinen;
- Groen en spelen;
- Financieel en organisatorisch kader.

Per beleidsthema worden algemene uitgangspunten vastgelegd en hoofdkeuzes gemaakt. Op het eind van elk behandeld thema worden samenvattende aanbevelingen, kansen en verbeterpunten opgenomen.

Toekomstgericht en duurzaam inrichten en beheren van het groen zijn belangrijke ankerpunten. Criteria die ook te maken hebben met technische eisen zoals plantkeuze en bijvoorbeeld groeiplaatseisen voor een vitale beplanting. Voor zover relevant worden deze eisen als toetsingskader op hoofdlijnen beschreven en wordt verwezen naar relevante informatie in de bijlage van dit groenbeleidsplan.

Groen heeft een lange termijnvisie nodig om van aanplant tot eindbeeld te komen. Denk aan een boom die na aanplant soms 100 tot 150 jaar moet groeien om het streefbeeld te bereiken. Anderzijds is de maatschappij onderhevig aan veranderingen waarop de gemeentelijke organisatie moet kunnen inspelen. Derhalve wordt ervoor gekozen het groenbeleid (zeg maar de hoofdrichting waarbinnen het gemeentebestuur en ambtelijke dienst kan vooruitzien) te stellen op periodes van 5 jaar. In het vijfde jaar wordt het gevoerde beleid beoordeeld, zo nodig geactualiseerd en bijgesteld op een volgende periode van 5 jaar.

Het voorliggende groenbeleid is als koers uitgezet voor de jaren 2013-2018.

4.2 Ontwerp en inrichting

4.2.1 Inleiding

Juist bij de integrale aanleg en renovatie van de openbare ruimte kan enorme kwaliteitswinst ontstaan in de ontwerp- en uitvoeringsfasen. Bij een monumentaal streefbeeld van een boomaanplant is er vooraf rekening gehouden met de benodigde groeiplaatsruimte, situering en bereikbaarheid van kabels en leidingen en de mate waarin het beheer en onderhoud effectief en kostenbewust kan worden uitgevoerd. Door deze integratie van kennis en beleid is het groen niet tot last maar tot lust van de bewoners en voorkomt kapitaalsvernietiging.

Toekomstgericht inrichten en beheren is dus vooral een kwestie van vooruitzien, inzetten van vakkennis en communiceren met en tussen beslissers, gebruikers (bewoners), ontwerpers, technici en uitvoerenden.

In het belang van een vitale en duurzaam te laten ontwikkelen groenvoorziening worden in dit hoofdstuk (en referente bijlagen) aandachtspunten en ontwerpcriteria vastgelegd die daarbij kunnen ondersteunen.

In onderstaande paragrafen voor bomen en overig groen worden richtlijnen toegelicht die ingaan op:

- Het kunnen creëren van een duurzame, vitale en veilige groeninrichting: *duurzaamheidscriteria*;
- Het realiseren van een effectief te beheren groeninrichting: *beheercriteria*.

Het toepassen van deze toetsingscriteria voor bomen en overig groen bij uitbreiding, inrichting en renovatie beantwoordt onze duurzaamheidsambities.

Ook bij het informeren en betrekken bij burgers bij planvorming kunnen deze criteria begrip opleveren en kaders bij inspraak of informatie geven ter behoud van een beheerbare openbare ruimte.

4.2.2. Ontwerpen en inrichten met bomen

Bomen in de openbare ruimte roepen vaak hevige discussies op bij voor- en tegenstanders, die aan de 'tekentafel' grotendeels kunnen worden voorkomen.

Bomen hebben van nature een lange levensduur (60 tot meer dan 100 jaar, afhankelijk van de boomsoort). Voor het zorgvuldig toepassen van bomen in ruimtelijke ontwerpen is kennis van boomsoort, natuurlijke habitus en (kroon- en wortel) omvang bij het gewenste eindbeeld noodzakelijk.

De maatschappelijke omgevingseisen zijn in die 60 tot 100 jaar onderhevig aan veel invloeden. De gemeente Heerde kiest vanuit haar strategische groenvisie vooral voor duurzaam en toekomstbestendig groen en daarmee voor het toepassen van onderstaande aandachtspunten bij de toepassing van en omgang met bomen:

- a. Streven naar een optimale vitaliteit door het groeiomstandigheden voor een natuurlijke levensduur, waarbij uiteindelijke boomvolume, plantafstand gericht op eindbeeld, beperken aantal op krappe ruimte belangrijke afwegingen zijn en daarmee de beheerkosten voor bomen (snoeien, boomveiligheidscontroles en ziektebestrijding) kunnen beperken;
- b. Voorkeur voor standplaats van bomen in beplanting of gras (verharding beperkt groeiruumte en geeft overlast aan verharding en verkeersmeubilair);
- c. Zo veel mogelijk toepassen van streekeigen boomsoorten in buitengebied, buurtschappen, hoofdinfrastructuur en sport- en bedrijventerreinen vanwege landschappelijke en ecologische belangen. In het centrum, de woonomgeving en begraafplaatsen kan hiervan worden afgeweken;
- d. Kritisch toepassen (bij monumenten, centra) van vormbomen (leibomen, knotbomen en gekandelaberde bomen) vanwege het zeer intensieve onderhoud;
- e. Ruimtelijk afwegen of de wijze, soort en aantal aan te brengen bomen functioneel is:
  - Toepassen of weglaten van bomen;
  - Keuze voor een eindbeeld van een monumentaal exemplaar of groep kleine bomen;
  - Overlast (massa en schaduw, vruchtdracht, drup door luizen, bladoverlast, groeiconcurrentie) aan omgeving;
- f. Inschakeling van vakkennis bij ontwerp, uitvoeringsvoorbereiding, uitvoering en toezicht als het gaat om correcte planttijden en -methoden, verankering, beluchting, maaibeschermting en nazorg;

- g. Beschermingsmaatregelen van bestaande bomen bij bouw- en renovatiewerken dienen zowel gericht te zijn op het voorkomen van schade (afscherpende hekwerken van ruimte onder kroonprojectie) en - tijdelijke - veranderingen (waterpeil, graafwerkzaamheden) aan omgeving en groeiplaats.

Voor toepassing van deze criteria wordt verwezen naar de schematische straatprofielen en inrichtingscriteria in bijlage 3a en 3b.

4.2.3. Ontwerpen en inrichten met cultureel en ecologisch groen

Ook in de toepassing van (natuurlijke) bos- en heesterbeplantingen, hagen en gras in de openbare ruimte zijn de ontwerpregels gebaat bij een aantal richtlijnen die kunnen ondersteunen bij het ontwikkelen en beheren van een toekomstbestendige en duurzame inrichting.

In de lijn van de strategische groenvisie en de groenstructuurplannen voor de diverse kernen wordt naast het gebruik van cultureel groen zoals bijvoorbeeld heesters en gazons ook ingezet op het ontwikkelen van groene verbindingen met een natuurlijk gehalte tussen kern en buitengebied. Op de natuurlijke momenten dat zich een (her)inrichting voor gaat doen is het tot en met het beplantingsplan op detail van belang dat de kansen voor een natuurlijke beplanting worden gegrepen en daarmee ook het beheer op termijn kan extensiveren zonder dat dit tot ongewenste beelden leidt (bijvoorbeeld: een door onkruid overwoekert rozenperk is ongewenst, een mooie bloemberm is prachtig).

Met het hanteren van onderstaande (en in de bijlage 5a en 5b uitgewerkte) richtlijnen, stuurt de gemeente op een effectieve wijze naar een duurzame en vooral beheerbare groenvoorziening.

Ontwerprichtlijnen beplantingen en grasvegetaties:

1. Toepassen van streekeigen groen.

In buitengebied, buurtschappen, hoofdinfrastructuur en sport- en bedrijventerreinen wordt vooral streekeigen groen toegepast vanwege landschappelijke en ecologische belangen. In het centrum, de woonomgeving en begraafplaatsen kan hiervan worden afgeweken;

2. Toepassen groentypen (beheergroepen) relateren aan het onderhoudsniveau.

Binnen de gemeente worden verschillende kwaliteitsniveaus in onderhoud gehanteerd. De toepassing van het groentype (en sortimentssamenstelling) wordt hiermee gekoppeld aan de omgevingsfunctie: wonen, buitengebied, etc. hieraan is vervolgens het kwaliteitsniveau van het onderhoud gerelateerd. Het is bij ontwerpvragestukken goed te onderkennen dat bepaalde typen ongewenst zijn, omdat ze in de kwaliteit van onderhoud niet ondersteund zullen worden;

3. Toepassen van onderhoudsintensief, duur groen.

Het toepassen van parkrozen, vaste planten, wisselbeplanting en bloembollen geven de buitenruimte cachet en kleur. Vanwege de relatief hoge aanschaf- en/of onderhoudskosten is de gemeente terughoudend met het toepassen van dergelijke beplantingstypen en derhalve alleen acceptabel bij dorpscentra- en entrees, begraafplaatsen en selectief langs invalswegen;

4. Toepassen van beheertechnische criteria bij ontwerp en inrichting.

De kennis van onze beheerders binnen de gemeente wordt ingezet bij de ontwerpdetailering van uitbreidingsplannen en renovaties. Aanlegrichtlijnen die sterke invloed hebben op de beheerkosten (o.a. beperking onkruidgroei, onderhoudsintensiteit van groentypen, beperking randlengte, eenheid in sortimentstoepassing) zijn opgenomen in bijlage 5a en 5b.

Specifieke aandachtspunten bij ontwerp ecologisch groen

Het succes van ecologisch groen in de bebouwde kernen is mede afhankelijk van een aantal richtlijnen:

1. **Toepassen waar ecologie voldoende potentie heeft.**

Ecologisch groen is niet op elke locatie kansrijk. Ten eerste vraagt ecologisch groen om voldoende ruimte. Daarnaast heeft ecologisch groen een meerwaarde als het is verbonden met het buitengebied en/of andere groengebieden voor uitwisseling van planten en dieren (biotoop en verbinding). De uitloopgebieden en overgangsgebieden bieden prima kansen om ook de natuurbeleving binnen de bebouwde kom te vergroten.

Beheeraandachtspunt: Ook met gericht beheer en onderhoud kan de ecologie gebaat zijn. Door bijvoorbeeld in het reguliere onderhoud gefaseerd te snoeien en te maaien (stukken jaarlijks overslaan) en soms zelfs alleen corrigerend onderhoud te plegen, wordt het broed-, rust- en voedselaanbod gewaarborgd;

2. **Buiten centrumgebieden.**

In het kader van het verzorgde beeldkwaliteit is het ongewenst om (doorgaans extensiever of natuurlijk te onderhouden) ecologisch groen in de centrumgebieden toe te passen;

3. **Afstemming met bewoners.**

Bij ecologisch groen wordt zo weinig mogelijk in natuurlijke processen ingegrepen. Dit extensievere beeld en onderhoud wordt niet door elke burger gewaardeerd (kruiden versus onkruiden, bladval versus biotoopkwaliteiten voor bepaalde dieren). Voordat groen wordt omgevormd naar ecologisch groen is het verstandig de kansen voor de groene woonomgeving (natuurrijker, vlinders, vogels, bloemrijke bermen) maar ook de beeldconsequenties te communiceren met de direct omwonenden;

4. **Beoordeling locatie.**

Per locatie dient beoordeeld te worden of het in aanmerking komt voor ecologisch beheer. Het waarborgen van de sociale- en verkeersveiligheid is hierbij altijd leidend;

5. **Gemeentelijk assortiment richten op ecologische waarde.**

Door het beplantingsassortiment te richten op ecologisch aantrekkelijke soorten (zie ook plantlijst streekeigen soorten, zie bijlage 4) vindt er een geleidelijke omvorming plaats. Binnen vrijwel alle beheergroepen is een verscherping mogelijk.

Voor toepassing van deze criteria wordt verwezen naar de schematische straatprofielen en inrichtingscriteria in bijlage 5a en 5b.

Voor de kansen van inpassing ecologisch groen worden in bijlage 6 een drietal voorbeelden toegelicht.

4.3 Beheer en onderhoud

4.3.1 Inleiding

Het onderhoud van het openbaar groen vormt een substantieel deel van onze gemeentelijke taak en raakt elke burger.

Keuzes omtrent kwaliteit, prioriteit en organisatie worden in gemeenschappelijkheid politiek genomen en door de dienst uitgevoerd of uitbesteed en gecontroleerd.

Het is voor een goede saamhorigheid en samenwerking met de burger van belang dat deze keuzes en beleidsaccenten worden gecommuniceerd.

In dit hoofdstuk wordt daarom vooral ingegaan op drie belangrijke componenten van het onderhoud:

1. Verantwoording en toelichting van de kwaliteit van onderhoud;
2. De invloed van wet- en regelgeving op ons beleid inzake kruidenbeheersing en bescherming natuurwaarden*;
3. De communicatie richting burgers omtrent onderhoudsvragen.

* De gemeente is zich bewust van haar verantwoordelijkheden en voorbeeldfunctie als het gaat om het naleven van wetgeving omtrent milieubelasting en flora- en faunawet. Een efficiënte wijze van omgang met deze laatste wetgeving kan gestalte krijgen bij het implementeren van geaccordeerde gedragscodes in de beheerpraktijk. Dit onderwerp krijgt in de toekomst aandacht.

4.3.2 Zonering kwaliteitsniveau onderhoud

De openbare ruimte heeft verschillende functies. In de winkelgebieden, entrees en begraafplaatsen ligt de nadruk vooral op een aantrekkelijke en representatieve uitstraling, terwijl in de woonwijken veel meer aandacht moet zijn voor een prettige en sociale woon- en speelomgeving. Deze verschillen in het gebruik en de beleving van de openbare ruimte maken dat het gewenste verzorgingsbeeld van elk gebied anders is. Een differentiatie in het beheer wordt dan ook vaak onbewust in de praktijk al uitgevoerd.

In 2009 is door afdeling Leefomgeving de Kwaliteitsvisie Openbare Ruimte opgesteld. De kwaliteitsvisie onderscheidt 5 onderhoudsniveaus in de openbare ruimte:

Onderhoudsniveau	Omschrijving van het beeld
A+ Zeer hoog.	Uitstekend onderhouden, als nieuw.
A Hoog.	Goed onderhouden, bijna niets op aan te merken.
B Basis.	Voldoende onderhouden, wel wat op aan te merken.
C Laag.	Sober, achterstanden in onderhoud.
D Zeer laag.	Onvoldoende onderhouden, flinke achterstanden.

Tabel 4.1 Omschrijving onderhoudsniveaus

Voor 8 gebiedsfuncties kunnen deze niveaus worden toegekend:

Wonen – Buitengebied – Buurtschappen – Hoofdgroenstructuur – Bedrijventerreinen – Begraafplaatsen – Centrum – Entrees.

Gelet op de organisatorische en budgettaire consequenties van deze koppelingen is ervoor gekozen om in de periode van 2013 – 2018 jaarlijks op basis van het beschikbare onderhoudsbudget kwaliteitsniveaus toe te kennen aan de verschillende gebiedsfuncties. Het streefbeeld van deze kwaliteitsniveaus is weergegeven in onderstaande tabel:

	Wonen	Buitengebied	Buurtschappen	Hoofdgroen-structuur	Bedrijven-terreinen	Begraafplaatsen	Centrum	Entrees
Groen	B	B	B	B	B	A	A	A

Tabel 4.2 Streefbeeld verdeling onderhoudsniveau's per gebiedsfuncties.

Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de nota: Kwaliteitsvisie Openbare Ruimte 2009.

4.3.3 Onkruidbeheersing

Een belangrijk onderdeel van het groenbeheer vormt de onkruidbeheersing op verhardingen en in het groen. Bij het bestrijden van onkruid maakt de gemeente gebruik van de wettelijk toegestane chemische middelen (Hoge effectiviteit - Geringere kosten). Deze middelen zullen echter in de toekomst nog maar beperkt gebruikt mogen worden. In de richtlijnen voor duurzaam inkopen van groenvoorzieningen (Agentschap NL, juni 2011) is structureel gebruik van gewasbeschermingsmiddelen niet nodig, behoudens enige gevallen. De ambitie voor gemeenten is:

- in 2010 voor 75% inkoop van duurzaam ingekochte groenvoorzieningen;
- in 2015 voor 100% inkoop van duurzaam ingekochte groenvoorzieningen.

Het huidige en gewenste kruidenbeheer is hieronder als volgt samengevat:

Duurzame kruidenbeheersing op verhardingen

C u r a t i e f

De kruidenbeheersing op verharding wordt momenteel uitgevoerd door middel van de DOB-methode (Duurzame OnkruidBeheersing op verharding). Deze methode houdt in dat er zeer kritisch en selectief gespoten wordt met licht chemische middelen.

De DOB-methode is tot 2018 wettelijk toegestaan, vanwege de chemische eigenschappen zal deze methode naar verwachting worden verboden. Hierna zal moeten worden overgegaan naar een andere vorm van onkruidbeheersing. Naast DOB zijn de meest gebruikte methoden: borstelen, branden, hete lucht, foam en selectief spuiten met heet water of stoom. In bijlage 7 zijn de meest gangbare curatieve methoden samengevat.

Desondanks dat de DOB-methode naar alle waarschijnlijkheid verboden gaat worden, blijkt het een relatief duurzame oplossing. Recente onderzoeken* hebben aangetoond dat de DOB-methode op gebied van milieubelasting niet onderdoet voor de 'duurzame' alternatieven. Elke methode heeft een negatieve invloed op het milieu. Zo laat borstelen splinters vrij die schade aan de omgeving kunnen opleveren. Branden is onwenselijk vanwege brand- en schroeigevaar aan de directe omgeving. Zelfs toepassingen als hete lucht, foam en heet water zijn milieuonvriendelijk vanwege het hoge brandstofgebruik van de voertuigen die ingezet dienen te worden.

Duurzaamheid geeft geen doorslag in de keuze. Als er vervolgens naar de kosten wordt gekeken valt op dat de DOB-methode veruit het voordeligst is, de alternatieven kosten gemiddeld het tweevoudige.

Na afweging van de duurzame en financiële gevolgen is besloten dat de huidige toepassing, de DOB-methode, tot 2018 toegepast zal worden. De periode tot 2018 wordt gebruikt om te testen met volledig duurzame methoden. Door te testen met duurzame onkruidbeheersing (chemisch vrij beheer) wordt tijdig ingespeeld op de verwachte toekomstige wetgeving. De testen worden uitgevoerd in een afgebakend gebied (bijvoorbeeld wijk, buurt of dorp) en worden op het gebied van effectiviteit, resultaatgerichtheid en kosten beoordeeld. Aan de hand van deze beoordelingen kunnen er vervolgens keuzes worden gemaakt.

P r e v e n t i e f

Intensief gebruikte verhardingen hebben minder overlast van kruidengroei. Bij geplande uitbreidingsplannen en straatrenovaties biedt het traceren van verkeersintensiteit mogelijkheden tot milieubesparingen. Afhankelijk van de verkeersintensiteit kan de soortkeuze (open/gesloten verharding) bepaald worden en eventueel de hoeveelheid verharding worden beperkt.

Duurzame kruidenbeheersing in beplantingen.

C u r a t i e f

De kruidenbeheersing in het groen wordt inmiddels geheel chemisch vrij uitgevoerd door middel van schoffelen (intensiever groen zoals heesters en vaste planten), uitmaaien (extensiever groen) of kruidenacceptatie (niets doen). Overname van het verzorgend onderhoud door aanwonenden kan onder voorwaarden worden toegepast. In paragraaf 4.3.4. wordt hier nader op in gegaan.

P r e v e n t i e f

Belangrijke mogelijkheden tot beperking van het kruidenbeheer is het terugdringen van het areaal onderhoud-intensieve beplantingen, hetgeen met de groenstructuurplannen (uitloopgebieden, meer landschappelijk en natuurlijk groen in de dorpsranden) in combinatie met ombuiging van intensief groen in extensieve onderhoudszones wordt bereikt. Bij de ontwerpcriteria voor uitbreidingsgebieden en bij integrale renovaties kunnen onderhoudsintensieve beplantingen en situaties (heesterstrookjes met veel randen) worden omgebogen. Het benutten van floristische bijzonderheden om het netheidsbeeld van burgers te laten kantelen naar de nieuwe kansen voor natuur in de woonomgeving is onderdeel van het veranderingsproces.

*Onderzoeken:

- Saft, R.J. & Staats N. 2002, Beslisfactoren voor onkruidbestrijding op verhardingen 'LCA, risico-analyse, kostenanalyse en hinderbeleving' ;
- Jonkers, N. 2012, LCA-quickscan vergelijking onkruidbestrijdingsmethoden.

4.3.4 Communicatie en participatie in beheer

Het gemeentelijk groenbeleid wordt vooral in het dagelijks beheer en onderhoud bij elke burger beleefd. De gemeente Heerde hecht veel waarde aan de mening en inbreng van haar burgers en huldigt het principe dat participatie vanuit de samenleving wordt geïnitieerd.

Voor het kweken van begrip, inzicht en gedragenheid bij de samenleving omtrent voorgenomen veranderingen en ingrepen in de openbare ruimte zal het gemeentebestuur waar mogelijk met behulp van de beschikbare media betrokkenen informeren.

Op initiatieven vanuit de burger omtrent belangstelling en deelneming in beheer en onderhoud zal als volgt worden gecommuniceerd:

Burgers en onderhoud

De gemeente gaat positief om bij aanvragen omtrent het plaatselijk overnemen van de gemeentelijke onderhoudstaak door burgers. Wel dienen er een aantal restricties te worden vastgelegd waarbinnen deze objecten/werkzaamheden kunnen worden overgedragen:

- Binnen de wijk/buurt moet voldoende draagvlak en continuïteitsgaranties zijn. De verzoeken dienen bij voorkeur groepsgewijs plaats te vinden (b.v. buurtvereniging); individuele aanvragen zijn, vanwege risico's in continuïteit, minder gewenst;
- De over te dragen werkzaamheden kunnen alleen verzorgend (onkruidbeheersing, blad ruimen e.d.) onderhoud zijn. Technisch onderhoud (o.a. snoeien) blijft de verantwoordelijkheid van de gemeente;
- Het planten van één- en tweejarig perkgoed en/of bloembollen door burgers wordt als positief ervaren;
- De over te dragen objecten mogen niet leiden tot extra kosten voor de gemeente;
- De over te dragen objecten betreffen alleen ' overig groen' dus geen bomen en houtopstanden;
- De overdracht mag niet tot vertroebeling leiden van de algehele beeldkwaliteit van de directe omgeving.

Burgers met een vraag of klacht

De gemeente streeft er naar om klachten en meldingen op een gelijke wijze af te handelen, afhankelijk van aard en risico van de klacht en het type groen. De gemeente Heerde geeft elke klacht een prioriteit en daar waar mogelijk worden passende acties genomen. Voor bomen is een behandelingssystematiek gestandaardiseerd.

1. Behandelingssystematiek bomen (zie ook standaard in bijlage 8) :

De gemeente streeft er naar om deze klachten en meldingen op een gelijke wijze af te handelen, afhankelijk van de aard van de klacht en het type boom. De gemeente Heerde beoordeelt elke klacht op prioriteit en daar waar mogelijk worden passende acties genomen:

Prioriteit 1: Direct handelen/ veiligstellen;

Prioriteit 2: Na beoordelen klacht/ melding wordt indien nodig en mogelijk actie ondernomen;

Prioriteit 3: Indien nodig en mogelijk afhandelen in reguliere bomenonderhoudsplanning.

2. Behandelingssystematiek overig groen

Klachten/ meldingen waaraan een hoge prioriteit wordt toegekend, na een gemeentelijke beoordeling, worden direct afgehandeld. Vaak zijn dit klachten die betrekking hebben op de sociale- en verkeersveiligheid.

Klachten/ meldingen waaraan een lagere prioriteit wordt toegekend worden eerst beoordeeld en vervolgens wordt bepaald of het noodzakelijk is om direct actie te ondernemen of dit op te nemen in de reguliere groenonderhoudsplanning.

4.4 Bomenbeleid

4.4.1 Inleiding

De gemeente ontleent haar groene kwaliteit voor een groot deel aan haar bestand waardevolle bomen en houtopstanden in zowel de openbare als private ruimte; ter beeldvorming moet je denken aan bijvoorbeeld oude laanbomen en karakteristieke rode beuken. Deze bomen staan niet altijd op gemeentelijke grond en zijn dus regelmatig in eigendom van particulieren. Ook in de lijn van de strategische groenvisie wil de gemeente zorgvuldig met dit bomenbestand omgaan. Het boombestand verdient extra bescherming in de vorm van een objectief en overzichtelijk kapbeleid en uitgangspunten voor de instandhouding van de meest waardevolle bomen.

De aanwezigheid van bomen roept natuurlijk regelmatig discussie op bij in- en uitbreidingsplannen en bouwprojecten, waarbij het goed is om, met oog voor praktische zaken, een helder beleid op te zetten waarin veiligheid, bescherming, duurzaamheid en vitaliteit van monumentale en waardevolle bomen en verzoeken tot kap goed zijn afgewogen.

Alleen het in stand houden van de huidige bomen is niet voldoende om ook op langere termijn over een aantrekkelijk bomenbestand te beschikken. Naast de kwantiteit van het bomenbestand hecht de gemeente Heerde zeker zoveel waarde aan de kwaliteit van haar bomenbestand. Om kwantitatief en kwalitatief het gemeentelijk bomenbestand op peil te houden is het belangrijk om vroeg in de planvorming over de aanplant van nieuwe bomen na te denken. De groeiplaats en de juiste boomsoort zijn hierbij van belang. Deze richtlijnen zijn omschreven in paragraaf 4.2.2.

4.4.2 Aanpassing beleid kapvergunning en herplantplicht

De gemeente Heerde heeft haar kapbeleid vastgelegd in de Algemene Plaatselijke Verordening (Hoofdstuk 4, Afdeling 4, artikel 4.10.1). Hierin staat beschreven wanneer een kapvergunning (omgevingsvergunning) aangevraagd moet worden.

Het grootste deel van de te kappen bomen gaat over particuliere bomen met een relatief lage waarde. Daarom neemt de gemeente het standpunt in dat bomen (zowel particulier als gemeentelijk) met een diameter kleiner dan 30cm minder waardevol zijn.

Door het kapbeleid te versoepelen kan de gemeentelijke organisatie zich concentreren op het behoud van waardevolle houtopstanden en de huidige groene uitstraling van de gemeente. In deze is het wenselijk de tekst in genoemde verordening als volgt aan te passen:

Een omgevingsvergunning is nodig voor:

- Bomen en houtopstanden met een diameter groter dan 30 centimeter op een hoogte van 1,30 meter (oftewel een omtrek van ca. 95 centimeter) binnen en buiten de bebouwde kom.

Criteria waarop een kapaanvraag beoordeeld wordt zijn opgenomen in onderstaande paragrafen 4.4.3 en 4.4.4.

4.4.3 Criteria kapaanvraag

Het groenbeleidsplan voorziet in criteria die bepalen of een boom als 'waardevol' wordt gekenmerkt en een kapvergunning (omgevingsvergunning) verleend wordt. Dit geldt zowel voor gemeentelijke als particuliere bomen.

De bomen zijn waardevol omdat ze voldoen aan één of meerdere van de onderstaande criteria (gelijk aan de criteria uit artikel 4:10:3 uit de Algemene Plaatselijke Verordening met name onder weigeringsgronden):

- a. De natuurwaarde van de houtopstand.
Duurzame boomsoorten (zoals gewone beuk, eik, paardenkastanje en linde) hebben een hogere instandhoudingswaarde (lange levensduur en levensverwachting) dan niet duurzame soorten (zoals populier, wilg, berk, sierkers). Inheemse soorten (zoals eik, beuk, gewone es) hebben vanwege hun bijdrage aan de landschappelijke identiteit en hun ecologische waarde een hogere instandhoudingswaarde dan exoten;
- b. De landschappelijke waarde van de houtopstand.
Waardevolle bomen en houtopstanden zoals benoemd in het LOP 'van Veluwe tot IJssel';
- c. De waarde van de houtopstand voor stads- en dorpschoon.
Bomen die deel uit maken van de hoofdgroenstructuur zoals opgenomen in dit groenbeleidsplan dienen behouden te blijven. Bomen die vanwege hun toekomstige omvang (1ste grootte bomen) uit kunnen groeien tot monumentale/ waardevolle bomen hebben een hogere instandhoudingswaarde;
- d. De beeldbepalende waarde van de houtopstand.
Het behoud van deze waardevolle bomen wordt ingegeven door hun invloed op de kwaliteit van de openbare omgeving; het betreft bomen die vanuit alle zijden van de gehele omgeving zichtbaar zijn, of die expliciet bijdragen aan deze kwaliteit. Ook bomen met een bijzondere groei- en/of snoeivorm (zoals treurvormen, leilinde, etagebomen en leiperen) zijn door hun vorm beeldbepalend;
- e. De cultuurhistorische waarde van de houtopstand.
Bomen kunnen vanwege hun geschiedenis, locatie of aanleiding een bijzondere betekenis hebben. Voorbeelden zijn grens- of markeringsbomen (op vroegere gemeentegrenzen), herdenkingsbomen (aangeplant bij een speciale gebeurtenis), geadopteerde bomen (door bijvoorbeeld een school of vereniging) en bomen waaronder recht werd gesproken. Ook historische boomstructuren (ouder dan 80 jaar) op of direct nabij landgoederen en buitenplaatsen hebben een bijzondere betekenis en dienen behouden te blijven;
- f. De waarde door leeftijd van de houtopstand.
Bomen met een relatief hoge leeftijd (ca. 80 jaar of ouder) en bomen met een stamdiameter van 80cm of meer dienen behouden te blijven.

Huidig beleid herplantplicht

Binnen het huidige kapbeleid (zoals opgenomen in de Algemene Plaatselijke Verordening 2011) kan alleen een herplantplicht worden opgelegd voor bomen en bij houtopstanden die vergunningplicht zijn, maar die zonder vergunning zijn geveld.

Aanpassing herplantplicht

Om beschermde en karakteristieke bomen en houtopstanden extra te beschermen is het wenselijk dat in sommige gevallen, waarbij een vergunning wordt verleend, tevens een herplantplicht wordt opgelegd.

In deze is het wenselijk de tekst in genoemde verordening als volgt aan te passen:

- De gemeente kan een herplantplicht opleggen bij alle particuliere en gemeentelijke bomen (zowel binnen de kernen als in het buitengebied) waarvoor een kapvergunning nodig is. Waarbij gekeken wordt naar het (historische) karakter en/of belang van de locatie en het beschermen van het huidige boombestand.

Bij de herplantverplichting wordt een deskundig medewerker van de gemeente ingeschakeld. Deze zal in beginsel in een coöperatieve en flexibele opstelling met de eigenaar de wijze van uitvoering, soortkeuze, plantlocatie en maatvoering aangeven, passend binnen de gemeentelijke (groen)visie.

Standaard wordt geacht dat dezelfde soort met een minimale stamomvang van 18- 20 cm wordt terug geplant, mits hier geen afwijkende afspraken over gemaakt worden.

4.4.4 Zorgplicht en controle

De boomeigenaar is volgens de Nederlandse wetgeving verantwoordelijk voor het voldoende zorg besteden aan haar bomenbestand. De gemeente is dus verantwoordelijk voor de veiligheid van alle bomen die op openbare gemeentelijke grond staan. Deze zorg moet aantoonbaar zijn door o.a. controle en kwaliteit te registeren.

De zorgplicht rust in de praktijk op 3 pijlers:

1. **Boomverzorging.**

De gemeentelijke bomen worden structureel en met regelmaat vakkundig beheerd zodat de kans op ongevallen (naar alle redelijkheid) wordt beperkt;

2. **Boomcontrole.**

Naast boomverzorging moeten bomen regelmatig worden geïnspecteerd op gebreken. Hierbij worden door daartoe opgeleide en bevoegde mensen visueel (VTA, visual tree assessment), alle voor de veiligheid relevante gebreken geïnventariseerd en worden passende boomverzorgende maatregelen uitgevoerd. Eventueel dient een boom nader te worden onderzocht. De mate van boomcontrole dient altijd naar redelijkheid plaats te vinden. De benodigde inspectiefrequentie is niet wettelijk vastgelegd, maar dient te worden afgestemd op de mogelijke risico's van een boom voor haar omgeving:

1. Algemene zorgplicht.

Onder de algemene zorgplicht vallen bomen met een normale gevaarzetting. Bomen die hieronder vallen dienen regelmatig gecontroleerd te worden. Voor de gemeente Heerde wordt een frequentie van eenmaal per 5 jaar gehanteerd;

2. Verhoogde zorgplicht.

Onder een verhoogde zorgplicht vallen bomen met een verhoogde kans op gevaarzetting (bijvoorbeeld langs doorgaande wegen, oversteekplaatsen e.d.) en risicobomen*. Deze bomen worden minimaal eenmaal per jaar gecontroleerd. Indien de situatie er om vraagt kan de frequentie hoger liggen;

3. Onderzoeksplicht.

Bomen waaruit na visuele controle is gebleken dat alleen een gedetailleerd onderzoek de echte hoedanigheid van de aantasting en gevaarzetting kan worden vastgesteld, dienen - binnen een redelijke termijn van maximaal 6 maanden- nader te worden onderzocht;

3. **Registratie.**

Naast een goede boomverzorging en controle is het van belang om een goede registratie bij te houden opdat, bij calamiteiten, kan worden aangetoond dat controle op de risico's heeft plaats gevonden. Deze registratie vindt plaats in het groenbeheersysteem.

*Risicobomen zijn: bomen met een zichtbaar potentieel gevaar voor de directie omgeving (voorbeelden hiervan kunnen zijn: bomen nabij graafwerkzaamheden, waarbij wortelrot zichtbaar is e.d.).

4.5 Uitgifte (groene)overhoeken

De gemeente ontvangt regelmatig verzoeken om een gemeentelijke gronden te kunnen kopen. De gemeente heeft hiertoe een beleidslijn opgesteld (Uitgiftetoets Verkoop Overhoeken Gemeentegrond 2013) die de potentiële aanvrager informeert over de gemeentelijke voorwaarden en condities daartoe en worden intern ook als zodanig gehanteerd om tot een objectieve afweging van een aanvraag te komen. Deze beleidslijn is bepalend.

Met de uitgiftetoets wordt het procedureverloop vereenvoudigd en wordt voorkomen dat de samenhang en aantrekkelijkheid van de woon- en werkomgeving beter bewaakt blijft.

Gemeentelijke overhoeken kunnen deel uitmaken van de hoofd- of nevgroenstructuur. Deze structuren zijn van belang voor het gehele groene kwaliteitsbeeld en komen daarom niet in aanmerking voor verkoop. Overig groen komt wel in aanmerking voor verkoop.

Ter beoordeling daarvan zijn onderstaande definities van toepassing en worden aangegeven op het kaartmateriaal (groenstructuur) in hoofdstuk 3.

Definities bij de beoordeling tot uitgifte van overhoeken.

- **De definitie van een overhoek.**
Een deel van de openbare ruimte, dat direct grenst aan het perceel dat in eigendom is van de aanvrager en vanwege het karakter en/of situering geen rol van betekenis heeft bij de ordening van ruimte in een gebied en daarmee geen duidelijke openbare functie (meer) vervuld;
- **Groen in de hoofdstructuur.** (zie kaartbladen hoofdstuk 3)
Groen dat van groot belang is voor het gehele groene kwaliteitsbeeld van het dorp;
- **Groen in de nevenstructuren.** (zie kaartbladen hoofdstuk 3)
Groen dat van belang is voor een onderdeel van het dorp zoals een wijk of buurt;
- **Overig groen.**
Groen in b.v. wijk- en buurtstraten dat vooral van belang zijn is voor de bewoners in die straat of buurt.

Onderstaande tabel laat zien welke gebiedstypen in aanmerking komen voor uitgifte. Daarbij is groen in de hoofdstructuur en nevenstructuur vrijwel uitgesloten vanwege het algehele dorpsbelang en de compensatiewaarde bij herinrichting- en bestemming.

Gebiedstype	Uitgifte overhoeken
Wonen.	Ja.
Buitengebied.	Ja.
Buurtschappen.	Ja.
Hoofd- en nevgroenstructuur.	Nee.
Bedrijventerreinen.	Ja.
Begraafplaatsen.	Nee.
Centrum.	Nee.
Historische structuren (hoofdwegen, Apeldoorns Kanaal, de sprengen en het de Oude Spoorlijn).	Nee.
Sportparken.	Nee.

Tabel 4.3 Mogelijk uitgifte per gebiedstype.

4.6 Tijdelijk gebruik braakliggende terreinen

Als gevolg van planologische procedures of marktsituaties kunnen bestemde terreinen soms jarenlang braak liggen. Om te voorkomen dat er gedurende vele jaren een minder verzorgd beeld ontstaat en functies onbenut blijven, kunnen terreinen een tijdelijke gebruiksfuncties krijgen zoals buurtmoestuin, natuurlijke speelterreinen, ontmoetingsplekken of tijdelijke natuur. De gemeente staat hier positief tegenover en wil haar burgers de gelegenheid bieden om deze (gemeentelijke) terreinen tijdelijk in gebruik te nemen totdat de definitieve plannen in uitvoering worden gebracht.

Binnen de gemeente zijn ook braakliggende terreinen in eigendom van private partijen zoals projectontwikkelaars en woningbouwstichtingen. De gemeente stimuleert deze beleidstoepassing ook voor deze terreinen.

Het initiatief voor het in gebruik nemen van braakliggende terreinen ligt bij de burgers. De rol van de gemeente is beperkt tot het opstellen van randvoorwaarden en toezien dat de randvoorwaarden worden nageleefd. Kosten voor inrichting en onderhoud van het terrein zijn voor rekening van de initiatiefnemer(s).

Indien de tijdelijke functie strijdig is met de functie uit het vigerende bestemmingsplan dient een 'tijdelijke afwijking van het bestemmingsplan' te worden aangevraagd.

Braakliggende terreinen die grenzen aan waardevolle natuurgebieden en/of onderdeel uitmaken van een ecologisch waardevolle structuur komen niet in aanmerking voor tijdelijk gebruik. Het risico op ontstaan van beschermde natuurwaarden in deze gebieden is te groot. De initiatiefnemer(s) blijven de gehele gebruikperiode verantwoordelijk voor de inrichting, veiligheid en het onderhoud van het terrein.

Zodra de gemeente het voornemen heeft om de definitieve plannen voor het terrein in uitvoering te brengen, zorgen de initiatiefnemer(s) er voor dat het terrein weer tijdig in originele staat wordt gebracht, mits anders met de gemeente is overeengekomen.

Stappen	Actie initiatiefnemers	Actie Gemeente
Stap 1	Aanvraag met planvoorstel om braakliggend terrein een tijdelijke functie te geven.	(Al dan niet) schriftelijk toestemming geven voor tijdelijke invulling braakliggend terrein en/of aanvragen verzoek tot tijdelijke afwijking van het bestemmingsplan.
Stap 2	Inrichten braakliggend terrein binnen de gestelde randvoorwaarden.	De randvoorwaarden opstellen en vastleggen in een overeenkomst.
Stap 3	Onderhouden braakliggend terrein binnen de gestelde randvoorwaarden.	Monitoren en rapporteren of de randvoorwaarden worden nageleefd.
Stap 4	Opleveren van het terrein in originele staat binnen de gestelde randvoorwaarden.	Schriftelijk opzegging opdracht geven voor verlaten terrein.

Tabel 4.4 Stappenplan en taakverdeling tijdelijk gebruik.

Algemene randvoorwaarden inrichting

Om de tijdelijke invulling van een braakliggend terrein verantwoord te kunnen aangaan zijn enige beknopte randvoorwaarden van toepassing. Daarmee wil de gemeente ook de redelijkheid bevestigen om deze initiatieven te stimuleren. De gemeente behoudt zich wel het recht om aanvullende randvoorwaarden te stellen, specifiek per locatie.

1. Aanleveren door initiatief(nemer):

Aanleveren plan tijdelijk gebruik met hierin:

- Inrichtingsplan: Het inrichtingsplan geeft uitleg in tekst en/of beeld over de inrichting van het terrein (groene functie);
- Organisatie: Op welke wijze is het initiatief georganiseerd. Wie zijn gebruikers en aanspreekpunt?
- Eigen risico: De initiatiefnemer(s) dient te erkennen dat het gebruik en het betreden van het braakliggende terrein tijdens de tijdelijke invulling, op eigen risico is;
- Tijdspad: Hoe lang verwacht de initiatiefnemer(s) het terrein te gebruiken?

2. Richtlijnen beheer en onderhoud

De volgende elementen zijn niet toegestaan:

- houtige gewassen ouder dan 1 jaar;
- objecten hoger dan 2 meter;
- opstallen zoals schuttingen, kassen, hutten etc;
- voorwerpen die een permanent of langdurig effect hebben op het terrein zoals chemische middelen, objecten of teksten die racistische of discriminerend zijn;
- objecten die een negatief effect hebben op de uitstraling van de buitenruimte;
- objecten die de veiligheid op welke wijze dan ook belemmeren (o.a. brandgevaar, struikelveiligheid).

3. Oplevering perceel:

- a. Binnen 1 maand na opdracht van de gemeente wordt de tijdelijke functie van het terrein opgeheven;
- b. Het terrein wordt opgeleverd conform de gemaakte afspraken in de overeenkomst, onder andere in het verwijderen van objecten en maaien van de begroeiing.

4.7 Groen en spelen

De gemeente Heerde ziet het als taak om de burgers bewust te maken van de kwaliteit, functies en natuurwaarden van groen: in de straat, in het buurtpark of in de relatie met het buitengebied.

Deze bewustwording is ook van belang in de opvoeding van kinderen. Zo blijkt uit vele onderzoeken dat door kinderen op een speelse manier kennis te laten maken met natuur zij bijvoorbeeld meer respect voor planten en dieren krijgen. Kinderen die spelen in en met het groen blijken bovendien verder ontwikkeld te zijn op het gebied van creativiteit, conditie, beweging en motoriek. Deze trend van natuurlijk spelen is het laatste decennium sterk in opkomst en wordt ook binnen de gemeente Heerde beleidsmatig ondersteund (o.a. Natuur- en Milieu Educatie 2008).

Het openbaar groen in en de gemeente in de directe woon- en speelomgeving leent zich onder voorwaarde op een aantal plekken om een meer natuurlijke speelomgeving te ontwikkelen. In de ontwikkeling en het beheer van speelgroen moet wel kennis van zaken worden ingezet zijn om o.a. eisen op het gebied van veiligheid (verkeer, toezicht, vitaliteit groen (zoals vallende takken), waterdiepte) en kennis en toepassing van plantensoorten.

Type risico	Effect	Plantensoorten zoals:
Giftig bij inname.	Planten die na inname giftig zijn (bijv. mond).	Taxus, gouden regen, kardinaalsmuts, juniperus.
Giftig bij aanraking.	Planten die een reactie geven bij aanraking met de huid.	Berenklauw, brandnetel.
Scherp.	Planten die scherpe delen hebben, zoals doornen of stekelige vruchten.	Zuurbes, gaspeldoorn, sleedoorn.

Tabel 4.5 Overzicht risico beplanting speelplekken.

4.8 Financieel en organisatorisch kader

Het groenbeleidsplan is geen financieel instrument in de zin van groenbudgetteringen voor de meerjarenbegrotingen. Het plan dient wel inzicht en oriëntatie te geven aan bestuurders en ambtelijke dienst aangaande financiële inrichtings- en beleidsafwegingen.

4.8.1. Aanleg, omvorming en beheer van groenvoorziening

In tegenstelling tot bijvoorbeeld verhardingen (hoge aanlegkosten – relatief lage onderhoudskosten) liggen de kosten van groen in een geheel andere verhouding:

- Geringe investering in aanleg;
- Hogere en jaarlijks terugkerende onderhoudskosten;
- Grote verschillen in onderhoudskosten per groentype.

Deze verhouding in kosten maakt het voor aanleg en vooral omvorming interessant om te investeren in een beheerbewust groenontwerp en de terugverdientijd op jaarlijks terugkerende onderhoudskosten in de investering te betrekken.

Daarnaast is vanuit de wetgeving en maatschappelijke opinies chemische onkruidbestrijding inmiddels ongewenst, terwijl vele groenvoorzieningen (parkrozen, vaste planten, heestertypes) vanwege hun open karakter niet zijn omgevormd naar meer gesloten beplantingen of gras.

Een bijstelling van de openbare groenvoorziening is vanuit een kostenoverweging een beleidsthema dat op de volgende gronden kan worden ingezet:

- Kostenbewust ontwerpen (ontwerpplan met kosten onderhoud voor en na met terugverdientijd) is met name voor de openbare ruimte gewenst om de gemeentelijke groenbegrotingen naar de toekomst beperkt te houden;
- Een bewuster ontwerp heeft slechts zelden een versobering van het beeld tot gevolg. (Te denken valt hierbij aan bijvoorbeeld: toepassing meer grasvegetatie en dichtgroeïende bodembedekkende beplanting met bloeiende solitairheesters, de bomen geplant in de bodembedekkers);
- De gekozen kwaliteitszoning voor het onderhoud in de kernen is ondersteunend bij het kostenbewust en gestructureerd ontwerpen, inrichten en omvormen.

In de bijgevoegde tabel worden enige voorbeelden van omvormingen (met eenheidsprijzen) aangegeven, de invloed op de onderhoudskosten en de terugverdientijd.

De tabel is gebaseerd op landelijke gemiddelden, maar is desondanks zeer bruikbaar om verantwoord keuzes te maken en groentechnici binnen de gemeente inzicht te geven.

Enmalige omvormingskosten per m2	huidige beheerkosten	toekomstige beheerkosten	jaarlijkse besparing beheerkosten	terugverdientijd / jr
Bodembedekker naar:	€ 0,90			
Gazon € 2,60		€ 0,14	€ 0,76	3,5
Heester naar:	€ 2,12			
Gazon € 2,60		€ 0,14	€ 1,98	1,5
Bodembedekkers € 24,30		€ 0,90	€ 1,22	20
Botanische rozen naar:	€ 3,06			
Gazon € 2,60		€ 0,14	€ 2,92	1
Bodembedekkers € 23,90		€ 0,90	€ 2,16	11,5
Heesters € 2,60		€ 2,12	€ 0,94	3
Vaste planten naar:	€ 7,09			
Heesters € 16,50		€ 2,12	€ 4,97	3,5
Bosplantsoen naar:	€ 0,59			
Heesters € 17,40		€ 2,12	€ 1,53	
Gazon € 3,10		€ 0,14	€ 0,45	7

Tabel 4.6 Financiële gevolgen van omvormingen.

Literatuurlijst

Literatuur

Arcadis. 2009, Visie gemeente Heerde 2025.

Arcadis. 2011, Structuurvisie gemeente Heerde 2025.

Bervaes, J.C.A.M. & en Vreke, J. (2004). De invloed van groen en water op de transactiepreizen van woningen.

BPA. 2009, Meerjarenprogramma Klimaat- en duurzaamheid 2009 – 2012 Op weg naar een duurzaam en CO2-neutraal Heerde.

Dijk, C.J. van & Kempenaar, C. 2012, Kosten onkruidbeheer op verhardingen.

Fennema, A.T. (1995). Wonen in het groen, de invloed van 'groen' op de prijs van een woning.

Grontmij Nederland B.V. 2009, Apeldoorns Kanaal: Kansrijk water.

LOS stadomland B.V. 2009, Landschapsontwikkelingsplan van Veluwe tot IJssel.

Luttik, J. & Zijlstra M. 1997, Woongenot heeft een prijs: het waardeverhogend effect van een groene en waterrijke omgeving op de woningprijs.

Maas, J.; Groenewegen, P.P.; Verheij, R.; Vries, S. de & Berg, A. van den. 2005, Vitamine G: effecten van een groene omgeving op gezondheid, welzijn en sociale veiligheid.

Jonkers, N. 2012, LCA-quickscan vergelijking onkruidbestrijdingsmethoden.

NoordPeil landschap & stedenbouw. 2011, Dorpsvisie Veessen en Vorchten.

Planterra. 2009, Kwaliteitsvisie openbare ruimte Gemeente Heerde.

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. 2011, Archeologische monumentenzorg in de gemeente Heerde.

Ruimte voor Advies. 2010, Beschermd bomenlijst.

Saft, R.J. & Staats N. 2002, Beslisfactoren voor onkruidbestrijding op verhardingen 'LCA, risico-analyse, kostenanalyse en hinderbeleving'.

TNR Advies. 2007, Toeristisch beleidsplan 2007 – 2011.

Van den Berg, A.E. 2005, Health impacts of healing environments: A review of the benefits of nature, daylight, fresh air and quiet in healthcare settings.

Van den Berg, A.E. & Hek, E. de, 2009. Groene kansen voor de jeugd : stand van zaken onderzoek jeugd, natuur, gezondheid.

Van den Berg, A.E., & Van den Berg, M.M.H.E. 2001, Van buiten word je beter; een essay over de relatie tussen natuur en gezondheid.

Visser, B.M. 2009, Bomen en wet: Geldend recht voor bomen (6e druk).

Witpaard. 2010, Definitief Concept Gebiedsvisie van Meurspark Heerde.

Witpaard – partners. 2005, Visie op het wonen en werken in de gemeente Heerde tot 2015.

Wetten

Algemene plaatselijke verordening gemeente Heerde 2011, (website: http://decentrale.regelgeving.overheid.nl/cvdr/xhtmloutput/Historie/Heerde/96674/96674_1.html)

Boswet, (website: <http://wetten.overheid.nl/BWBR0002357>)

Flora- en Faunawet, (website: <http://wetten.overheid.nl/BWBR0009640>)

Monumentenwet 1988, (website: <http://wetten.overheid.nl/BWBR0004471>)

Websites

Website Gemeente Heerde. www.heerde.nl (februari 2013)

Website Provincie Gelderland. www.gelderland.nl (februari 2013)

Website Ruimte voor de Rivier. www.ruimtevoorderivier.nl (februari 2013)

Website Stichting sprengen en beken. www.sprengenenbeken.nl (oktober 2012)

Website Waterschap Veluwe. www.veluwe.nl (oktober 2012)

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: tabel kaders en wetgeving

Gebonden aan paragraaf 1.5

1.1 Wet- en regelgeving

Aansprakelijkheid en zorgplicht bij bomen	
Doelstelling:	De gemeente moet voorkomen dat er schade of letsel ontstaat veroorzaakt door onvoldoende zorg aan gemeentelijke bomen.
Toelichting:	<p>De gemeente is verantwoordelijk voor haar bomen en heeft een zorgplicht. Dit houdt in dat de gemeente aansprakelijk gesteld kan worden voor eventuele schade of letsel als onvoldoende zorg aan de bomen is besteed. Er zijn drie soorten zorgplicht: algemene zorgplicht, verhoogde zorgplicht en onderzoeksplicht.</p> <p>Algemene zorgplicht: de gemeentelijke bomen moeten regelmatig beoordeeld worden en indien nodig moeten er maatregelen worden genomen. Controles moeten systematisch en regelmatig plaatsvinden (normaliter minstens eenmaal per 5 jaar) waarvan verslag moet worden gemaakt. Ook regulier onderhoud valt onder de algemene zorgplicht.</p> <p>Verhoogde zorgplicht: voor risicobomen en bomen die staan op een plaats van verhoogde gevaarstelling (voetgangerszones, parkeerplaatsen, langs kampeerplaatsen, bij bungalows, etc.) is aanbevolen minstens eens per jaar te controleren. Een en ander hangt deels samen met de dikte van de boom en de conditie van de boom. In een bosgebied is dit anders, jaarlijkse controle is dan niet van toepassing, mede omdat schade niet te voorzien is.</p> <p>Onderzoeksplicht: dit geldt voor bomen waar eerder een uitwendige afwijking of een gebrek is geconstateerd.</p>
Toepassing Heerde:	Om te voldoen aan de zorgplicht neemt de gemeente de volgende maatregelen: De algemene zorgplicht voor bomen wordt eens in de drie jaar uitgevoerd. Indien er tussentijds afwijkingen of gebreken worden geconstateerd worden deze z.s.m. opgelost. De verhoogde zorgplicht voor bomen wordt één keer per jaar uitgevoerd. De onderzoeksplicht voor bomen wordt één keer per jaar uitgevoerd.
Meer informatie:	Privaatrechtelijke zorgplicht, Burgerlijk wetboek artikel 6:162 lid 2.

Flora- en Faunawet	
Doelstelling:	Bescherming van inheemse planten- en diersoorten.
Toelichting:	<p>De Flora- en faunawet beschermt in het wild voorkomende planten- en diersoorten. Het uitgangspunt van de Flora- en faunawet is 'Nee, tenzij'. Dit betekent dat alles wat schadelijk is voor bedreigde soorten verboden is. Van het verbod (nee) kan alleen onder bepaalde voorwaarden (tenzij) worden afgeweken.</p> <p>In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen die voor alle dieren en planten geldt. De zorgplicht houdt in dat menselijk handelen geen nadelige gevolgen mag hebben voor dieren en planten. Naast de zorgplicht bevat de wet ook een aantal verbodsbepalingen die zorgen dat in het wild levende soorten zoveel mogelijk met rust worden gelaten. Het is niet toegestaan planten te plukken en dieren te doden, te vangen of te verstoren die onder de Flora- en faunawet vallen.</p>
Toepassing Heerde:	De gemeente houdt zich aan de Flora- en faunawetgeving bij werkzaamheden in de buitenruimte.
Meer informatie:	http://wetten.overheid.nl/BWBR0009640 .

Groene monumenten	
Doelstelling:	Bescherming van groene monumenten op basis van de Monumentenwet 1988.
Toelichting:	In de Monumentenwet 1988 is geregeld hoe gebouwde monumenten (daaronder begrepen 'groene' monumenten) en archeologische monumenten aangewezen kunnen worden als wettelijk beschermd monument. De Monumentenwet 1988 heeft niet alleen betrekking op de aanwijzing van rijksmonumenten, maar ook op bescherming van stads- en dorpsgezichten en op de omgang met archeologische waarden en opgravingen.
Toepassing Heerde:	Beschermd groene monumenten in het kader van de Monumentenwet 1988 worden beschermd.
Meer informatie:	http://wetten.overheid.nl/BWBR0004471 .

Boswet	
Doelstelling:	Instandhouding van het areaal bos in Nederland.
Toelichting:	<p>De Boswet heeft tot doel om bossen te beschermen. In het kort zegt de Boswet: wat bos is, moet bos blijven. Bos dat wordt gekapt, moet worden herplant. Als dat niet kan op dezelfde plaats, dan elders (compensatie). Alleen bij een groot maatschappelijk belang wijkt de Boswet.</p> <p>Onder de Boswet vallen: alle beplantingen van bomen die groter zijn dan 10 are; rijbeplantingen van meer dan 20 bomen.</p> <p>Alleen bos dat buiten de bebouwde kom ligt valt onder de Boswet. De gemeente kan een "bebouwde kom boswet" vaststellen die afwijkt van de bebouwde kom verkeer-swet (de "gewone" bebouwde kom). In geval van twijfel kan de gemeente uitkomst geven.</p> <p>Uitzondering op de Boswet zijn o.a.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dunning en het periodiek kappen houtopstanden; • Wegbeplantingen en beplantingen (enkele rij) op of langs landbouwgronden (populieren of wilgen); • Italiaanse populier, linde, paardenkastanje en treurwilg; • Vruchtbomen en windschermen om boomgaarden; • Houtopstanden die worden gekapt binnen de uitvoering van een goedgekeurd bestemmingsplan; • houtopstanden waarvoor vrijstelling is verleend binnen de Regeling meldings- en herplantplicht. <p>De Boswet kent drie belangrijke instrumenten: meldingsplicht, herplantplicht en kapverbod.</p> <p>Voor het kappen van bos of bomen die onder de Boswet vallen, geldt op basis van de Boswet een meldingsplicht. Deze melding moet minimaal één maand en maximaal één jaar voor de kapwerkzaamheden gedaan worden bij de provincie.</p> <p>De Boswet verplicht om de grond waarop het bos heeft gestaan binnen 3 jaar opnieuw in te planten.</p> <p>De minister van LNV kan in uitzonderingsgevallen een kapverbod opleggen als het natuur- en landschapsschoon ernstig geschaad dreigt te worden door de voorgenomen kap.</p>
Toepassing Heerde:	De provincie is het bevoegde gezag. De gemeente houdt zich aan de Boswet.
Meer informatie:	http://wetten.overheid.nl/BWBR0002357 .

1.2 Gemeentelijk beleid

In het kader van dit groenbeleidsplan zijn er drie belangrijke gemeentelijke beleidsstukken die nadere toelichting verdienen. Dit zijn 'de Visie gemeente Heerde 2025', 'de structuurvisie Heerde 2025' en het landschapsontwikkelingsplan. Daarnaast heeft de gemeente Heerde het Cittaslow-keurmerk.

Landschapsontwikkelingsplan Van Veluwe Tot IJssel	
Doelstelling:	Met het Landschapsontwikkelingsplan (verder genoemd als LOP) wil de gemeente in de autonome ontwikkeling van het landschap sturen op behoud en op ontwikkeling van landschappelijke samenhang. Tevens wil de gemeente met het LOP de versterking van het buitengebied tegengaan en de karakteristieke kenmerken van het landschap ontwikkelen.
Toelichting:	Het LOP moet gezien worden als een 'landschapskapstok' die gebruikt kan worden in al de gebiedsprocessen. Het LOP richt zich alleen op het groen en het landschap in het buitengebied. Het groenbeleidsplan richt zich op de bebouwde kernen. Omdat er sprake is van een overgangsgebied zijn beide beleidsstukken op elkaar afgestemd.
Hoofdpijnen:	Het LOP streeft met name naar het versterken of beschermen van algemeen erkende waarden van het landschap. In relatie met dit groenbeleidsplan zijn dit de voornaamste uitgangspunten. <ol style="list-style-type: none"> 1. Versterking van cultuurhistorische kenmerken. Vaak houdt dat in dat door middel van beplantingsvoorstellen deze kenmerken zichtbaarder worden gemaakt. 2. Versterking van ecologische waarden en biodiversiteit, door herstel van landschappelijke overgangen en bijbehorende systemen en beplanting. 3. Het beter toegankelijk maken van het buitengebied. 4. Het bij stedelijke of andere integrale uitbreidingen inspelen op de landschappelijke ondergrond. 5. Het aan de buitenzijde van bouwlocaties streven naar het maken van een voorkant naar het landschap, met behoud van beleving en toegankelijkheid. 6. Bij kleinschalige uitbreiding van dorpen in het buitengebied moeten de landschappelijke patronen en structuren behouden blijven en doorlopen van buiten naar binnen.

Visie gemeente Heerde 2025	
Doelstelling:	Maatschappelijke en economie ontwikkelingen gaan in snel tempo. Om hierop in te spelen heeft de gemeente Heerde de Visie gemeente Heerde 2025 opgesteld. De visie is een agenda voor de toekomst, een heldere profilering van de gemeente in de regio en naar de eigen burgers, instellingen en ondernemers. De visie streeft naar een toekomst bestendige ruimtelijk- maatschappelijke en economische vitaliteit.
Toelichting:	Op het gebied van landschap, natuur en ecologie streeft de visie Heerde 2025 naar behoud, ontwikkeling, herkenbaarheid en toegankelijkheid.
Hoofdpijnen:	De Visie gemeente Heerde 2025 stimuleert het inzichtelijk krijgen van de knelpunten en het benutten van kansen voor toekomst bestendige ruimtelijke- maatschappelijke en economische vitaliteit. <ol style="list-style-type: none"> 1. Voor de gemeente Heerde blijft het karakter voor een groot deel bepaald worden door de landschappelijke, natuurlijke en culturele waarden. 2. Samen met het woonklimaat, ruimtelijke rust en variëteit en een goede ontsluiting ontstaat een goed vestigingsklimaat voor wonen, werken en recreatie.

Structuurvisie gemeente Heerde 2025

Doelstelling:	De Structuurvisie Heerde 2025 is het kader voor de ontwikkeling van de gemeente Heerde tot 2025. Deze visie geeft richting aan de ruimtelijke, economische en maatschappelijke ontwikkeling van de gemeente Heerde naar de toekomst.
Toelichting:	De Structuurvisie Heerde 2025 vormt hét basisdocument voor de ruimtelijke ontwikkeling van de gemeente Heerde naar de toekomst. Elementen als landschap, natuur, groen en water maken hier vanzelfsprekend deel van uit.
Hoofdpijnen:	<p>De Structuurvisie Heerde 2025 is een nadere uitwerking van de toekomstvisie met daarin enkel accenten die van belang zijn voor dit groenbeleidsplan.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Het gemeentebestuur van Heerde wil het Apeldoorns Kanaal ontwikkelen tot een lint waarin de cultuurhistorische, recreatieve, natuurlijke en economische functies van het kanaal met de daarbij behorende randzones optimaal met elkaar wordt gecombineerd (beleving vanuit de kern). 2. Ruimte en openheid, openbaarheid en toegankelijkheid van de ruimte, ervaren van vrijheid, rust, stilte, traagheid, duisternis, de aanwezigheid van natuur, cultuur en historie, gebouwde en ongebouwde cultuurmonumenten en – patronen als dragers voor nieuwe economieën en werkgelegenheid. De herkenbaarheid van de verschillende landschappen wordt verstevigd. 3. A. De hoogwatergeul biedt ontwikkelingskansen voor de gemeente Heerde. B. Benut de hoogwatergeul als toegevoegde kwalitatieve drager.

Cittaslow-keurmerk	
Doelstelling:	Cittaslow is het internationale keurmerk voor gemeenten die op het gebied van leefomgeving, landschap, streekproducten, gastvrijheid, milieu, infrastructuur, cultuurhistorie en behoud van identiteit tot de top behoren. De gemeente Heerde is een Cittaslow-gemeente.
Toelichting:	Cittaslow staat voor het bewaken, versterken en uitdragen van de lokale identiteit. In een Cittaslow-gemeente kunnen inwoners en bezoekers op een plezierige, gastvrije manier en op een menselijk tempo genieten. Dit betekent dat o.a. een gezond milieu, het versterken van de landschappelijke kwaliteiten, een goede infrastructuur en cultuurhistorisch erfgoed, hoog op de agenda staan. Groen is bij uitstek een middel om hier op positieve manier aan bij te dragen.
Hoofdpijnen:	<p>Cittaslow is het internationale keurmerk voor gemeenten die streven naar de hoogst mogelijke kwaliteit van leven voor haar inwoners, ondernemers en bezoekers.</p> <ul style="list-style-type: none"> • De Cittaslow gedachte gaat uit van de grootst mogelijke zorg voor ons milieu en ervoor zorgen dat iedereen zich bewust is van zijn of haar omgeving. Cittaslow bereikt dit door zijn effectieve beleid en zijn dagelijkse activiteiten. • Een Cittaslow gecertificeerde gemeente geeft door middel van haar kwaliteiten betekenis aan de verhouding tussen stad en land. • De voorkeur gaat uit naar alternatieve mobiliteit, waarbij het waardevolle landschap kan worden ontdekt door middel van fietspaden, wandelroutes en kabelinstallaties. • Een Cittaslow gecertificeerde gemeente kiest voor duurzame oplossingen. Alle goede dingen worden gehandhaafd en dit mag geen negatief effect hebben op de ontwikkeling van toekomstige generaties.

BIJLAGE 2: Onderzoek 'waarde van groen'

Gebonden aan paragraaf 2.3

Economische waarde

Woningen met uitzicht op een park of plantsoen worden gemiddeld hoger gewaardeerd dan gelijkwaardige woningen die geen groen in de omgeving hebben. Ook geeft groen een verbetering van het economische vestigingsklimaat voor bedrijven. Het groen verhoogt de waarde van bedrijfsgebouwen. Daarnaast heeft het uitzicht op groen een positieve invloed op onder andere concentratie, zelfdiscipline en fysiologische stress, wat bijdraagt aan een prettige werkplek. De bijdrage die groen levert aan een prettige werkomgeving heeft ook een verband met de lichamelijke en geestelijke gezondheid van de werknemers. Groen draagt dus bij in een vermindering van het ziekteverzuim.

Gezondheidswaarde "Vitamine G"

Naast een verlaging van het ziekteverzuim bij bedrijven nodigt een groene omgeving ook uit tot bewegen. Uit onderzoek van het ministerie van Landbouw, Visserij en Voedselkwaliteit is gebleken dat men in een groene leefomgeving eerder tot bewegen overgaat, dit ook langer kan volhouden en dat een snellere genezing van zieken plaatsvindt. Ook voor kinderen is het belangrijk groen in hun woonomgeving te hebben. Kinderen in een groene omgeving kunnen beter en veiliger buiten spelen. Daarnaast draagt spelen in een natuurlijke omgeving ook bij aan de sociaal, emotionele en motorische ontwikkeling en fysieke gezondheid van kinderen.

- Sociale veiligheid en verbondenheid

Een plek in de wijk waar bewoners elkaar kunnen ontmoeten versterkt de onderlinge contacten en cohesie in de wijk. Een aantrekkelijke groeninrichting kan hiervoor een aanleiding zijn. Als er meer buurtbewoners gebruik maken van de openbare ruimte versterkt dit het gevoel van sociale veiligheid en betrokkenheid bij de openbare ruimte.

- Identiteit en oriëntatie

Groen draagt bij aan de mogelijkheid tot oriëntatie in de bebouwde omgeving. Een boom nabij een belangrijk kruispunt of dat bosje langs die lange weg zijn herkenningspunten voor burgers. De diversiteit van toegepaste plantmaterialen en beplantingstypen zorgt ervoor dat onderscheid gemaakt kan worden naar wijktype. Het groen draagt daardoor bij aan het karakter en de identiteit van het stedelijk gebied als geheel en iedere wijk afzonderlijk.

Natuurwaarde

Groen in de woonomgeving heeft op zichzelf een zekere ecologische waarde. Door tevens in de keuze voor groen de waarde voor flora en fauna mee te nemen wordt de natuurwaarde vergroot. Het beleven van natuur in de directe woonomgeving heeft met name voor kinderen een grote educatieve waarde. Tijdens het spelen komen ze onbewust in aanraking met planten en dieren en ontdekken hierdoor hoe de natuurlijke wereld in elkaar zit.

Milieuwaarde

In het stedelijk gebied heeft groen ook een waarde voor het leefmilieu. Zo zorgt groen voor het filteren van fijnstof en CO₂ uit de lucht en een matiging van de temperatuur binnen het stedelijk gebied. Op deze manier levert groen een bijdrage aan het dorpsklimaat. Voldoende aantrekkelijk groen in de directe woonomgeving voorkomt tevens dat men in de auto stapt om het groen ergens anders op te zoeken.

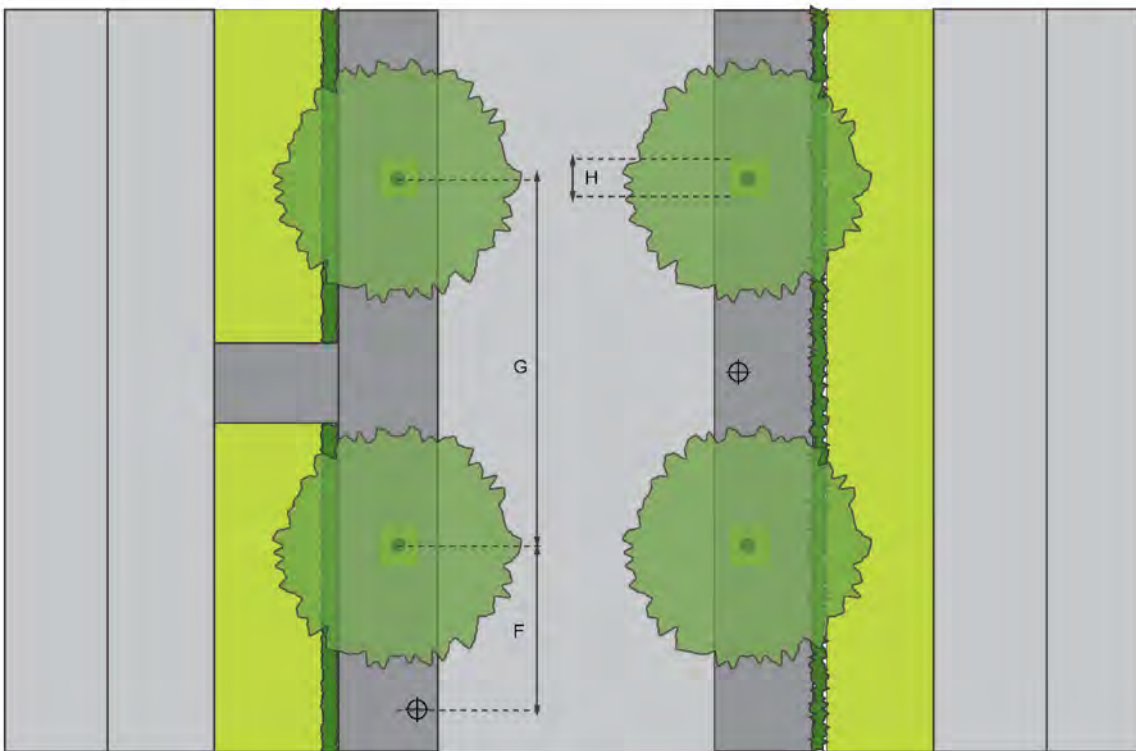
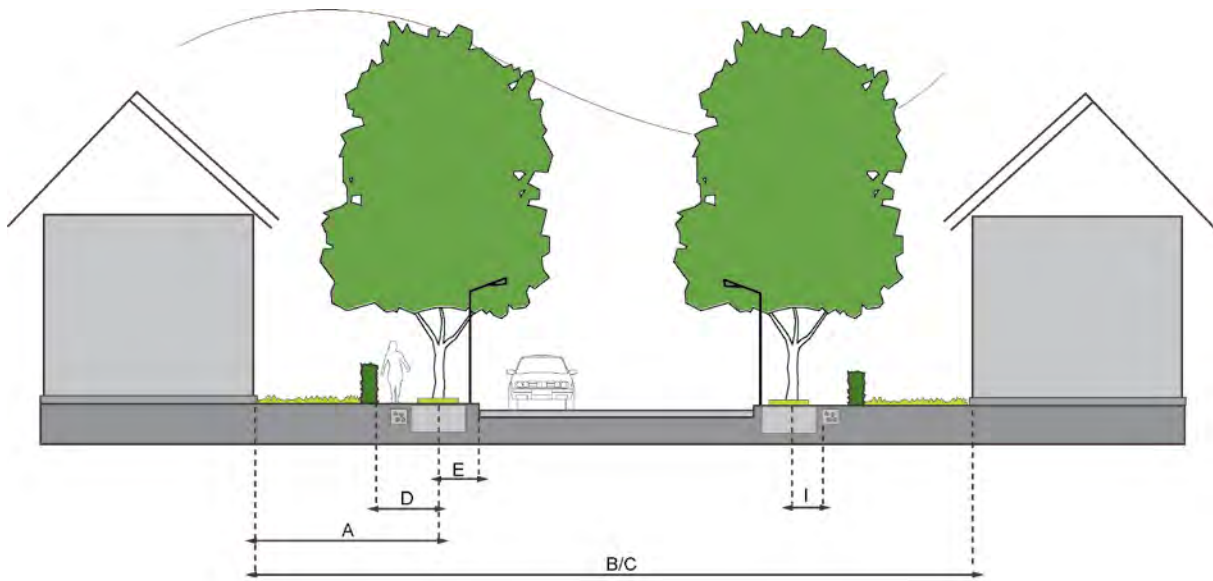
BIJLAGE 3a: straatprofielen bomen

Gebonden aan paragraaf 4.2.2

		Boomgrootte			
		1e	2e	3e / vorm	
BOVENGRONDSE RUIMTE					
A	Minimale afstand tot gebouw/gevel.	8	6	4	m1
B	Minimale breedte straatprofiel voor een rij. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Uitgaande van bovengrondse maat van gevel tot gevel; ▪ De afstand is twee maal de minimale afstand van boom tot gevel. 	16	12	8	m1
C	Minimale breedte straatprofiel voor twee rijen. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Uitgaande van bovengrondse maat van gevel tot gevel; ▪ Maat is berekend op basis van twee maal de afstand tot gevel en minimale tussenmaat (bij driehoeksverband). 	25	18	14	m1
D	Minimale afstand tot kavelgrens. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wettelijke minimale maat is voor gemeentelijke bomen niet gedefinieerd. De gegeven maat is een richtlijn. 	3	2.5	1	m1
E	Minimale afstand tot rijbaan. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Tevens afhankelijk van opkroonhoogte. 	2	2	1	m1
F	Minimale afstand tot openbare verlichting. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Uitgezonderd situaties waarbij de onderzijde van de kronen zich boven de armatuur bevindt. 	6	4	3	m1
G	Minimale onderlinge afstand. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Afstand in de rij, gebaseerd op uitgroei tot natuurlijke habitus. 	>12	>8	>6	m1
H	Minimale boomspiegel standplaats in verharding.	4	2	1	m2
	Gebruik van boomgroottes per groenstructuurtype: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Hoofd groenstructuur; ▪ Neven groenstructuur; ▪ Wijkniveau; ▪ Om het plantvak beheerbaar te houden is een maximale oppervlakte bepaald. Wanneer toch een groter plantvak gewenst is moet afgewogen worden of dit beheertype daar wel het juiste voor is. 	X (X) X	(X) X (X) X	 X X	
ONDERGRONDSE RUIMTE					
I	Minimale afstand tot kabels en leidingen. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Richtlijn is gebaseerd op behoud van een acceptabel en veilig wortelgestel wanneer een sleuf gegraven wordt ten behoeve van kabels en leidingen; ▪ Geldt niet voor bijzondere kabels en leidingen zoals hoogspanningstracés en transportleidingen. 	4.5	2.5	1.5	m1
J	Minimale afstand tot wortelgeleidingssystemen.	5	3.5	2	m1
K	Minimale ondergrondse ruimte (algemeen). <ul style="list-style-type: none"> ▪ Bij bomen in verharding wordt minimaal rekening gehouden met een plantplaats die voorzien is van gecertificeerd bomenzand met een inhoud van: 	15 9	7 4	5 2.25	m2 m3

Bijlage 3a tabel 1. Dimensionering bomen.

Bijlage 3a figuur 1. Aanduiding maatvoering tabel 1.

BIJLAGE 3b: criteria ontwerp bomen

Gebonden aan paragraaf 4.2.2

Algemene uitgangspunten bomen

Door de onderstaande uitgangspunten te hanteren ontstaat op den duur een gedegen en duurzaam boombestand. Daarbij worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

A. Streven naar optimale vitaliteit

De gemeente streeft naar een optimale vitaliteit van bomen. Een gezonde boom is over het algemeen veilig en duurzaam. Naast externe omstandigheden (bijv. stambeschadigingen) zijn standplaats, groeiruimte, bodem, waterhuishouding en juiste soortkeuze essentieel voor de vitaliteit.

B. Mogelijkheid tot groei naar soorteigen habitus

De boom moet kunnen uitgroeien tot de soorteigen habitus (groeivorm). Dat wil zeggen dat de boom bovengronds en ondergrond voldoende ruimte moet hebben om uit te groeien tot de vorm die de boom van nature ontwikkelt. Hierdoor wordt het beheer beperkt en ontstaat een fraaie verschijningsvorm van de boom.

C. Extensief onderhoud

Het beheer van bomen (bijv. snoeien, boomcontroles en ziektebestrijding) dient beperkt te blijven. Naast het streven naar een vitale boom met soorteigen habitus is het belangrijk dat de boom wordt aangeplant op de juiste uiteindelijke afstand. Ook dient de aanplant van bomen in verharding te worden beperkt.

D. Overlast beperken

De eventuele overlast voor omwonenden moet zoveel mogelijk worden beperkt. Dit draagt bij aan het creëren van draagvlak voor instandhouding van bomen. Naast de grootte van de boom zijn zaken als vruchtdracht, drup door luizen, schaduwwerking en bladoverlast van belang.

E. Bescherming bestaande bomen

Tijdens de uitvoering van (her)inrichtingswerkzaamheden rondom en/of nabij bestaande bomen is het van belang dat de boom zowel boven- als ondergronds niet beschadigd. In de algemene richtlijnen, zoals omschreven in de RAW Standaard 2010, worden hier eisen aangesteld. Echter wordt niet voor elk werk de Standaard 2010 van toepassing verklaard.

De gemeente streeft er naar om opslag van materieel en materiaal onder de boomkroon te vermijden. Indien nabij de stam van de boom gewerkt moet worden, dient stambescherming aangebracht te worden. Ondergronds dient men te voorkomen dat er verdichting van de bomen optreedt. Dit kan voorkomen worden door niet met zwaar materieel onder de boomkroon te werken. Indien dit toch noodzakelijk is, dient in overleg met de betreffende groenambtenaar bekeken te worden welke (aanvullende) maatregelen gewenst zijn.

Algemene richtlijnen bomen

Voor het toepassen van bomen worden verschillende algemene richtlijnen en aanbevelingen gehanteerd. Door alle plannen hieraan te toetsen wordt structureel gewerkt aan een duurzaam boombestand.

A. Lange termijn denken noodzakelijk

Bomen hebben van nature een lange levensduur (60 tot meer dan 100 jaar, afhankelijk van de boomsoort). Voor het toepassen van bomen in ruimtelijke ontwerpen is lange termijn denken noodzakelijk. In een snel veranderende openbare ruimte moet de groeiplaats van een boom worden beschermd om de natuurlijke leeftijd te kunnen behalen.

B. Geen bomen planten die er eigenlijk niet kunnen staan

De groeiruimte (technische en ruimtelijk) van een boom is niet juridisch vastgelegd. Dit neemt

niet weg dat het uitermate belangrijk is om te bepalen of er voldoende groeiruimte aanwezig is. Een boom die bij aanplant prima past, kan in volwassen stadium grote problemen opleveren. Zo'n boom kan beter op voorhand niet aangeplant worden.

C. Soms geen boom planten versterkt de ervaring van de bomen die er wel staan

De beleving van het open landschap of een stenige omgeving kan een contrast geven met een besloten bos en groene woonstraten. Deze contrasten kunnen voor de beleving van bepaalde gebieden in Heerde een waardevolle toevoeging zijn.

D. Beter één grote boom dan meerdere kleine

Bomen van de eerste grootte kunnen op de juiste plek uitgroeien tot imposante, grote en waardevolle bomen. Kleinere bomen hebben over het algemeen een snellere omlooptijd en moeten eerder vervangen worden. De meest waardevolle bomen in de openbare ruimte zijn dan ook de oudere bomen. Plant daarom op plaatsen waar ruimte is bomen die uit kunnen groeien tot dergelijke exemplaren.

E. Bomen bij voorkeur in beplanting of gras

Ongeacht de groeiplaatsverbetering bij bomen in verharding, blijft het beter een boom in beplanting of gras aan te planten. De beter vochthuishouding, beluchting van de wortels en het ontbreken van grote druk op de ondergrond zorgt voor betere groeiomstandigheden.

F. Bewuste toepassing vormbomen

Leibomen, knotbomen en gekandelaberde bomen vragen gedurende het gehele leven van de boom extra onderhoud. Dit onderhoud vormt een extra kostenpost. Het toepassen van vormbomen dient dan ook alleen te geschieden op locaties waar deze extra kosten verantwoord zijn, zoals centrumgebieden of nabij monumenten.

G. Opkronen bomen

De opkroonhoogte van de bomen dient te worden afgestemd op de locatie / situatie van de boom. Per locatie is een eindbeeld vastgesteld op basis van de benodigde vrije doorgangshoogte.

Eindbeeld	Vrije doorgangshoogte
Vrij uitgroeiende boom.	0,00 m.
Voet- / fietspad.	2,50 m.
Woonstraat.	4,20 m.
Ontsluitingsweg.	4,20 m .

Bijlage 3b tabel 1. Benodigde vrije doorgangshoogte per standplaats.

Richtlijnen aanplant bomen

De aanplant en nazorg van bomen is uitermate belangrijk, omdat dit bijdraagt aan het aanslaan van de bomen en een vitale groei. De volgende richtlijnen dienen opgenomen te worden bij plantwerk en uitbesteding van plantwerk: (uitvoering van hieronder benoemde werkzaamheden volgens geldende landelijke richtlijnen (CROW)).

A. Correcte plantperiode

De uitvoer van plantwerk laten geschieden binnen de daarvoor geadviseerde periode (meest ideale periode is van ca. medio november tot eind december).

B. Verankering

Elke boom verankeren door middel van een bovengrondse verankering met 2 boompalen. Indien bovengrondse verankering niet mogelijk is dient ondergrondse verankering toegepast te worden.

C. Beluchting

Toepassen van beluchting bij bomen met een beperkte standplaats en in verharding.

D. Maaibeschermin*g*

Toepassen van maaibeschermin*g* op alle bomen in gras binnen de bebouwde kom.

E. Nazorg

De bomen na aanplant watergeven, begeleidingssnoei geven en zo nodig inboeten. Indien het plantwerk uitbesteed wordt opnemen dat de aannemer 1 jaar verantwoordelijk is voor de nazorg.

F: Boomgrootte

De technische richtlijnen hebben betrekking op de hoeveelheid ruimte, die bomen nodig hebben om goed te kunnen groeien. Bovengronds gelden er richtlijnen met betrekking tot plantafstand, afstand tot bebouwing en obstakels etc. Ondergronds is voldoende doorwortelbare ruimte noodzakelijk. De benodigde ruimte is afhankelijk van de uiteindelijke boomgrootte. Hierbij worden drie groottes onderscheiden:

Boomgrootte	Beschrijving	Gebiedseigen boomsoorten
1e grootte.	Bomen die bij uitgroei tot hun natuurlijke habitus groter worden dan 15 meter.	Eik, Beuk, Linde, Es, Paardekastanje.
2e grootte.	Bomen met een natuurlijke habitus tussen 8 en 15 meter.	Berk, Lijsterbes, Zoete kers.
3de grootte en vormbomen.	Bomen met een natuurlijk habitus tot 8 meter.	Meidoorn, leilinde, knotwilg.

Bijlage 3b tabel 2. Omschrijving boomgroottes.

Deze tabel gaat uit van bomen met een standaard kroonvorm. Kronen met een zuilvorm of brede waaivorm vallen hier niet onder.

BIJLAGE 4: lijst/ tabel streekeigen beplanting

Gebonden aan paragraaf 4.2.3

Toepassen streekeigen en inheems beplanting / bomen

De navolgende tabel maakt inzichtelijk welke streekeigen en/of welke streekeigene soorten kunnen worden toegepast. Streekeigen soorten zijn soorten die van oorsprong in de regio thuis horen. Inheemse soorten zijn soorten die van oorsprong in Nederland thuis horen.

Toepassing van overwegend streekeigen en inheemse beplanting / bomen	
Wonen	
Buitengebied	X
Buurtschappen	X
Hoofdinfrastructuur	X
Bedrijventerreinen	X

Bijlage 4 tabel 1. toepassing streekeigen/inheemse beplanting.

Bosplantsoen		
Quercus robur	Zomereik	Inheems
Sorbus aucuparia	Wilde lijsterbes	Inheems
Acer campestre	Veldesdoorn	Inheems
Betula pendula	Ruwe berk	Inheems
Ilex aquifolium	Hulstbes	Inheems
Alnus glutinosa	Zwarte els	Inheems
Quercus robur	Zomereik	Inheems
Rhamnus frangula	Vuilboom	Inheems
Betula pubescens	Zachte berk	Inheems
Myrica gale	Wilde gagel	Inheems
Opgaande(sier)heester		
Viburnum opulus	Gelderse roos	Inheems
Rhododendron ponticum	Rodo	Streekeigen
Amelanchier lamarckii	Amerikaans krentenboom-pje	Streekeigen
Euonymus europaeus	Wilde kardinaalsmuts	Inheems
Solitaire heesters		
Cornus mas	Gele kornoelje	Inheems
Cytisus x praecox	Brem	Inheems
Rhamnus frangula	Gewone vuilboom	Inheems
Sambucus nigra	Vlier	Inheems
Heesters < 40 cm		
Vinca minor	Kleine maagdenpalm	Inheems
Hedera helix cul.	Gewone klimop	Inheems
Calluna vulgaris	Struikheide	Inheems
Erica tetralix	Gewone dopheide	Inheems
Salix repens	Kruipwilg	Inheems
Vaccinium vitis-idaea	Vossebes	Inheems

Heesters < 150m		
Rhododendron Catawbiense grandiflorum	Rodo	Streekeigen
Amelanchier lamarckii	Amerikaans krentenboom-pje	Streekeigen
Ilex aquifolium (vele cultivars)	Hulstbes	Inheems
Viburnum opulus	Gelderse roos	Inheems
Bodembedekkers		
Calluna vulgaris	Struikheide	Inheems
Cytisus scoparius	Bezembrem	Inheems
Vaccinium vitis-idaea	Vossebes	Inheems
Hedera helix (vele cultivars)	Klimop	Inheems
Salix repens (enkele cultivars)	Kruipwilg	Inheems
Blokhegen		
Crataegus monogyna	Eenstijlige meidoorn	Inheems
Acer campestre	Veldesdoorn	Inheems
Fagus sylvatica	Gewone beuk	Inheems
Taxus baccata	Gewone taxus	Inheems
Vaste planten		
Filipendula ulmaria	Moerasspirea	Inheems
Osmunda regalis	Koningsvaren	Inheems
Sedum telephium	Hemelsleutel	Inheems
Malva moschata	Muskuskaasjeskruid	Inheems
Siergrassen		
Festuca glauca	Blauw schapengras	Inheems
Luzula sylvatica	Grote veldbies	Inheems
Deschampsia cespitosa	Rume smele	Inheems
Klimplanten		
Hedera helix	Klimop	Inheems
Lonicera periclymenum	Wilde kamperfoelie	Inheems
Lupulus humulus	Hop	Inheems

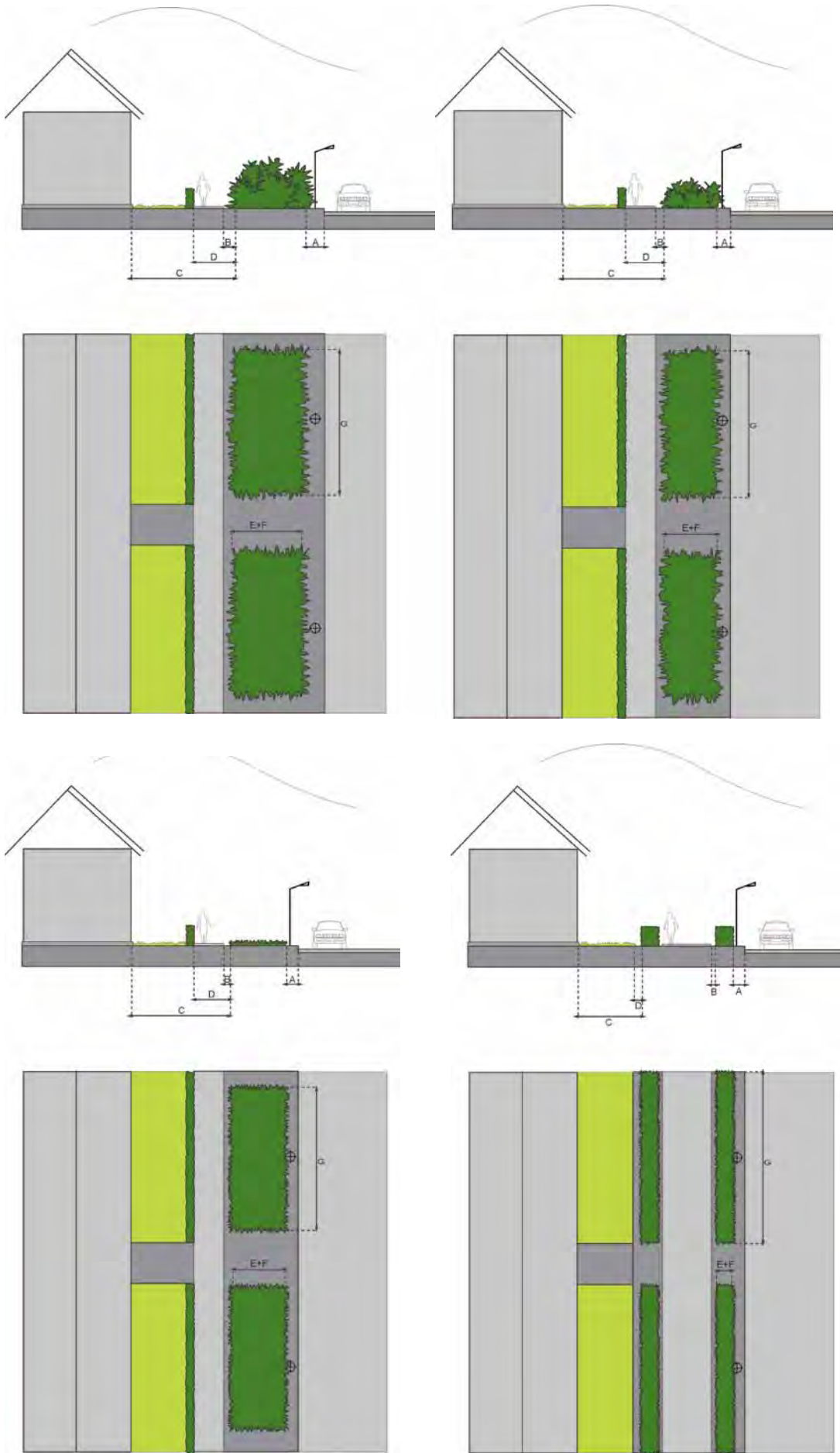
Bijlage 4 tabel 2. plantlijst inheemse / streekeigen soorten.

BIJLAGE 5a: straatprofielen overige groen

Gebonden aan paragraaf 4.2.3

		Bosplantsoen	Opgaande (sier)heesters Parkrozen	Bodembedekkers Bodembekende sierheesters Lage heesters	(Blok) hagen	Vaste planten Wisselbeplanting	Gazon Bermen	
BOVENGRONDSE RUIMTE								
A	Minimale afstand tot rijbaan. <ul style="list-style-type: none"> Gemeten vanaf de rand van het plantvak; Om beschadiging en overlast door overhangende takken te beperken. 	2	2	0.3	0.3	n.v.t.	n.v.t.	m1
B	Minimale afstand tot fiets/voetpad. <ul style="list-style-type: none"> Gemeten vanaf de rand van het plantvak; Om beschadiging en overlast door overhangende takken te beperken. 	2	2	0.3	0.3	n.v.t.	n.v.t.	m1
C	Minimale afstand tot gevel. <ul style="list-style-type: none"> Gemeten vanaf de rand van het plantvak; In verband met het onderhoud van hagen is het niet wenselijk een haag tot aan de gevel te planten; In verband met opdruk van fundering door grove beplanting is het niet wenselijk deze aan te brengen dicht langs een gevel. 	1	1	n.v.t.	0.5	n.v.t.	n.v.t.	m1
D	Minimale afstand tot kavelgrens. <ul style="list-style-type: none"> Gemeten vanaf de rand van het plantvak; In verband met het onderhoud van hagen is het niet wenselijk een haag tot aan de gevel te planten. 	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0.5	n.v.t.	n.v.t.	m1
E	Minimale vakbreedte/lengte. <ul style="list-style-type: none"> Voor een kwalitatief goed plantvak is het noodzakelijk een minimale vakbreedte aan te houden waardoor de beplanting voldoende ruimte heeft om zich te ontwikkelen. 	3	2	2	0.75	2	2	m1
F	Maximale vakbreedte/lengte. <ul style="list-style-type: none"> Om het plantvak beheerbaar te houden is een minimale vakbreedte bepaald; Daarnaast wordt op deze manier voorkomen dat een uniform geheel ontstaat. 	n.v.t.	20	20	10	10	n.v.t.	m1
G	Minimale oppervlakte. <ul style="list-style-type: none"> Voor een kwalitatief goed plantvak is het noodzakelijk een minimale vakbreedte aan te houden waardoor de beplanting voldoende ruimte heeft om zich te ontwikkelen. 	50	20	10	n.v.t.	5	50	m2
H	Maximale oppervlakte. <ul style="list-style-type: none"> Om het plantvak beheerbaar te houden is een maximale oppervlakte bepaald. Wanneer toch een groter plantvak gewenst is moet afgewogen worden of dit beheertype daar wel het juiste voor is. 	n.v.t.	200	200	n.v.t.	50	2000	m2
ONDERGRONDSE RUIMTE								
I	Minimale doorwortelbare ruimte. <ul style="list-style-type: none"> Onder deze doorwortelbare ruimte moet wel een waterdoorlatende laag aanwezig zijn, om overtollig water af te voeren. 	1	0.5	0.5	0.5	0.5	0.1	m1

Bijlage 5a tabel 1. Dimensionering beplanting.

Bijlage 5a figuur 1. Aanduiding maatvoering tabel 1, van links naar rechts en van boven naar beneden: bosplantsoen, opgaande heesters, bodembedekkende heesters en hagen.

BIJLAGE 5b: criteria ontwerp overig groen

Gebonden aan paragraaf 4.2.3

a. Toepassing beheergroep/groentype versus kwaliteitsniveau onderhoud

Beheergroep	Kwaliteitsniveau	
	A	B
Bosplantsoen		(X)
Heesters <ul style="list-style-type: none"> ▪ Opgaande heesters ▪ Opgaande sierheesters	X	X
Parkrozen	X	
Bodembedekkers <ul style="list-style-type: none"> ▪ Bodembedekkers ▪ Bodembekkende sierheesters ▪ Lage heesters	X	X
Bloembollen	X	(X)
(Blok)hagen	X	X
Vaste planten	X	(X)
Wisselbeplanting	X	
Gazon / bermen	X	X
Ruw gras		(X)

(x) betekent: enkel toepassen indien er een gegronde reden voor is

Bijlage 5b tabel 1. Toepassing beplanting per kwaliteitsniveau.

b. Beheertechnische aandachtspunten bij ontwerp en inrichting

Enerzijds is dit van belang om het gewenste eindbeeld te creëren of juist te behouden. Anderzijds is dit van belang om te komen tot een acceptabel beheerniveau. Voor groenelementen gelden de volgende algemene richtlijnen:

Goede start: aanplanten onder de juiste condities

Een goed gesloten plantvak zorgt er voor dat onkruidgroei wordt belemmerd. Het is daarom van belang goede groeiomstandigheden te creëren zodat het plantmateriaal zich goed kan ontwikkelen. Onkruidgroei kan ook worden verminderd door een plantvak voor aanplant braak te laten liggen. Dit zorgt er immers voor dat structurele onkruidengemakkelijk kunnen worden verwijderd. Naast het creëren van goede groeiomstandigheden, is het tevens van belang om kwalitatief goed plantmateriaal toe te passen. Uiteraard verdient het nieuwe plantmateriaal de juiste nazorg (o.a. water geven e.d.).

Gesloten beplanting: open plekken in beplanting beperken

Door het toepassen van beplanting met een compacte groei wordt onkruidgroei en de hoeveelheid zwerfvuil beperkt. Bovendien is beplanting met een compacte groei beter beheerbaar dan beplanting met uitlopers, want uitlopers worden bij schoffelwerkzaamheden vaak beschadigd waardoor plantvakken slechter dichtgroeien.

Gazon in plaats van beplanting

Het toepassen van gazon heeft de voorkeur boven beplanting tenzij de gewenste ruimtelijke kwaliteit in het geding komt.

Grote plantvakken in plaats van meerdere kleine

Het toepassen van grote plantvakken in plaats van meerdere kleine plantvakken heeft als voordeel dat de beplanting robuuster is en sneller sluit. Kleinere plantvakken zijn gevoeliger voor doorlopen, vernieling of uitval van beplanting.

Eenheid in beplanting

Het toepassen van verschillende plantsoorten naast elkaar, kunnen specifieke knelpunten opleveren bij het beheer. Werkzaamheden zijn niet aaneengesloten uitvoerbaar omdat elke plantsoort specifiek onderhoud nodig heeft. Door het toepassen van 'slimme combinaties' is het mogelijk hier een beheervoordeel te behalen. Bijvoorbeeld door het toepassen van beplanting met dezelfde snoeiwijze. Daarnaast vergroot een herhaling van beheergroep en soorten binnen een wijk of woonstraat de eenheid en ontstaat een eenduidige groenstructuur.

Afplanten van randen/boomspiegels

Door randen van opgaande beplanting af te planten met vaste planten of bodembedekkers wordt de verstoring van het beeld door onkruidgroei tegengegaan. Het aanbrengen van vaste planten of bodembedekkers in de boomspiegel (verharding) kan een verbetering in het beeld en verlagening van beheerkosten tot gevolg hebben.

Toepassen van wisselbeplanting en/of bloembollen

Het toepassen van wisselbeplanting en/of bloembollen kan de buitenruimte opsieren en aankleden. Echter de aanschaf- en beheerkosten zijn hoog. Hierdoor is de gemeente Heerde terughoudend met het toepassen van dergelijke beplantingstypen. Toepassing van deze twee typen is dan ook alleen acceptabel in de centrum gebieden, entrees, begraafplaats en invalswegen.

BIJLAGE 6: Ecologische voorbeeld projecten

Gebonden aan paragraaf 4.2.3

Sportparken		
Huidige situatie	Gewenst	Verbeterpunten
<ul style="list-style-type: none"> De sportparken in Heerde en Wapenveld worden omringd door een brede groenstrook. 	<ul style="list-style-type: none"> Het verhogen van de biodiversiteit door het ontwikkelen van een mantel-zoom vegetatie. 	<ul style="list-style-type: none"> Ontwikkeling van zoom-mantel vegetatie. Door het selectief kappen van bomen, jonge bomen en opslag. Verwijderen van uitheemse soorten heeft hierbij de voorkeur. Toepassen, realiseren afwisselende beplanting gericht op biodiversiteit. Realiseren diversiteit in struiklaag door gefaseerd beheer toe te passen.

Bijlage 6, foto 1 en 2. Huidige situatie groenstroken rondom sportparken.

Bermen aan dorpsranden		
Huidige situatie	Gewenst	Verbeterpunten
<ul style="list-style-type: none"> De bermen in het overgangsgebied tussen de bebouwde kom en het buitengebied worden volgens het standaard beheerprincipe gemaaid. 	<ul style="list-style-type: none"> Ontwikkelen van kruidenberm met een hoge soortenrijkdom in het overgangsgebied tussen kernen en buitengebied. Daar waar nodig middels het toepassen van verschravingsbeheer. 	<ul style="list-style-type: none"> Afstemmen maaibeheer op gewenste vegetatie en ecologische kwaliteit; Gefaseerd maaien: bermen eenmaal per 2 jaar maaien, op de eerste maaibreedte (ca. 1 meter) vanaf de kant van de weg na, uit het kader van veiligheid deze jaarlijks maaien.

Bijlage 6, foto 3 en 4. Huidige situatie bermen dorpsranden.

Sprengen/beken (bijvoorbeeld de Eekwal)		
Huidige situatie	Gewenst	Verbeterpunten
<ul style="list-style-type: none"> • <i>De Eekwal heeft op enkele plekken onderbeplanting bestaande uit diverse cultuurlijke heesters.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Afstemmen beplanting op het natuurlijke karakter en ecologische potentie.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Omvormen beplantingen naar een natuurlijk sortiment met een diversiteit in leeftijd van de struiklaag;</i> • <i>Beheer gericht op biodiversiteit.</i>

Bijlage 6, foto 5 en 6. Huidige situatie sprengen.

BIJLAGE 7: tabel onkruidbestrijding mogelijkheden

Gebonden aan paragraaf 4.3.3

Methoden	Omschrijving	Voordelen	Nadelen
Borstelen.	Met borstel worden onkruiden los gemaakt.	Borstelen verwijdert ook andere vervuiling zoals bladeren, zwerfvuil, zand en stof die een voedingsbodem vormen voor onkruiden op de verharding.	Door te borstelen kan beschadiging ontstaan aan verharding, obstakels en muren. Daardoor moet enige afstand tot deze obstakels worden genomen. Het onkruid dat blijft staan moet op een andere methode of met kleiner materieel worden verwijderd. Door het gebruik van materieel (machines) is de kans aanwezig dat de verharding uit elkaar wordt gereden.
Selectieve heetwater methode.	Heet (bijna kokend) water wordt op het onkruid gespoten.	Toepasbaar op moeilijk bereikbare locaties (rond obstakels).	Door het gebruik van materieel (machines) is de kans aanwezig dat de verharding uit elkaar wordt gereden.
DOB-methode (Duurzame Onkruid Beheersing) <u>Bevat chemische stoffen.</u>	Selectieve chemische bestrijding door alleen bestrijdingsmiddel toe te passen op plekken met onkruid. Voorafgaand is het nodig te vegen.	Effectieve bestrijding zowel boven als ondergrondse delen.	(Bepaalde) milieubelasting door uitspoeling middel.
Hete lucht.	Selectieve bestrijding met hete lucht. De lucht wordt opgewarmd met gas.	Uitputting van het onkruid. Laag gasverbruik.	De methode wordt op kleine schaal in Nederland toegepast. Door het gebruik van materieel (machines) is de kans aanwezig dat de verharding uit elkaar wordt gereden.
Foam.	Heet schuim wordt onder hoge druk op de verharding aangebracht.	Boven en ondergrondse delen worden aangetast. Restanten vergaan, dus is vegen niet nodig.	De methode wordt op kleine schaal in Nederland toegepast. Vooral inzetbaar op kleinschalige gebieden zoals centrum, begraafplaats.

Bijlage 7 tabel 1. onkruidbestrijding mogelijkheden.

BIJLAGE 8: klachtentabel bomen

Gebonden aan paragraaf 4.3.4

Klacht / Melding	Actie bij waardevolle bomen	Actie bij bomen in structuren	Actie bij overige bomen	Prioriteit
Vallende takken.	Snoeien.	Snoeien.	Snoeien.	1
Schadelijke insecten.	Afhankelijk van locatie en ernst worden passende maatregelen getroffen.	Passende maatregelen treffen.	Wanneer maatregelen onverenigbaar zijn dan kan de boom worden verwijderd.	1
Belemmering uitzicht (verkeerstechnisch).	Snoeien.	Snoeien.	Snoeien.	1
Klacht / Melding	Actie bij waardevolle bomen	Actie bij bomen in structuren	Actie bij overige bomen	Prioriteit
Schade door wortels (bijv. opdruk).	Herstraten en boomtechnische maatregelen treffen (bijvoorbeeld groeiplaatsverbetering). Nooit wortelkap toepassen.	Herstraten en boomtechnische maatregelen treffen (bijvoorbeeld groeiplaatsverbetering).	Bij extreme overlast bomen verwijderen en vervangen door een passende boomsoort.	2
Laaghangende takken.	Eventueel snoeimaatregelen (wanneer nuttig en verantwoord).	Eventueel snoeimaatregelen (wanneer nuttig en verantwoord).	Eventueel snoeimaatregelen (wanneer nuttig en verantwoord). Bij extreme, niet te verhelpen overlast boom verwijderen.	2
Bomen groeien tegen gebouwen.	Eventueel snoeimaatregelen (wanneer nuttig en verantwoord).	Eventueel snoeimaatregelen (wanneer nuttig en verantwoord).	Wanneer snoeimaatregelen geen duurzame oplossing bieden: boom verwijderen.	2
Bladval.	Niets.	Niets.	Niets.	3
Vallende vruchten (bomen in verharding).	Extra schoonmaak verhardingen.	Extra schoonmaak verhardingen .	Extra schoonmaak verhardingen. Bij extreme overlast bomen verwijderen.	3
Vallende vruchten (bomen in gras / beplanting).	Niets.	Niets.	Niets.	3
"Druipen" van bomen.	Niets.	Niets.	Niets.	3
Allergieklasten.	Niets.	Niets.	Niets.	3
Niet schadelijke insecten.	Niets.	Niets.	Niets.	3
Beperkte toetreding zon/ licht.	Eventueel snoeimaatregelen (wanneer nuttig en verantwoord).	Niets.	Bij extreme overlast bomen verwijderen.	3
Belemmering uitzicht (niet verkeerstechnisch).	Eventueel snoeimaatregelen (wanneer nuttig en verantwoord).	Eventueel snoeimaatregelen (wanneer nuttig en verantwoord).	Eventueel snoeimaatregelen (wanneer nuttig en verantwoord). Bij extreme overlast bomen verwijderen.	3

Bijlage 8 tabel 1. klachtentabel bomen.

BIJLAGE 9: Groenstructuurkaarten en schema's
Gebonden aan paragrafen 3.2 t/m 3.6

Het overzicht hieronder geeft de locaties van de groenstructuurkaarten weer. Op de volgende pagina is aan de linkerkzijde de legenda van de huidige groenstructuurkaarten uit te klappen. Op pagina 101 bevindt zich aan de rechterzijde de uitklapbare legenda voor de gewenste groenstructuurkaarten.

Bijlage 9, figuur 1. Overzicht groenstructuurkaarten.

Legenda huidige groenstructuur

algemeen

- Snelweg A50
- voormalige ligging oude spoorlijn
- waterloop
- dorpskern
- bedrijventerrein
- bosgebied
- toekomstige hoogwatergeul
- waardevolle zichtlijnen
- waardevolle openheid

hoofdstructuur

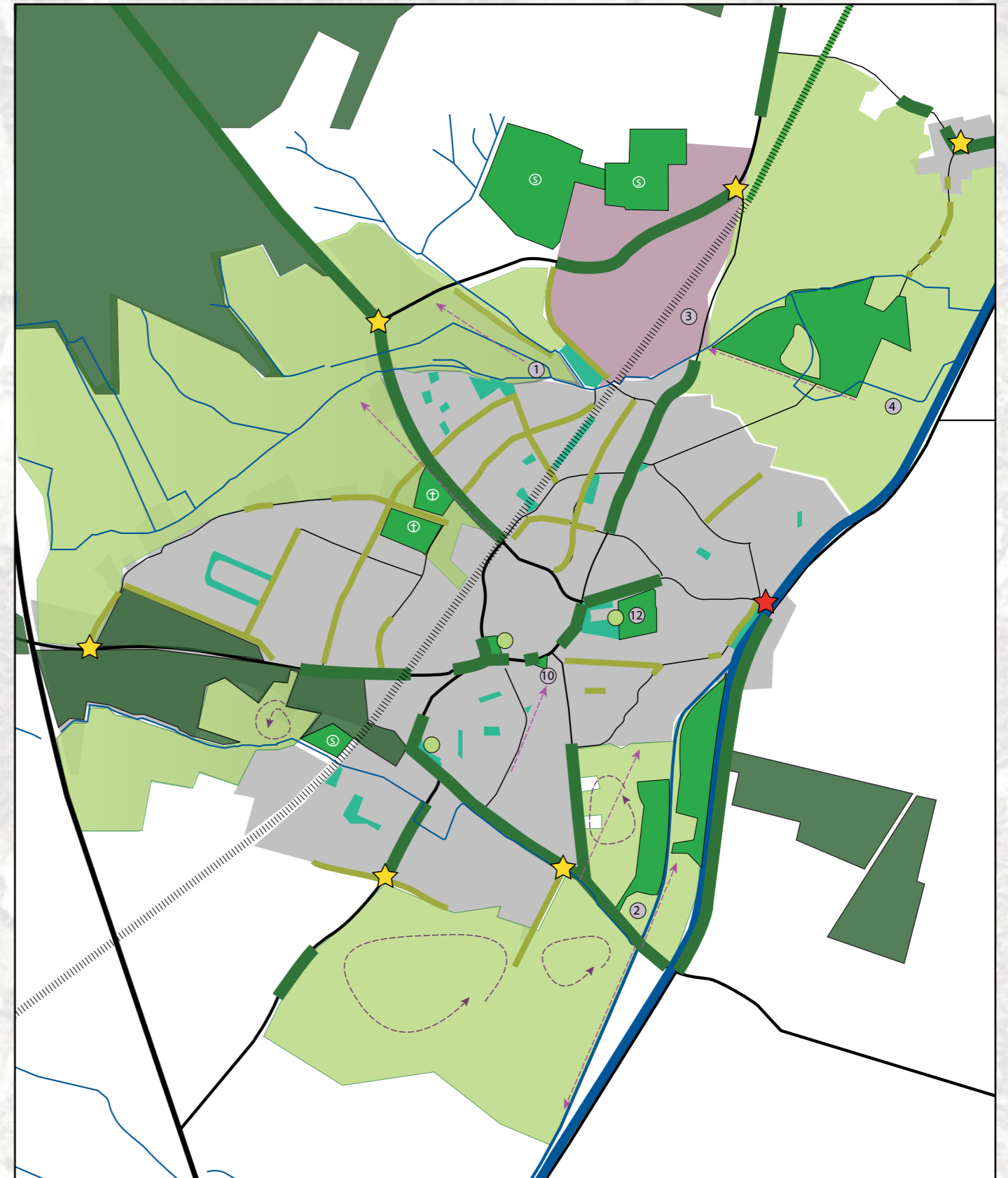
- hoofdwegen met groenstructuur
- hoofdwegen zonder groenstructuur
- uitloopgebieden
- parken en pleinen
- begraafplaatsen
- sportparken
- dorpsentree
- algemene beeldbepalende historische elementen
  1. Watermolen
  2. Landgoed Bonenburg
  3. Ark's bakkerijen fabriekshal
  4. Landgoed Vosbergen
  5. Pand coöperatie 'De Eendracht'
  6. Molen 'De Vlijt'
  7. Mölle van Bats
  8. Kerk Vorchten
  9. Locatie voormalig kasteel 'Zwanenburg'
  10. Kerk Heerde
  11. Kerk Veessen
  12. Van Meursweide en van Meurspark
  13. Muziekkoepeel

- beeldbepalende groene elementen

nevenstructuur

- wijktsluitingswegen met groenstructuur
- wijktsluitingswegen zonder groenstructuur
- wijkparken
- waardevolle boomgaard

Heerde - huidige groenstructuur

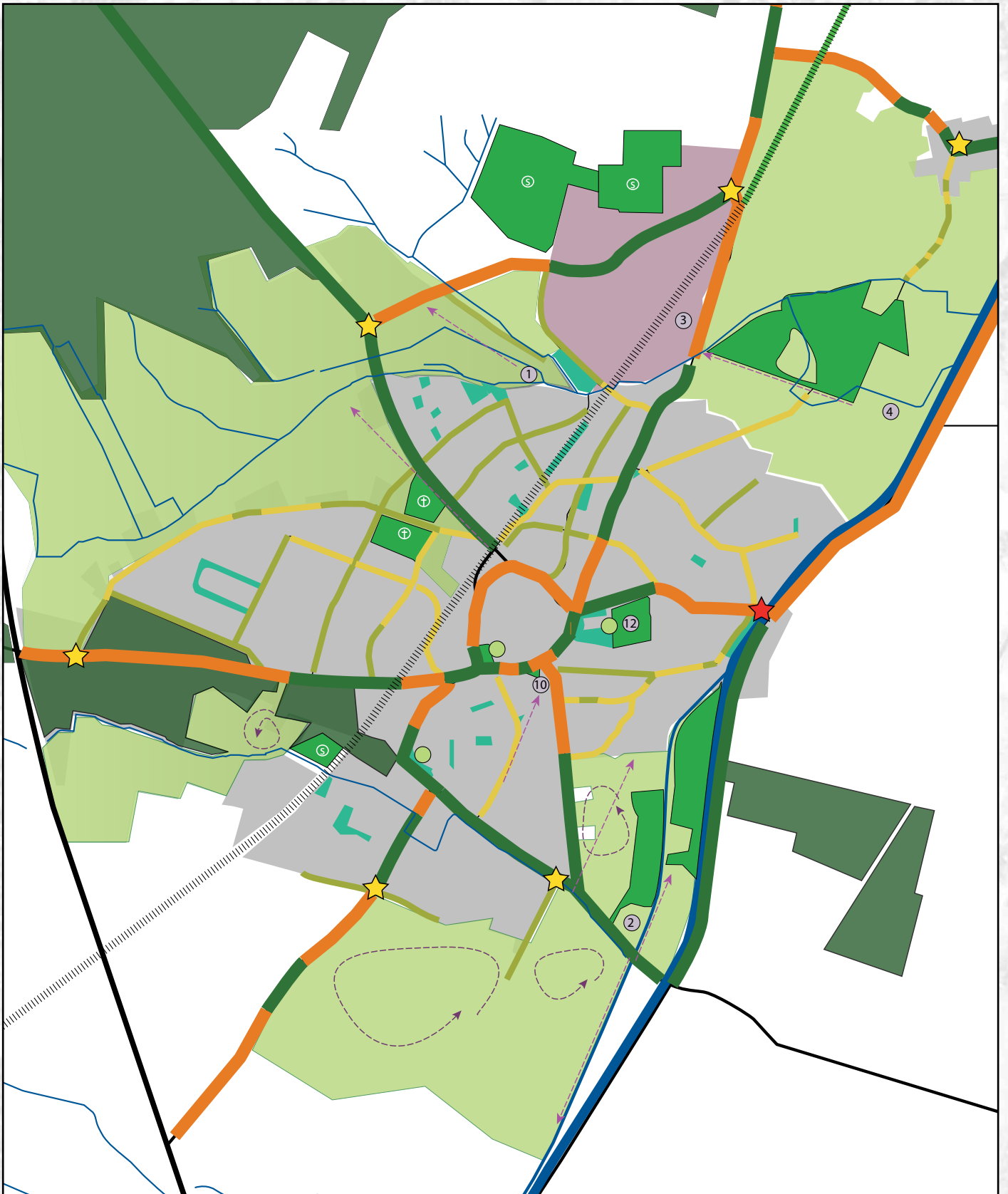

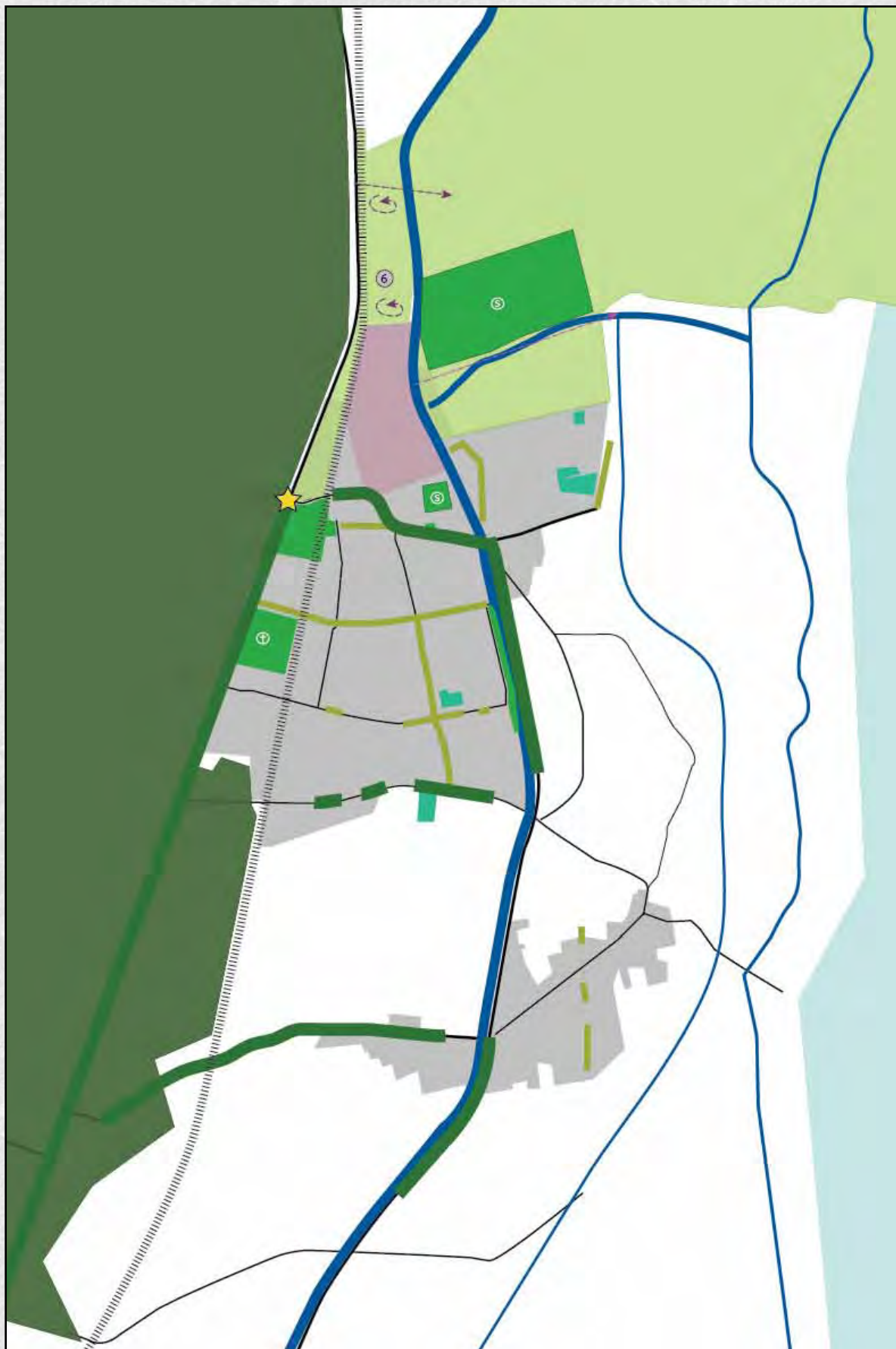
HOOFDSTRUCTUUR (Van belang voor gehele dorp)	Heerde
Hoofdwegen.	Kamperweg.
	Molenweg.
	Zwolseweg.
	Brinklaan.
	Soerelseweg.
	Stationstraat.
	Dorpsstraat.
	Elburgerweg.
	Keuterstraat.
	Bonenburgerlaan.
	Eperweg.
	Kanaaldijk.
	Kerkstraat.
	Marktstraat-Veerstraat.
Historische structuren.	Apeldoorns Kanaal.
	Locatie voormalige spoorlijn.
	Sprengen.
Uitloopgebieden. <i>Potentiele uitloopgebieden:</i>	Landgoed Vosbergen.
	Landgoed Bonenburg.
	Eekwal.
	Zuppeld.
	Horsthoeker eng en Heerder Eng.
Parken en pleinen.	Dorpsplein.
	Van Meursweide.
	Groenzone t.h.v. voormalige locatie Oude Spoorlijn Roggeweg/Sportlaan.
	Parkplein Brinklaan/Stationstraat.
Begraafplaatsen.	Oude begraafplaats.
	Begraafplaats Engelmanskamp.
Sportparken.	Sportpark Molenbeek.
	Sportpark De Eeuwlanden.
Entrees.	Kamperweg.
	Rotonde Zwolseweg.
	Elburgerweg.
	Entree Keuterstraat.
	Rotonde Eperweg.
	Entree Veerstraat.
Beeldbepalende historische elementen.	Watermolen Beeklandseweg.
	Landgoed Bonenburg.
	Ark's bakkerijen fabriekshal.
	Landgoed Vossenbergen.
	Kerk Heerde.

Heerde - gewenste groenstructuur

HOOFDSTRUCTUUR (Van belang voor gehele dorp)	Heerde	Verbetervoorstel
Hoofdwegen.	Kamperweg.	<ul style="list-style-type: none"> Verlengen bomenrij.
	Molenweg.	<ul style="list-style-type: none"> Aanvullen bomenrij.
	Zwolsesweg.	<ul style="list-style-type: none"> Vervangen grasbetonklinkers door haagblokken; Aanvullen bomenrij.
	Brinklaan.	<ul style="list-style-type: none"> Aanvullen bomenrij.
	Soerlesweg.	<ul style="list-style-type: none"> Aanvullen bomenrij.
	Stationstraat.	N.v.t.
	Dorpsstraat.	<ul style="list-style-type: none"> Acacia's en Platanen vervangen door inheemse boomsoorten; Toepassen solitaire bomen en Leilindes.
	Elburgerweg.	<ul style="list-style-type: none"> Aanvullen bomen en hagen, stimuleren groene erfbeplanting; Bossfeer versterken door bos door laten lopen in berm.
	Keuterstraat.	N.v.t.
	Bonenburgerlaan.	N.v.t.
	Eperweg.	<ul style="list-style-type: none"> Aanvullen bomenrij en hagen.
	Kanaaldijk.	<ul style="list-style-type: none"> Aanvullen bomenrij op hogere delen.
	Kerkstraat.	N.v.t.
	Marktstraat-Veerstraat.	<ul style="list-style-type: none"> Verwijderen sierkers op particuliere kavels; Aanplant/ verlengen bomenrij.
Historische structuren.	Apeldoorns kanaal.	<ul style="list-style-type: none"> Ecologische verbindingzone langs kanaal; Groenstrook langs kanaal ontwikkelen als doorlopende parkzone.
	Locatie voormalige spoorlijn.	<ul style="list-style-type: none"> Zichtbaar maken door landschappelijke inrichting.
	Sprengen.	<ul style="list-style-type: none"> Zichtbaar/ beleefbaar maken sprengen in kern; Ecologisch beheer oevers.
Uitloopgebieden. <i>Te ontwikkelen uitloopgebieden:</i>	Landgoed Vosbergen.	<ul style="list-style-type: none"> Achterkanten van sportzaal en rioolwaterzuivering beter aan laten sluiten op landgoed.
	Landgoed Bonenburg.	<ul style="list-style-type: none"> Openheid en zichtlijnen beschermen.
	Eekwal.	<ul style="list-style-type: none"> Vervangen cultureelrijke beplantingen door landschappelijke beplantingen; Doorzichten en wandelroutes vanuit kern richting buitengebied.
	Zuppeld.	<ul style="list-style-type: none"> Versterken perceelsranden met elzensingels en recreatieve routes; Stimuleren landschappelijke erfbeplanting.
	Eekwal.	<ul style="list-style-type: none"> Openheid behouden; Bestaande bebouwing landschappelijke erfbeplanting; Ecologisch ontwikkelen en zichtbaar maken waterloop, ook in de kern; Stimuleren/ creëren recreatieve routes.
Parken en pleinen.	Dorpsplein.	N.v.t.
	Van Meursweide.	<ul style="list-style-type: none"> Meer representatief naar Marktstraat; Verbeteren groen rondom parkeerplaatsen.
	Groenzone t.h.v. voormalige locatie Oude Spoorlijn Roggeweg/Sportlaan.	<ul style="list-style-type: none"> Ontwikkelen als ecologische verbinding richting uitloopgebied; Beleefbaar maken spoorlijn.
	Parkplein Brinklaan/Stationstraat.	<ul style="list-style-type: none"> Groenzone langs doorgaande weg; Statige karakter benadrukken door parkachtig karakter te versterken; Pleksgewijs planten met sierwaarde en kleur toevoegen.
Begraafplaatsen.	Oude begraafplaats.	N.v.t.
	Begraafplaats Engelmanskamp.	N.v.t.
Sportparken.	Sportpark Molenbeek.	N.v.t.
	Sportpark De Eeuwlanden.	N.v.t.
Entrees.	Kamperweg.	N.v.t.
	Rotonde Zwolsesweg.	<ul style="list-style-type: none"> Tracé voormalige locatie Oude Spoorlijn meer zichtbaar maken.
	Elburgerweg.	N.v.t.
	Entree Keuterstraat.	N.v.t.
	Rotonde Eperweg.	N.v.t.
Entree Veerstraat.	<ul style="list-style-type: none"> In samenhang met kanaalzone ontwikkelen. 	
Beeldbepalende historische elementen.	Watermolen Beeklandesweg.	<ul style="list-style-type: none"> In toekomst ontwikkelen als toeristisch knooppunt en voorzieningen.
	Landgoed Bonenburg.	N.v.t.
	Ark's bakkerijen fabriekshal.	N.v.t.
	Landgoed Vossenbergen.	N.v.t.
	Kerk Heerde.	N.v.t.

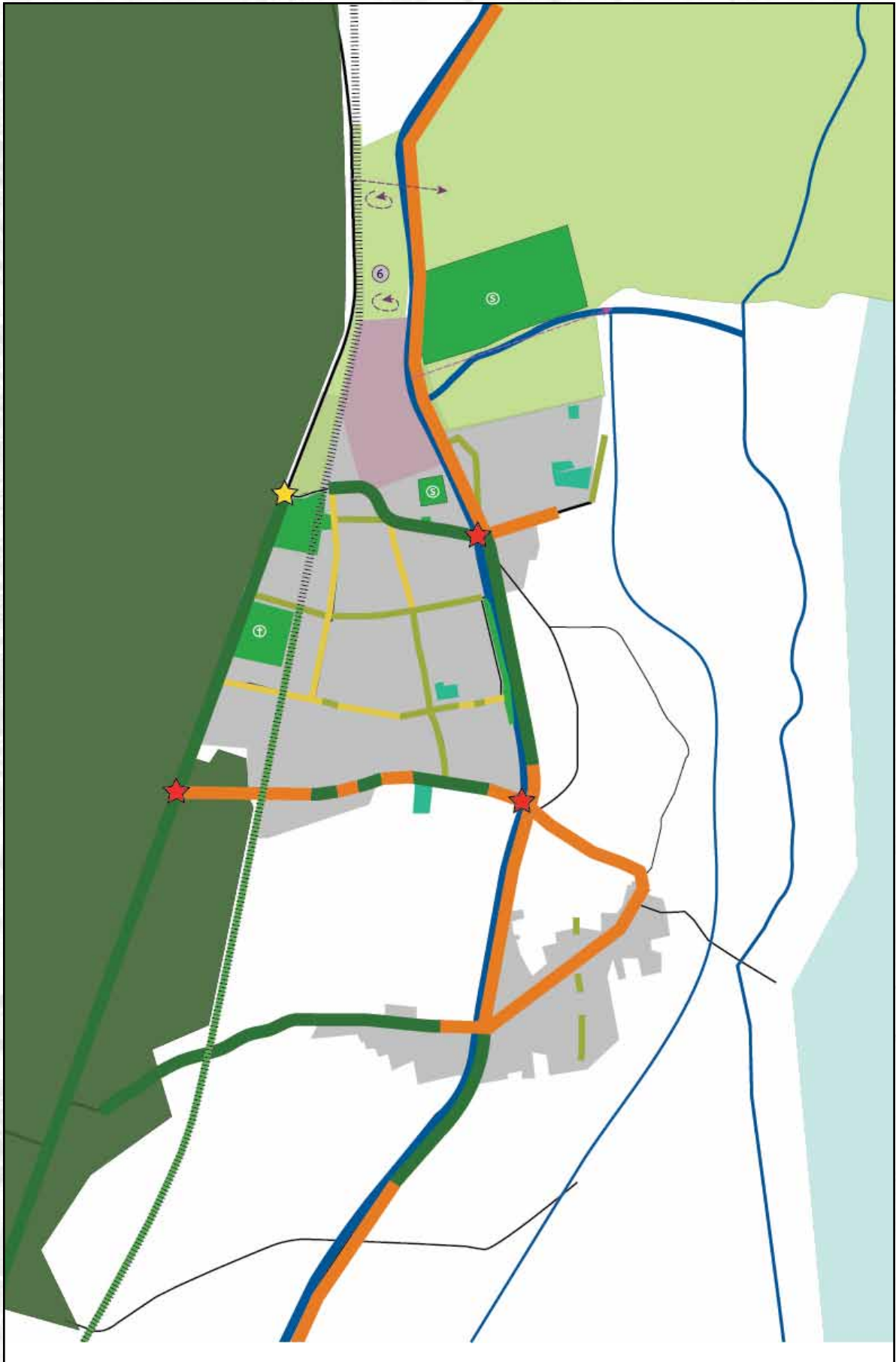
Wapenveld - huidige groenstructuur

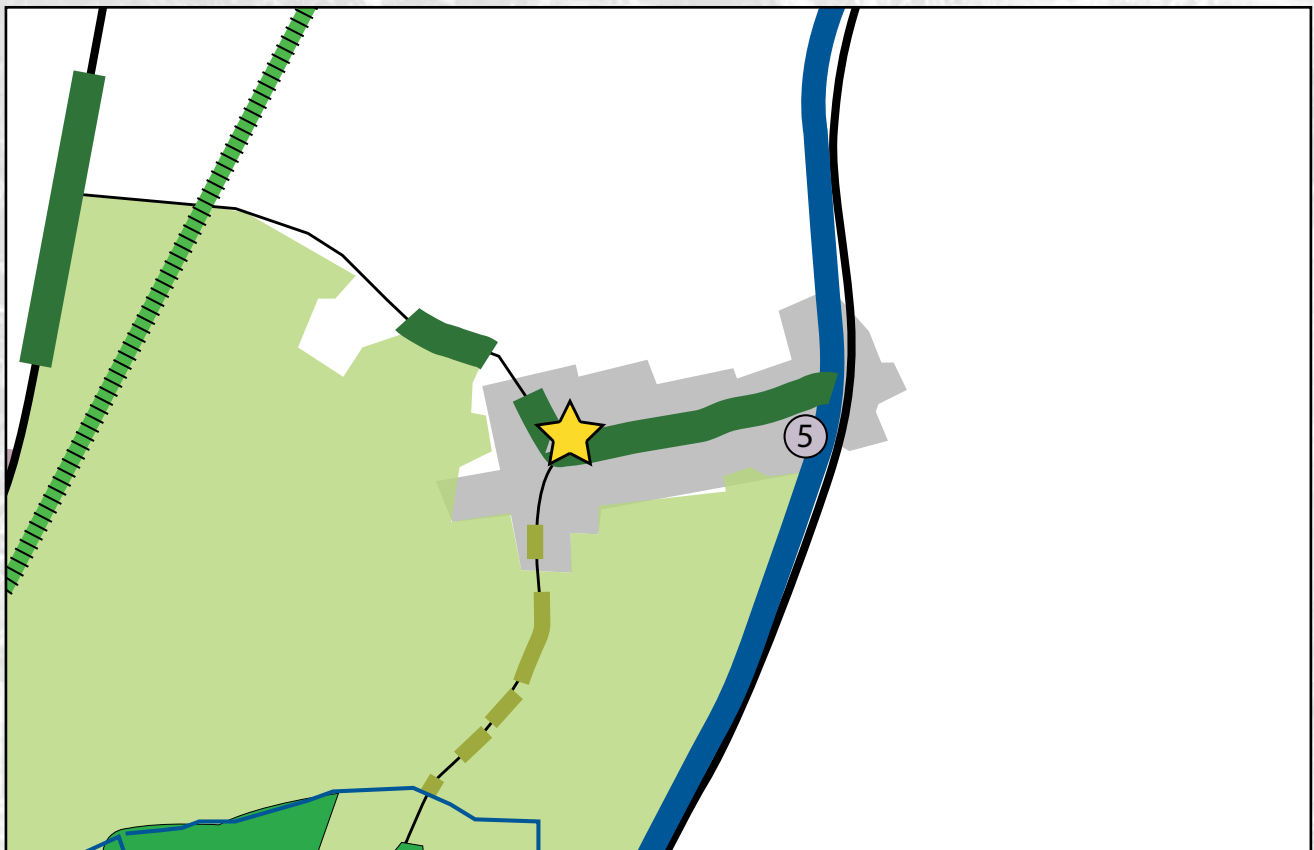
HOOFDSTRUCTUUR (Van belang voor gehele dorp)	Wapenveld
Hoofdwegen.	Groteweg.
	Klapperdijk.
	Kerkstraat.
	Flessenbergerweg.
	Revelingseweg.
	Kanaaldijk.
Historische structuren.	Apeldoorns Kanaal.
	Locatie voormalige spoorlijn.
Uitloopgebieden.	De Vlijt.
Parken en pleinen.	Centrumplein Stationspark.
Begraafplaatsen.	(Oorlogs-)begraafplaats.
Sportparken.	Monnikenbos.
Entrees.	Flessenbergerweg.
	Klapperdijk.
Beeldbepalende historische elementen.	Molen 'De Vlijt'.

Wapenveld - gewenste groenstructuur

HOOFDSTRUCTUUR (Van belang voor gehele dorp)	Wapenveld	Verbetervoorstel
Hoofdwegen.	Groteweg.	<ul style="list-style-type: none"> Behoud groenstrook tussen Groteweg en Vlijtweg als afscherming bedrijventerrein.
	Klapperdijk.	<ul style="list-style-type: none"> Op termijn Honingbomen vervangen door inheemse soort.
	Kerkstraat.	<ul style="list-style-type: none"> Doorzetten bomenstructuur Klapperdijk.
	Flessenbergerweg.	<ul style="list-style-type: none"> Aanvullen bomenrij.
	Revelingseweg.	<ul style="list-style-type: none"> Aanvullen bomenrij.
	Kanaaldijk.	<ul style="list-style-type: none"> Aanvullen bomenrij op hogere delen.
Historische structuren.	Apeldoorns kanaal.	<ul style="list-style-type: none"> Ecologische verbindingzone langs kanaal; Groenstrook langs kanaal ontwikkelen als doorlopende parkzone.
	Locatie voormalige spoorlijn.	<ul style="list-style-type: none"> Zichtbaar maken door landschappelijke inrichting.
Uitloopgebieden.	Ontwikkelen uitloopgebieden De Vlijt.	<ul style="list-style-type: none"> Open ruimte ten noorden van De Vlijt als buffer tussen bedrijven; Stimuleren/ creëren recreatieve routes.
Parken en pleinen.	Centrumplein.	<ul style="list-style-type: none"> Op termijn realiseren multifunctionele inrichting met meer groen.
	Stationspark.	N.v.t.
Begraafplaatsen.	(Oorlogs-)begraafplaats.	N.v.t.
Sportparken.	Monnikenbos.	N.v.t.
Entrees.	Flessenbergerweg.	<ul style="list-style-type: none"> Entree oostzijde versterken.
	Klapperdijk.	<ul style="list-style-type: none"> Entree oostzijde versterken.
Beeldbepalende historische elementen.	Molen 'De Vlijt'.	N.v.t.

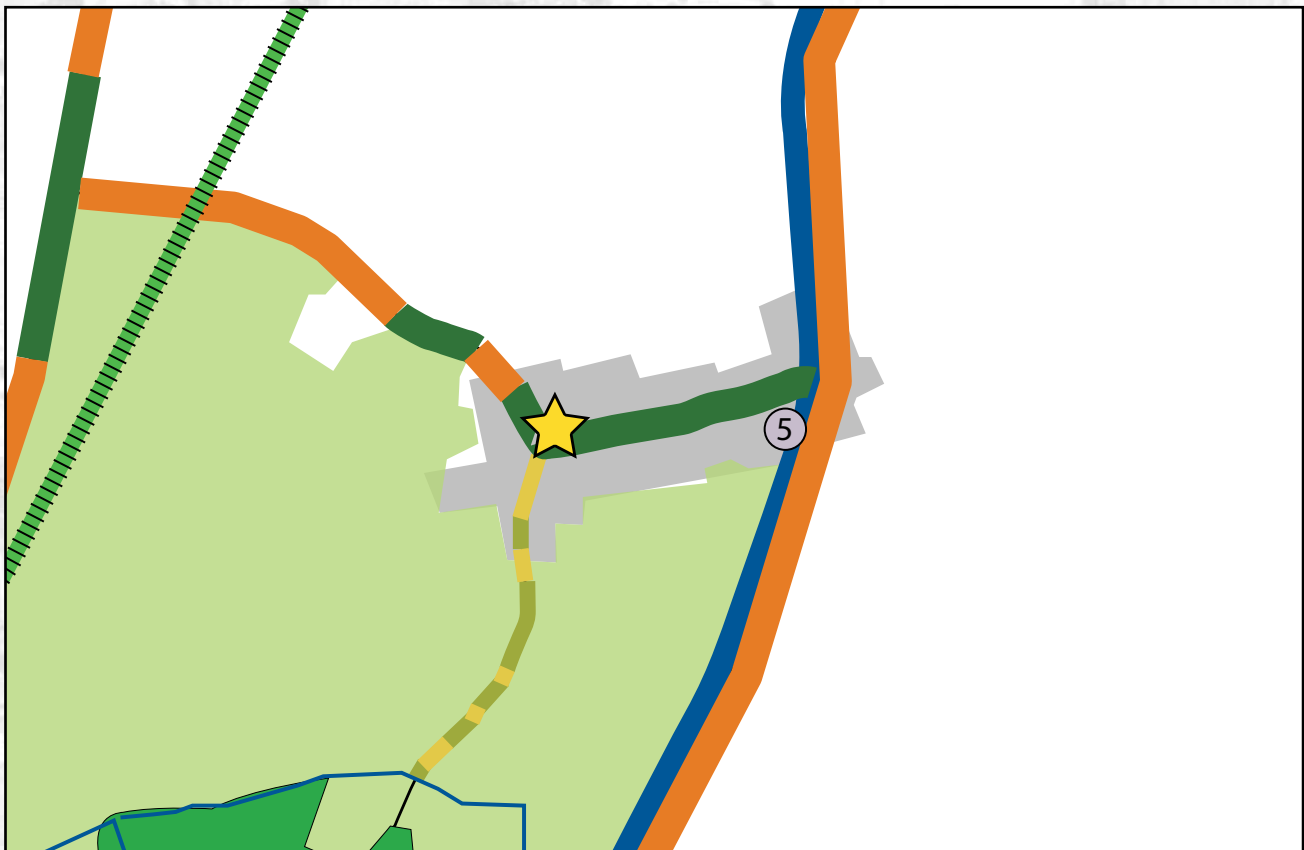
Hoorn - huidige groenstructuur

HOOFDSTRUCTUUR (Van belang voor gehele dorp)	Hoorn
Hoofdwegen.	Beatrixweg.
Historische structuren.	Apeldoorns Kanaal.
Uitloopgebieden.	N.v.t.
Parken en pleinen.	N.v.t.
Begraafplaatsen.	N.v.t.
Sportparken.	N.v.t.
Entrees.	Plantsoen Beatrixboom.
Beeldbepalende historische elementen.	Pand coöperatie 'De Eendracht'.

Hoorn - gewenste groenstructuur

HOOFDSTRUCTUUR (Van belang voor gehele dorp)	Hoorn	Verbetervoorstel
Hoofdwegen.	Beatrixweg.	<ul style="list-style-type: none"> Behoud en waar mogelijk versterken bomenrij.
Historische structuren.	Apeldoorns kanaal.	<ul style="list-style-type: none"> Ecologische verbindingzone langs kanaal; Groenstrook langs kanaal ontwikkelen als doorlopende parkzone.
Uitloopgebieden.	N.v.t.	N.v.t.
Parken en pleinen.	N.v.t.	N.v.t.
Begraafplaatsen.	N.v.t.	N.v.t.
Sportparken.	N.v.t.	N.v.t.
Entrees.	Plantsoen Beatrixboom.	N.v.t.
Beeldbepalende historische elementen.	Pand coöperatie 'De Eendracht'.	N.v.t.

Veessen - huidige groenstructuur

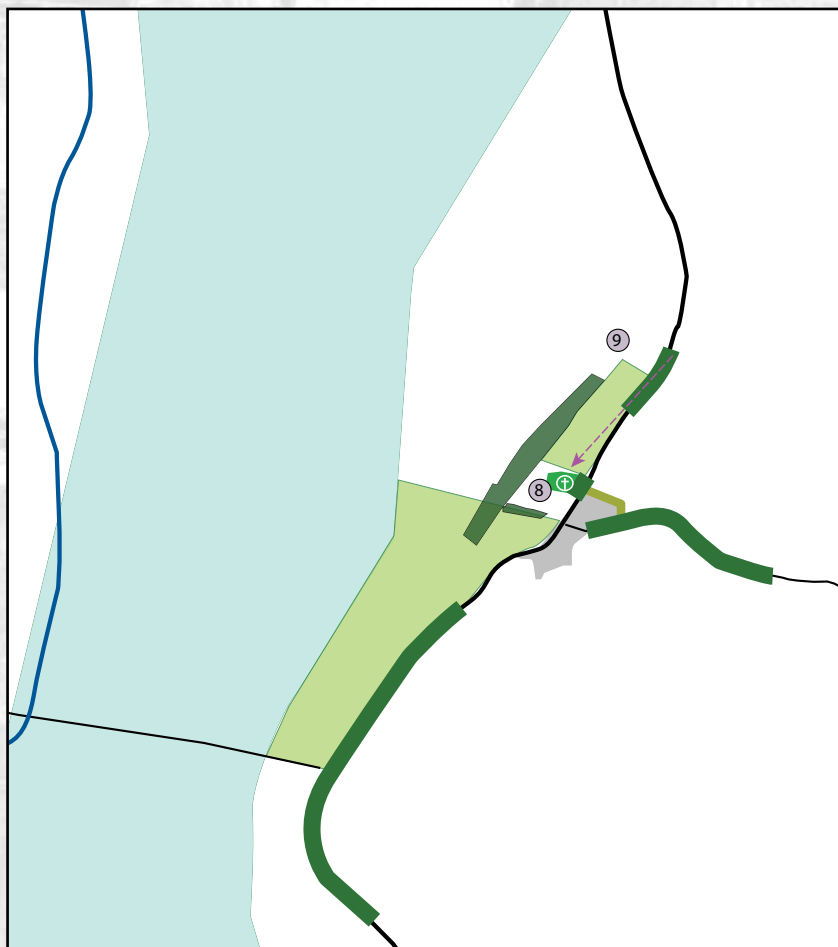
HOOFDSTRUCTUUR (Van belang voor gehele dorp)	Veessen
Hoofdwegen.	Veesserenkweg/ Kerkstraat.
	IJsseldijk.
Historische structuren.	IJssel.
Uitloopgebieden.	Kerkenpaden slecht/niet toegankelijk.
	Toekomstig inpassingsgebied dorpsrand.
Parken en pleinen.	N.v.t.
Begraafplaatsen.	Begraafplaats Kerkstraat.
Sportparken.	Voetbalveld Veessen.
Entrees.	IJsseldijk / Kerkstraat.
Beeldbepalende historische elementen.	Mölle van Bats.
	Kerk Veessen.
	Open boomgaarden.

Veessen - gewenste groenstructuur

HOOFDSTRUCTUUR (Van belang voor gehele dorp)	Veessen	Verbetervoorstel
Hoofdwegen.	Veesserenkweg/ Kerkstraat.	<ul style="list-style-type: none"> Aanvullen bomenrij.
	IJsseldijk.	<ul style="list-style-type: none"> Stimuleren dorpskarakteristieke beplantingen.
Historische structuren.	IJssel.	N.v.t.
Uitloopegebieden.	Herstellen kerkenpaden en stimuleren dorpskarakteristieke erfbeplantingen.	N.v.t.
	Toekomstig inpassingsgebied dorpsrand.	<ul style="list-style-type: none"> Ontwikkelen als uitloopegebied.
Parken en pleinen.	N.v.t.	N.v.t.
Begraafplaatsen.	Begraafplaats kerkstraat.	N.v.t.
Sportparken.	Voetbalveld Veessen.	<ul style="list-style-type: none"> Landschappelijk inpassen voetbalvelden.
Entrees.	IJsseldijk / Kerkstraat.	<ul style="list-style-type: none"> Entree versterken.
Beeldbepalende historische elementen.	Mölle van Bats.	N.v.t.
	Kerk Veessen.	N.v.t.
	Open boomgaarden.	N.v.t.

Vorchten - huidige groenstructuur

HOOFDSTRUCTUUR (Van belang voor gehele dorp)	Vorchten
Hoofdwegen.	Kerkweg.
	Papelandseweg.
Historische structuren.	Oude IJsselloop.
Uitloopegebieden.	Toekomstig inpassingsgebied dorpsrand (ontwikkelen als uitloopegebied).
Parken en pleinen.	N.v.t.
Begraafplaatsen.	Begraafplaats Kerkweg.
Sportparken.	N.v.t.
Entrees.	N.v.t.
Beeldbepalende historische elementen.	Kerk Vorchten.
	Locatie voormalig kasteel 'De Zwanenburg'.

Vorchten - gewenste groenstructuur

Legenda gewenste groenstructuur

algemeen

- Snelweg A50
- voormalige ligging oude spoorlijn
- waterloop
- bebouwing
- bedrijventerrein
- bosgebied
- toekomstige hoogwatergeul
- waardevolle zichtlijnen
- waardevolle openheid

hoofdstructuur

- hoofdwegen met groenstructuur
- hoofdwegen met gewenste groenstructuur
- hoofdwegen zonder groenstructuur
- bestaand uitloopgebied met ontwikkelingskansen
- parken en pleinen
- begraafplaatsen
- sportparken
- dorpsentree
- dorpsentree te ontwikkelen
- algemene beeldbepalende historische elementen
  1. Watermolen
  2. Landgoed Bonenburg
  3. Ark's bakkerijen fabriekshal
  4. Landgoed Vosbergen
  5. Pand coöperatie 'De Eendracht'
  6. Molen 'De Vlijt'
  7. Mölle van Bats
  8. Kerk Vorchten
  9. Locatie voormalig kasteel 'Zwanenburg'
  10. Kerk Heerde
  11. Kerk Veessen
  12. Van Meursweide en van Meurspark
  13. Muziekkoepeel

- beeldbepalende groene elementen

nevenstructuur

- wijkontsluitingswegen met groenstructuur
- wijkontsluitingswegen met gewenste groenstructuur
- wijkontsluitingswegen geen bomerij gewenst
- wijkparken
- waardevolle boomgaard

HOOFDSTRUCTUUR (Van belang voor gehele dorp)	Vorchten	Verbeter voorstel
Hoofdwegen.	Kerkweg.	▪ Aanvullen bomerij.
	Papelandseweg.	N.v.t.
Historische structuren.	Oude IJsselloop.	N.v.t.
Uitloopgebieden.	Toekomstig inpassingsgebied dorpsrand.	▪ Ontwikkelen als uitloopgebied.
Parken en pleinen.	N.v.t.	N.v.t.
Begraafplaatsen.	Begraafplaats Kerkweg.	N.v.t.
Sportparken.	N.v.t.	N.v.t.
Entrees.	N.v.t.	N.v.t.
Beeldbepalende historische elementen.	Kerk Vorchten.	N.v.t.
	Locatie voormalig kasteel 'De Zwanenburg'.	N.v.t.

